

Suomen Landseeryhdistys ry

Landseerien jalostuksen tavoiteohjelma

Voimassa 1.1.2022 – 31.12.2026

HYVÄKSYTTY ROTUYHDISTYKSEN, SUOMEN LANDSEERYHDISTYS RY:N, VUOSIKOKOUKSESSA 11.4.2021

SUOMEN KENNELLIITON JALOSTUSTIETEELLINEN TOIMIKUNTA HYVÄKSYNYT [PP.KK.VVVV]

Sisällys

1. YHTEENVETO.....	4
2. RODUN TAUSTA	6
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE	8
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	8
4.1.1 Rekisteröintimäärät Suomessa	10
4.1.2 Jalostuspohja	11
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	17
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	17
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	18
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	18
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	19
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	23
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	27
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	28
4.3. Terveys ja lisääntyminen	28
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	28
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	33
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	44
4.3.4 Lisääntyminen	45
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	46
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	46
4.4 Ulkomuoto	47
4.4.1 Rotumääritelmä	47
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	49
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	50
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	50

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	52
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	52
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	54
6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	56
6.1 Jalostuksen tavoitteet	56
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	56
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	58
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	60
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	63
7. LÄHDELUETTELO.....	64
8. LIITTEET	65

1. YHTEENVETO

Suomessa rekisteröidään noin 90 landseerpentua vuosittain.

Sukusiitosaste on pahimpina vuosina ollut hyvin korkea, koska landseer on jalostettu pienestä joukosta kantakoiria. Korkea sukusiitosaste voi näkyä perinnöllisten sairauksien muodossa, lisääntymiskyvyn heikkenemisenä ja koirien fyysisen koon pienenemisenä. Ongelmia voidaan kuitenkin ratkaista ja hallita jalostusvalinnoilla, tietoa hankkimalla ja tietoa jakamalla. Lisäksi on käytettävissä geenitestejä, joiden avulla saadaan jalostuspohjaa laajakantaisemmaksi ja hillittyä tiettyjen sairauksien esiintymisen kasvua.

Nykyään sukusiitosaste on ilahduttavasti laskenut. Edellisen kymmenen vuoden keskiarvo on 1,60 %. Suomen Landseeryhdistys ei suosittele jalostusyhdistelmiä, joiden sukusiitosaste olisi korkeampi kuin 5 % viiden sukupolven mukaan laskettuna.

Ongelmia aiheuttavat alhaiset pentumäärät ja sen seurauksena sopivien jalostusurosten löytyminen. Paljon jää koiria ns. kotikoiriksi, joiden luustoa ei kuvata ja tämä osaltaan johtaa samojen urosten liialliseen jalostuskäyttöön. Rotuyhdistyksen tavoitteena on tiedottaa luustokuvausten tärkeydestä kasvattajien, sosiaalisen median ja yhdistyksen julkaisujen kautta, jotta jalostuspohjaa saataisiin laajennettua. Lisäksi on muutamia uroksia ja narttuja, joita on käytetty jalostukseen monta kertaa, tämä myös osaltaan vaikeuttaa jalostusvalintoja. Tilanne on kuitenkin parantunut huomattavasti, etenkin jos vertaa 1990-luvulle.

Tuontikoiria on tuotu ajoittain paljonkin, määrä kuitenkin vaihtelee suuresti. ”Uutta verta” nämä eivät kuitenkaan ole paljoa tuoneet. Tuontikoirat ovat olleet pääosin joko suomalaislandseerien tai toisten tuontikoirien lähisukulaisia. Landseereja ei käytännöllisesti katsoen löydy muualta kuin Euroopan tietyistä maista. Tämä aiheuttaa ongelmia löytää jalostukseen uusia koiria, oikeastaan täysin uutta verta ei löydy mistään. Kun rodun kasvatus aloitettiin Suomessa 1980-luvulla, uuden jalostusmateriaalin hankintaa rajoittivat sen aikaiset tiukat maahantuontimääräykset ja näistä syistä yhdistelmiä uusittiin ja jalostukseen käytetyt koirat ikään kuin kaluttiin loppuun. Kun rajat aukesivat rabioksen myötä, landseereja tuotiin Belgiasta, Alankomaista ja Saksasta. Toisen maailmansodan aikana rotu miltei katosi, joten Euroopan koiratkin olivat alkujaan hyvin suppeista linjoista lähtöisin. Näistä syistä landseerien kasvattajat ovat Euroopassa samassa veneessä ja käyttämässä lähes samoja sukulinjoja. Tuontikoirien suosio kasvatuksessa näkyy tilastoissa, sillä esimerkiksi vuosina 2011–2020 kahdestakymmenestä eniten käytetystä uroksesta kymmenen on tuontikoiria.

Rotuyhdistyksen jalostussuosituksia on kiristetty 1.1.2018 alkaen siten, että koiralla olisi elinaikanaan korkeintaan 30 jälkeläistä (ennen suositus oli enintään 60 jälkeläistä). PEVISA-ohjelmaan jälkeläismäärän rajoitusta ei kuitenkaan ole haluttu liittää.

Jalostukseen käytettävän landseerin tulee olla terve. Sillä ei saa olla sellaisia sairauksia ja vikoja, jotka vaativat leikkaushoitoa, säännöllistä tai toistuvaa lääkehoitoa tai erityisruokavaliota, vaan koiran on rakenteensa ja terveytensä puolesta sovelluttava jalostukseen. Koiralla ei saa olla sen omaa hyvinvointia alentavia, normaalin liikunnallisen elämän estäviä sairauksia tai vikoja.

Landseerien PEVISA-ohjelma edellyttää, että jalostukseen käytettävä koira on tutkittu lonkkanivelen kehityshäiriön ja kyynärnivelen kehityshäiriön osalta, toistaiseksi ikäraja on ollut 12 kuukautta, mutta ikäraja tulee nousemaan PEVISA-ohjelman päivityksen myötä 18 kuukauteen.

Suomessa landseerien lonkka- ja kyynärtilanne on hyvä.
Vuosina 2010–2020 on tutkittu:

- Lonkkia 464 kuvaustulosta, näistä terveiksi tai lieviä muutoksia omaaviksi lausuttuja (A- ja B-aste) on ollut 86 % kuvatuista koirista.
- Kyynäriä 454 kuvaustulosta, näistä terveiksi ja lieviä muutoksia omaaviksi lausuttuja (0- ja 1-aste) on ollut 93 % kuvatuista koirista.

Suomessa landseerien selkiä on ryhdytty kuvaamaan vuodesta 2015 alkaen. Tähän mennessä spondyloosilausunto on annettu 85 koirasta, joista terveiden ja lievien muutoksien osuus (0 – ja 1-aste) on ollut n. 78 %.

Muita merkittäviä sairauksia landseereilla:

- CTP (canine thrombopathia) eli verenvuototauti, johon on DNA-testi
- Epilepsia
- Polven ristsidevaurio
- DM (degeneratiivinen myelopatia) eli selkäydinrappeumasairaus, johon on DNA-testi
- MD (muscular dystrophy), lihasrappeumasairaus, johon on DNA-testi
- Hammaspuutokset ja purentaviat

Landseerin rotumääritelmässä on suuri puute: se ei mainitse mitään luonteesta. Suomi on osallistunut kaikkiin järjestettyihin vuosittaisiin kansainvälisiin landseertapaamisiin, joihin on kutsuttu kaikkien (Euroopan) maiden eri landseeryhdistykset. Tuo kokous on velvoittanut rodun isäntämaat Sveitsin ja Saksan laatimaan rodulle luonnekuvauksen, joka esitetään FCI:lle liitettäväksi rotumääritelmään. Eri maiden yhdistyksiltä on pyydetty lausuntoa landseerin todetusta ja toivotusta luonteesta. Valitettavasti tämä ei ole edennyt, joten rotumääritelmä ammottaa tyhjyyttään tässä kohtaa.

Landseerin luonteesta voidaan kuitenkin sanoa, että sen tulee olla avoin ja ihmisystävällinen, ei varautunut, arka tai aggressiivinen. Landseer on vilkas ja toiminnallinen rotu, joka osaa tarpeen vaatiessa myös rauhoittua. Rodulla esiintyy dominanssia, mikä on syytä ottaa huomioon koulutuksessa. Landseer vaatii kunnollisen sosiaalistamisen pentuaikana ja muutenkin tapakasvatusta kehittyäkseen yhteiskuntakelpoiseksi koiraksi. Landseer ei sovi pihan perällä pidettäväksi vahtikoiraksi, se on syvästi perheeseensä kiintyvä koira, joka haluaa osallistua ja olla siellä, missä ihmisetkin ovat.

Dominanssia esiintyy pääasiassa koirien keskinäisissä suhteissa ja se on syytä ottaa huomioon useamman koiran talouksissa eletessä ja mahdollisissa kohtaamisissa vieraiden koirien kesken. Landseer pyrkii yleensä koiralaumassa ottamaan johtajan roolin ja jos aiheesta syntyy konflikteja, aikuinen landseer harvoin on suosiolla alistuva osapuoli. Landseer saattaa osoittaa dominanssia myös ihmistä kohtaan, jolloin voidaan huomata selkeää ihmisten asettamien sääntöjen kyseenalaistamista ja rajojen testaamista tai joitain hienovaraisempia dominanssin muotoja. Tämä luonteenpiirre vielä korostaa entisestään kunnollisen sosiaalistamisen ja johdonmukaisen tapakasvatuksen tärkeyttä.

Tälläkin hetkellä rodun luonneskaala on melko laaja. Löytyy koiria, jotka rakastavat uimista ja vettä ja sitten taas niitä, joille riittää pelkkä kahlailu rantavedessä. Rotuhan on toiminut kalastajien apuna eli koirat ovat hakeneet karikolle ajautuneet verkot, pelastaneet isännän, jos hän on joutunut veden varaan ja koirat ovat vartioineet kalastajan tärkeintä omaisuutta eli venettä ja verkkoja. Näiltä ajoilta periytyy kyky tehdä omia ratkaisuja, puolustushalukkuus sekä dominanssi muita koiria kohtaan. Toisaalta taas löytyy koiria, jotka eivät ole niin toiminnallisia ja joiden arkuus saattaa tehdä koirasta hankalan koulutettavan.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille: Elinvoimainen, halukas ja kyvykäs lisääntymään luonnollisesti, täyttää PEVISA:n vaatimukset, hyväluontoinen ja terve.

2. RODUN TAUSTA

Landseer on yhä varsin nuori rotu, FCI hyväksyi sille rotumääritelmän vuonna 1960.

Rotu on saanut alkunsa Newfoundlandista 1700-luvun puolivälissä Eurooppaan tuoduista koirista. Niitä toivat englantilaiset ja ranskalaiset kalastajat, jotka kävivät Kanadan rannikolla kalastusmatkoillaan. Todennäköisesti he – ja monet muut, kuten baskit, espanjalaiset ja portugalilaiset – veivät koiria myös mennessään mm. metsästys- ja vartiointitehtäviin.

Näitä Newfoundlandista tuotuja koiria tarjottiin myyntiin Englannissa ja se saikin suosiota epätavallisen ulkomuotonsa ja miellyttävän luonteensa ansiosta. Englannissa rotu eli mustavalkoisena kukoistuskauttaan 1800-luvun puoliväliin asti, sitten sai kokomusta väri enemmän suosiota.

Rotu tuli tunnetuksi myös Englannin ulkopuolella erään erikoisen koiran ja tunnetun maalarin välityksellä. Maalari oli Sir Edwin Landseer, joka 1831 maalasi kuuluisan taulun ”A Distinguished Member of the Humane Society” (’Arvostettu yhteiskunnan jäsen’). Maalauksessa esiintyy suuri mustavalkoinen koira, Paul Pry, joka oli pelastanut isäntänsä ja useita muita veden varaan joutuneita ihmisiä. Rotua alettiin nimittää landseeriksi taiteilijan mukaan. Samaa nimitystä käytetään yhä newfoundlandinkoiran mustavalkoisesta värimuunnoksesta.

Englantilaiset veivät näitä koiria Manner-Eurooppaan. 1900-luvun alussa sveitsiläiset ja saksalaiset harrastajat alkoivat kehittää uudestaan mustavalkoista muunnosta. Vuonna 1902 rekisteröitiin ”Newfoundländer-Klub für den Kontinental”:issa luultavasti ensimmäinen landseerpentue. Se oli tulos kahdesta Iso-Britannian tuontikoirasta, pentueen isän sukutaulusta löytyy ainakin 11 landseer-väristä koiraa neljässä polvessa. Varmuudella ei tiedetä kaikkien sukutaulussa esiintyvien koirien väritystä.

Jatkossa Iso-Britannian koiria risteytettiin kuitenkin mustilla newfoundlandinkoirilla, mikä johtuneen yksinkertaisesti sen aikaisesta tietämättömyydestä värien periytymisen suhteen. 1904 ja 1905 syntyi jälleen puhtaita landseerpentueita, yhdistelmät olivat em. Iso-Britannian koirien jälkeläisten ja tuntemattoman landseer-värisen uroksen yhdistelmiä. Mannermainen kasvatustyö on siis aloitettu lähinnä Englannin-tuonneilla, yhdistäen näihin paikallisia sekä mustia että mustavalkoisia newfoundlandinkoiria. Lisäksi jalostukseen on käytetty muun muassa valkoisia paimen-, vuoristo- ja vartijakoiria.

Rodun säilyttäjänä voidaan pitää saksalaista Otto Walterspieliä, joka ”von Scharthenberg” -kennelissään teki määrätietoista kasvatustyötä. Vuonna 1960 tunnusti FCI korkearaajaisen, valko-mustan tyyppin omana rotunaan nimellä Landseer Europäischer Continental Typ eli lyhyesti landseer.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa Suomessa

Ensimmäiset landseerit, kaksi narttua, tuotiin Suomeen vuonna 1977 Englannista, jossa ne oli rekisteröity newfoundlandinkoiriksi. Suomen Kennelliitto rekisteröi nämä koirat kuitenkin niiden omistajien pyynnöstä landseereiksi, sillä niiden isä oli Saksasta Englantiin viety mannermainen landseer Lasso v.d. Weilerhohe.

Parin tuontiuroksen (jälleen Englannista, mutta myös Saksasta) jälkeen voitiin kasvatusta aloittaa ja ensimmäinen pentue syntyi 16.2.1981. Alkuvuosina käytettiin hyvin paljon saman sukuisia koiria, samoja yhdistelmiäkin toistettiin jopa viisi kertaa. Rotu ei varsinaisesti kärsinyt muotirodun statuksesta, mutta uudennäköinen rotu sai nopeasti suosiota maassamme ja kasvattajien määrä lisääntyi.

Vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet jonkin verran. Vuonna 1993 rekisteröitiin tähän asti eniten pentuja – 268 kpl. Vuoden 2003 pentumäärä on sen vuosikymmenen pienin – 64 kpl. Vuonna 2011

rekisteröitiin Suomessa 170 pentua, 2012 tuli taas notkahdus rekisteröinneissä ja määrä tippui 52 yksilöön. Vuosina 2013–2019 pentujen määrä on ollut keskimäärin 65 pentua vuodessa, mutta jälleen vuonna 2020 on rekisteröintien määrä nousussa, kun pentuja rekisteröitiin 109 yksilöä.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Kuten edellä on mainittu, landseerilla on runsaasti yhteistä historiaa newfoundlandinkoirien kanssa. Tämän lisäksi landseer on näytellyt jonkinlaista roolia bernhardinkoirien, leonberginkoiran ja muutaman muunkin molossikokoisen rodun historiassa, eli landseeria on käytetty edellä mainittujen rotujen jalostukseen. Mainintoja esimerkiksi pyreneittenkoiran käytöstä landseerien jalostukseen on kuultu, mutta sitä ei ole todennettu tarkemmin.

Eri linjoista puhuminen näin lukumääräisesti pienen ja Suomessa kovin lyhyen aikaa kasvatetun rodun sisällä on varsin hankalaa. Jotkut kasvattajat suosivat tietyistä maista tai kasvattajilta tulevia koiria kasvatuksessaan ja joitakin ohjaavat tavoitteet landseerin luonteen suhteen. Varsinaista jakautumista käytön ja näytön välille ei ole, eikä sellaista haluta tehdä.

Rodun alkuperäinen käyttö

Rotua on käytetty kalastajien apuna ja pelastuskoirana rannoilla. Koirat ovat pelastaneet veden varaan joutuneita ihmisiä ja vetäneet karille ajautuneita aluksia, kantaneet ja vetäneet raskaita verkkoja, sukeltaneet ylös rantakiviin takertuneita verkkoja, paikallistaneet kaloja hajuaistinsa avulla ja vartioineet kalastajan omaisuutta eli venettä ja verkkoja. Koirat ovat myös auttaneet vetämällä kuormia ja kantamalla tavaroita.

Työ on vaatinut koirilta rohkeutta ja kykyä itsenäisiin ratkaisuihin eli toimintakykyä ja hyvää hermorakennetta. Koirien on täytynyt osata rauhoittua lepäämään aina tilaisuuden tullen, jotta ne ovat jaksaneet taas toimia tarvittaessa. Taisteluhalu on ollut tärkeä, sillä koirien on täytynyt olla sitkeitä ja kestäviä työskentelijöitä vaikeissakin keliolosuhteissa. Luonteiden pehmeys ei ole ollut suotavaa, jotta koirat eivät ole antaneet epämiellyttävien kokemusten haitata työntekoaan. Kalastajien apurit ovat olleet valppaita, tarkkaavaisia ja hyvin sopeutuvaisia erilaisiin olosuhteisiin. Koirat ovat osoittaneet jonkin verran vartiointitaitumusta isäntiensä omaisuutta kohtaan. Nykyään landseer on pääasiassa perhe- ja seurakoira, mutta myös monikäyttöinen harrastuskoira.

Landseer tunnetaan vain lähinnä Euroopassa sekä Pohjoismaissa. Suuret kennelmaat Englanti ja USA eivät mannermaista landseeria tunnusta. Pentuja syntyy eniten Saksassa ja Alankomaissa, Suomessa rekisteröidään nykyään noin 90 pentua vuosittain. Rotu on ulkomuodollisesti edelleen varsin hajanainen, samoin luonteestakin löytyy flegmaattista ja jopa ylivilkasta ääripäätä. Terveysten suhteen ei ole viimeisimpien vuosien aikana dramaattista muutosta tapahtunut hyvään tai pahaan.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Landseeryhdistys ry perustettiin 16.10.1982. Yhdistys toimi aluksi Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistys ry:n alajaostona. Rotua harrastavaksi yhdistykseksi Suomen Landseeryhdistys ry

hyväksyttiin Kennelliiton hallituksen päätöksellä 7.3.1990. Kun 1990-luvulla rodun rekisteröintimäärät nousivat nopeasti ja yhdistys sai paljon uusia jäseniä, saattoi yhdistys hakea rotujärjestöoikeuksia. Nämä myönnettiin 1.1.1998. Jäsenmäärä on ollut tasaisesti 250–300 jäsenen välillä. Tällä hetkellä jäseniä on noin 250.

Riippuen jäsenmäärästä – eli innokkaiden talkoolaisten määrästä – yhdistys on pyrkinyt alusta asti järjestämään joko epävirallisia tai virallisia erikoisnäyttelyitä sekä jalostustarkastuksia. Yhdistys on järjestänyt muutaman luonnetestin, jotka ovat saaneet myös landseerien omistajat osallistumaan koirineen. Jäsenlehteä (Landseer) on julkaistu vuodesta 1985 alkaen. Alkuvuosina se ilmestyi epäsäännöllisesti, mutta vuodesta 1990 lähtien lehti on ilmestynyt neljä kertaa vuodessa. Lehdessä on julkaistu landseereita ja muuta yleistä koiranpitoa koskevia artikkeleita, jäsenten kertomuksia omista koiristaan sekä tutkimus-, näyttely- ja koetuloksia. Jo parinkymmenen vuoden ajan kaikki terveystutkimus-, näyttely- ja koetiedot on julkaistu lisäksi Vuosikirjassa; kootusti yksissä ja samoissa kansissa erilaisten tilastojen hoystäminä.

Jalostusasioihin yhdistyksellä on ollut jo historiansa alkutaipaleella suunnitelmallinen ja tavoitteellinen lähestymistapa. Jo vuonna 1987 yhdistys alkoi valmistella liittymistä perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan (PEVISA) lonkkanivelten osalta. Ohjelmaan liitettiin vuonna 1992. Kyynärät otettiin PEVISA:n mukaan vuonna 2012, aluksi ilman raja-arvoa. Samalla ohjelmamuutoksella vuonna 2012 määritettiin lonkkaniveldysplasiaalle raja-arvo C. Vuoden 2017 alusta alkaen PEVISA-ohjelmaan lisättiin rekisteröinnin raja-arvoksi kyynärniveldysplasian osalta aste 1.

Jalostustoimikunnan laajuutta on vuosien varrella vaihdeltu ja nyt se on varmaankin toiminnan kannalta parhaassa koossa. Toimikuntaan kuuluu puheenjohtajan lisäksi neljä varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Suomen Landseeryhdistyksen jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisena toimikuntana.

Jalostustoimikunnan työskentelyä ohjaavat Suomen Kennelliiton asettamat ohjeistukset rotujärjestöjen jalostustoimikunnille sekä Kennelliiton jalostusstrategia. Jalostustoimikunnan tehtävänä on ohjata landseerien jalostusta ja auttaa jalostusvalinnoissa sekä seurata rodun terveyden kehitystä. Tarkoitustaan jalostustoimikunta toteuttaa muun muassa antamalla jalostusneuvontaa kaikille kasvattajille ja harrastajille, tiedottamalla Kennelliiton yhdistystä koskevista asioista, vastaamalla Kennelliiton kyselyihin, järjestämällä luonnetestejä, jalostustarkastuksia sekä tuomarikoulutusta, ylläpitämällä rodun jalostuksen tavoiteohjelmaa (JTO) ja perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaa (PEVISA), ylläpitämällä yhdistyksen pentuvälitystoimintaa, järjestämällä DNA-joukkonäytteenottoja sekä keräämällä tietoa landseerien terveydestä.

Kuten rotujärjestön velvoitteisiin kuuluu, Landseeryhdistys järjestää rodun tuomarikoulutusta. Yhdistys julkaisee vuosikirjaa, johon kootaan koe- ja näyttelytulokset kokonaisuudessaan, jalostustilastot, rekisteröinnit ja terveystulokset.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinnistä. (Suomen Kennelliitto Ry/MMT Katariina Mäki 2013)

TAULUKKO 1. VUOSITILASTO – REKISTERÖINNIT 2011–2020

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut kotimaiset	109	76	88	66	65	51	73	87	52	170
Tuonnit	20	10	7	7	11	8	7	6	8	1
Rekisteröinnit yhteensä	129	86	95	73	76	59	80	93	60	171
Pentueet	17	11	13	9	10	11	10	13	11	25
Pentuekoko	6,4	6,9	6,8	7,3	6,5	4,6	7,3	6,7	4,7	6,8
Kasvattajat	11	8	8	8	9	10	9	9	11	17
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	12	10	10	9	10	10	9	10	9	20
- kotimaiset	6	5	5	4	7	8	5	6	6	17
- tuonnit	6	4	4	5	2	2	2	4	3	2
- ulkomaiset	0	1	1	0	1	0	2	0	0	1
- keskim. jalostuskäytön ikä	3v 9kk	4v 2kk	6v 1kk	4v 9kk	5v 4kk	3v 8kk	3v11kk	3v 4kk	3v 2kk	3v 8kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	16	11	13	9	10	11	10	13	11	24
- kotimaiset	14	9	10	8	7	10	9	11	11	20
- tuonnit	2	2	3	1	3	1	1	2		4
- keskim. jalostuskäytön ikä	3v 5kk	3 v	3v 8kk	3 v	3v 9kk	3v10kk	3v 7kk	4 v	3v 9kk	3v 4kk
Isoisät	25	17	18	14	15	18	18	20	17	33
Isoäidit	25	17	18	14	15	18	18	20	17	33
Sukusiitosprosentti	1,78	1,10 %	0,91 %	1,44 %	1,72 %	2,03 %	1,65 %	1,54 %	2,59 %	1,72 %

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Pöimintäpäivä 10.1.2021

4.1.1 Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet jonkin verran. Vuonna 1993 on rekisteröity kaikkien aikojen eniten pentuja – 268 pentua. Vuoden 2011 pentumäärä – 170, on sen vuosikymmenen suurin. 2010-luvun pienin pentumäärä oli vuonna 2015 – vain 51 pentua. Tarkastelujaksolla vuosina 2011–2020 on ollut keskimäärin 92,2 rekisteröintiä vuodessa ja nyt jälleen rekisteröintien määrässä on havaittavissa hienoista nousua vuoden 2020 rekisteröintimäärän ollessa 129 pentua. Kaikkiaan Suomessa on rekisteröity tähän mennessä 4444 landseeria (tilanne joulukuun 2020).

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien lukumäärä vaihtelee suuresti. Eniten tuonteja oli vuonna 2020; 20 yksilöä, kun taas vuonna 2011 vain yksi tuontikoira.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostuksen käyttöikä ei ole havaittavissa sen enempää nousua kuin laskuakaan. Urosten jalostuksen käyttöikä on vaihdellut 3 v. 2 kk–6 v. 1 kk välillä ja narttujen 3–4 v. välillä.

Sukusiitos landseerpopulaatiossa

Sukusiitosaste on pahimpina vuosina ollut hyvin korkea. Nykyään se on ilahduttavasti laskenut, kymmenen vuoden keskiarvo sukusiitoksessa on nyt 1,60 %. Sukusiitosaste on joiltain osin jalostustietojärjestelmässä laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehityssuunnan seuranta on kuitenkin tärkeä. Edellisen kymmenvuotisjakson (vuosina 2001–2010) keskimääräinen sukusiitosaste oli 2,47 %.

Sukusiitoksesta

Tiettyjen samojen koirien suuresta käytöstä seuraa sukusiitosasteen kasvu populaation sisällä. Sukusiitosasteen kasvamisesta aiheutuu perinnöllisten sairauksien ja vikojen lisääntymistä sekä lisääntymiskyvyn heikkenemistä ja koirien fyysisen koon pienenemistä. Yksilön sukusiitosasteeseen vaikuttaa sen sukutaulussa esiintyvien samojen koirien määrä. Yleisimmin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven ajalta ja se ilmoitetaan prosentteina. Esimerkiksi serkusparituksen sukusiitosaste on 6,25 %. Tätä pidetään yleisesti turvallisuuden rajana ja sitä suuremmat sukusiitosasteet ovat jo hyvin riskialttiita tuomaan esille vikoja ja sairauksia.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär-parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettynä eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä, kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Suomen Kennelliitto/MMT Katariina Mäki 5.8.2013, päivitetty 13.1.2016)

Suomen Landseeryhdistys ei suosittele sellaisia yhdistelmiä, joiden sukusiitosaste nousisi korkeammaksi kuin 5 % viiden sukupolven ajalla. Jalostustoimikunnalta saa tarvittaessa apua yhdistelmien sukusiitosasteen laskemiseen.

4.1.2 Jalostuspohja

TAULUKKO 2. JALOSTUSPOHJA PER SUKUPOLVI 2011–2020

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	48	44	43	38	44	46	57	70	81	85
- jalostukseen käytetyt eri urokset	26	27	32	31	32	29	36	43	46	48
- jalostukseen käytetyt eri nartut	40	37	34	33	35	38	46	58	63	48
- isät/emät	0,65	0,73	0,94	0,94	0,91	0,76	0,78	0,74	0,73	0,73
- tehollinen populaatio	45 (47%)	44 (50%)	44 (51%)	43 (57%)	45 (51%)	46 (50%)	56 (49%)	69 (49%)	75 (46%)	78 (46%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3 %	7 %	9 %	12 %	13 %	14 %	10 %	8 %	11 %	11 %
- nartuista käytetty jalostukseen	5 %	12 %	16 %	20 %	20 %	19 %	16 %	13 %	15 %	15 %

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimintapäivä 16.1.2021

Tehollinen populaatio

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä. Tehollinen koko on aina pienempi kuin rodun yksilöiden lukumäärä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Suomen Kennelliitto Ry/MMT Katariina Mäki 2013)

Tehollinen koko

Tarkastelujaksolla pentuemäärät ovat olleet alhaisella tasolla, joka on jo itsessään aiheuttanut päänsäivaa käypäisen jalostusmateriaalin, lähinnä siis sopivien urosten, löytymiseen. Jakson viimeisenä vuotena 2020 saatiin jo pentumäärä hyvin kasvamaan, mutta jalostuksessa käytetyt koirat suurilla pentue- ja pentumäärillään painoivat tehollisen populaation suhteen alle 50 % ja tulevallekin jalostussukupolvelle on jälleen päänsäivaa tiedossa yhdistelmiä suunniteltaessa. Vuosikymmenen aikana landseerin tehollinen populaatiokoko on laskenut 79:stä 48:aan – eli lähes puolittunut, mutta suhteessa lasku ei onneksi ole näin radikaalia, vaan prosenteissa ollaan lähes samassa tilanteessa.

Landseereilla tehollinen koko on sukupolvittain tarkastelujaksolla ollut pääosin tasaisen alhainen. Ettei perimän monimuotoisuus enää yhtään kapene, tulee jalostusvalinnoissa välttää runsaasti käytettyjä yksilöitä sekä sukusiitosta, eikä yhdistelmien uusimista suosittelaa. Mitä tasaisemmin uroksia käytetään jalostukseen, sitä tehokkaammin saadaan säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Isät/emät -suhde

Isät/emät -suhdeluku kertoo eri isien ja emien lukumäärien suhteen sukupolvittain ja mitä lähempänä 1,00 tämä luku on, sitä tasaisempaa urosten käyttö on ollut. Vuosina 2011–2020 landseerilla on sukupolvittain tämä suhdeluku ollut aina yli 0,70 ja vuonna 2017 korkeimmillaan se oli 0,94. Jalostukseen käytettyjen eri urosten ja narttujen osuudet ovat nyt vaihdelleet pääosin 10–20 % välillä. Osuudet voisivat olla korkeampiakin. Toki ainakin nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten suhdeluvut voivat muuttua sen vuoksi seuraavien vuosien aikana.

Pentu- ja pentuemäärät

Kymmenen vuoden ajalla (vuosina 2011–2020) rekisteröintimäärä on rodussa 922 koiraa. Sukupolven eli neljän vuoden aikana voidaan laskea, että keskimäärin on rekisteröity 369 koiraa per sukupolvi. Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on suurilukuisissa roduissa 2-3 % *sukupolven eli neljän vuoden ajanjaksolla* rekisteröidyistä koirista eli landseerilla tällä hetkellä tämä tarkoittaisi 7,4–11 pentua. Lisäksi on

huomioitava, että joillakin toisen polven jälkeläismäärä on tai voi olla moninkertainen omaan jälkeläismääräänsä nähden.

Ajoittain on keskusteltu jälkeläismäärien rajoituksesta, mutta sitä ei ole haluttu kirjata PEVISA-ohjelmaan. Jalostustoimikunta on pyrkinyt aktiivisesti ohjaamaan ja tarjoamaan urosvaihtoehtoja, kun jalostustiedusteluita on käsitelty. Suositus on ollut, ettei yhdellä koiralla *elinaikanaan* olisi enempää kuin 30 jälkeläistä.

TAULUKKO 3. VIIMEISEN 10 VUODEN AIKANA JALOSTUKSEEN RUNSAIMMIN KÄYTETTY 20 UROSTA

Tuontikoirat lihavoitu

			Tilastointiaikana 2011–2020				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Uros	Syntymä-vuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	The Best Of Whisky Ballentines Oras	2014	6	38	4,62 %	5 %	1	3	6	38
2	Achaz Bion Us Arsnouphis	2010	5	37	4,50 %	9 %	5	30	5	37
3	Raigomillin Quuhullu	2018	4	34	4,14 %	13 %	0	0	4	34
4	Raigomillin Exodus	2008	4	31	3,77 %	17 %	6	45	4	31
5	Ohped Dal Saxan Carvas Papu	2013	4	29	3,53 %	21 %	2	14	4	29
6	Raigomillin Choco	2014	4	28	3,41 %	24 %	4	34	4	28
7	Terra Haillen Remmis	2014	4	25	3,04 %	27 %	1	11	4	25
8	Besiktas No More Ace To Play	2013	4	24	2,92 %	30 %	5	35	4	24
9	Raigomillin Kuokkavieras	2009	4	23	2,80 %	33 %	0	0	4	23
10	Flugdammens Forest	2016	2	22	2,68 %	35 %	0	0	2	22
11	Hercule vom Libris Hort	2013	3	21	2,55 %	38 %	2	20	3	21
12	Rikshpati Grafika	2009	2	19	2,31 %	40 %	7	39	2	19
13	Haapaniemen Laios	2006	3	19	2,31 %	43 %	0	0	3	19
14	Phaeton Sol Us Arsnouphis	2010	4	19	2,31 %	45 %	5	30	4	19
15	Ohped Dal Johnny Cash	2008	2	16	1,95 %	47 %	1	8	2	16
16	Gandalf vom Libris Hort	2012	2	14	1,70 %	49 %	0	0	2	14
17	Bosco vom Libris Hort	2011	2	14	1,70 %	50 %	0	0	2	14
18	Raigomillin Lancelot	2009	2	14	1,70 %	52 %	3	15	2	14

19	Metsätalon Adolf	2016	1	14	1,70 %	54 %	0	0	1	14
20	Raiko vom Libris Hort	2008	2	13	1,58 %	55 %	2	19	4	26

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimintapäivä 14.1.2021

TAULUKKO 4. VIIMEISEN 10 VUODEN AIKANA JALOSTUKSEEN RUNSAIMMIN KÄYTETYT 20 NARTTUA

Tuontikoirat lihavoitu

			Tilastointiaikana 2011–2020			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Narttu	Syntymä-vuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Kultatievan Boff	2009	3	24	2,87 %	3	18	3	24
2	Chevillan Curvy Countess	2016	2	23	2,75 %	0	0	2	23
3	Besiktas Chandelier Indeed	2016	3	21	2,51 %	0	0	3	21
4	Litafor	2014	3	20	2,39 %	2	10	3	20
5	Ohped Dal Auringon Ruusu	2013	2	19	2,27 %	2	22	2	19
6	Hyväntahdon Zuklaa Zuttura	2011	2	17	2,07 %	2	12	2	17
7	Raigomillan Adalat	2013	3	17	2,07 %	7	49	3	17
8	Maitokuonon Eco Etevä Elna	2011	2	16	1,95 %	0	0	2	16
9	Ohped Dal Nalle Puh	2009	2	15	1,82 %	0	0	2	15
10	Elie Hope of The Sea	2009	2	15	1,82 %	0	0	2	15
11	Besiktas No More Champagne	2013	2	15	1,82 %	4	34	2	15
12	Maitokuonon Bumpuli Behmo	2007	2	14	1,70 %	2	16	3	19
13	Metsätalon Aqlina	2016	2	14	1,70 %	0	0	2	14
14	Frida vom Libris Hort	2012	2	14	1,70 %	1	2	2	14
15	Raigomillan Marimba Melba	2009	2	14	1,70 %	1	2	2	14
16	Neaira Amma Us Arsnouphis	2012	3	14	1,70 %	3	31	3	14
17	Brita Od Bartolovca	2007	2	14	1,58 %	1	11	3	18
18	Mareus Dear By Lake	2009	2	13	1,58 %	0	0	2	13
19	Rowanstars One Lovely Star	2017	2	12	1,46 %	0	0	2	12
20	Hyväntahdon Suttura	2008	1	12	1,46 %	2	17	1	12

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimintapäivä 14.1.2021

Jalostukseen eniten käytetyt urokset

Paljon käytettyjä uroksia on useita. Vuonna 1988 tai sen jälkeen syntyneistä uroksista yli 200 pennun määrään nousi yksi uros, Dukecaesar Bono (218). Yli sadan meni Mister-Marvin Van Bellandseer (104). Lähes sata jälkeläistä on uroksilla Paddy Thorn Asgard (94) ja livari (86). Huomattavaa on, että edellä kerrotuista neljästä uroksesta ensimmäisenä ja viimeisenä mainitulla on sama isä, tuontiurossa Hilliges Bero (synt. 1986); jolla silläkin oli 120 jälkeläistä. Nämä kaikki koirat löytyvät tämän päivän landseerien sukutauluista.

2010-luvulta lähtien käytettyjen urosten ja narttujen määrä on lähentynyt toisiaan vuositasolla, samoja uroksia ei ole enää käytetty yhtä suurella mittakaavalla kuin vielä 1990-luvulla. Nyt kymmenen vuoden tarkastelujaksolla on käytetty 73 eri urosta. Silti nykyäänkin on muutamia uroksia, joita on käytetty jalostukseen useita kertoja lyhyessä ajassa jo ennen kuin tiedetään, mitä ne periyttävät. Tehollisen populaation suhdeluvun painuessa lähelle 50 % tai jopa alle, on tulevaisuudessakin sukusiitosasteen pitäminen yhdistelmissä kurissa entistä haasteellisempaa. Uroksilla korkein pentueitten määrä on ollut tarkastelujaksolla kuusi pentuetta, josta on tullut yhteensä 38 pentua - ja tämä on tapahtunut vain kolmen vuoden aikana! Neljällä uroksella pentumäärä on jo ylittänyt 30 pennun rajapyykin ja nuorin näistä uroksista on ollut alle 3-vuotias pentumäärän ylittyessä ja kertyminen 34 pentuun on tapahtunut yhdessä vuodessa. Lisäksi muutama uros on erittäin lähellä tuota 30 pennun rajaa. Yli puolella käytetyistä uroksista on tähän mennessä ollut vain yksi pentue. Keskimäärin näillä 20 eniten käytetyllä uroksella on pentueita 3,2 ja pentuja on 22. Tällä kymmenen vuoden tarkastelujaksolla suurin toisen polven jälkeläismäärä on 75 pentua. Osa jälkeläisistä on niin nuoria, että tietoja ei ole käytettävissä ja nuorten koirien käyttö jalostuksessa jatkossakin voi nostaa lukemia tulevina vuosina.

Tuontikoirien suosio kasvatuksessa näkyy tilastoissa, sillä kahdestakymmenestä eniten käytetystä uroksesta kymmenen on tuontikoiria. Huomion arvoista näissä on yhteinen isä- tai emälinja listan viidellä uroksella sekä sen lisäksi on näiden jälkeläisiä, suomalaisuroksia kaksi kappaletta (isä 6. sijalla ja tämän poika sijalla 3, jotka periytyvät myös listalla olevasta, joskin eri linjaisesta, uroksesta sijalla 4).

Jalostukseen eniten käytetyt nartut

Joidenkin narttujen jalostuskäytössä oli alkuvuosina selkeän kaupallinen tarkoitus. Vuonna 1988 tai sen jälkeen syntyneistä nartuista eniten jalostukseen käytetyillä on ollut viisi – jopa kuusi! – pentuetta. Nykyisellään pentuemäärä näyttää asettuneen maksimissaan kolmeen.

Landseereissa on ollut muutama varsin hedelmällinen narttu, kahdella ja kolmella pentueella jälkeläisiä on tullut parikymmentä ja ylikin. Nyt tarkastelujaksolla nartuilla on enimmillään ollut kolme pentuetta, josta suurin pentumäärä 24 pentua. Keskimäärin on pentueita 2,2 ja 16,1 pentua per narttu. Pentumäärät ovat narttujen iät huomioiden keskimäärin hyvin maltillisia, mutta muutamien kohdalla toisen polven pentue- ja pentumäärät ovat korkeat. Narttujen tilanne toisen polven pentueissa ja jälkeläismäärissä on runsaampi kuin uroksilla ja selittyy jalostusnarttujen uroksia korkeammalla keski-ikällä. On hyvä ottaa kuitenkin huomioon, että tilaston nartuissa on myös nuoria yksilöitä, joten nämäkin lukemat voivat vielä nousta tulevina vuosina. Tuontikoiria eniten käytetyistä nartuista on neljä, ne eivät ole lähisukua toisilleen eivätkä myöskään muille listalla oleville nartuille.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Tarkastelujaksolla vuosina 2011–2020 on käytetty 74 eri urosta jalostukseen; näistä 43 vain kerran, 31 urosta on käytetty vähintään kahdesti. Samalla aikavälillä on käytetty 95 eri narttua; näistä 67 vain kerran, 29 vähintään kaksi kertaa.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Koirien nimien perässä suluissa on ilmoitettu sijoitus urosten (U) tai narttujen (N) listalla.

- **THE BEST OF WHISKY BALLENTINES ORAS (U1.)**
 - Kahden eri nartun kanssa uusittu yhdistelmät;
 - *Fuerza Real Lucy* (N57.), pentueet 2017 ja 2019
 - *Besiktas Chandelier Indeed* (N3.) pentueet tämän uroksen kanssa 2018 ja 02/2020 sekä vielä 08/2020 eri uroksen *Triumfas Grafika* (U58.) kanssa, jonka emä *Fuerza Real Dona Calixa* on *Fuerza Real Lucyn* (N57.) emän *Fuerza Real Dona Carmitan* sisko.
 - Yhdistelmä *Kultatievan Captain Lilyn* (N67.) kanssa. Tämä narttu polveutuu yhdistelmästä *Achaz Bion Us Arsnouphis* (U2.) x *Kultatievan Boff* (N1.).
- **RAIGOMILLIN QUUHULLU (U3.)**

Tämän isä on *Raigomillin Choco* (U6.), jonka isä on *Raigomillin Exodus* (U4.) ja emä *Raigomillin Adalat* (N7.). Uroksen kanssa on tehty yhdistelmät seuraavien narttujen kanssa:

 - *Nevinojan Lupa*an *Olla Sun* (N44.), isä *Ohped Dal Saxan Carvas Papu* (U5.) ja emä *Lita*ford (N4.)
 - *Helkavuoren Taikanuoli* (N50.), jonka isä on *Besiktas No More Ace To Play* (U8.)
 - *Kanelinkukan Edwiina* (N61.), jonka isä on myös *Besiktas No More Ace To Play* (U8.) ja emä *Annielennox* (N21.), joka on *Lita*fordin (N4.) ja *Janisjoplinin* (N21.) sisko.
 - *Raigomillin Primadonna* (N26.), jonka isä on *Terra Haillen Remmis* (U7.) ja emä *Ohped Dal Auringon Ruusu* (N5.), jonka emä on *Ohped Dal Nalle Puh* (N9.)
- **HERCULE VOM LIBRIS HORT (U11.)**

Kaksi kertaa tehty yhdistelmä nartun *Janisjoplin* (N21.) kanssa, jonka isä on *Rikshpati Grafika* (U12.) ja emä *Raigomillin Marimba Melba* (N15.).

Uros-listalla on myös *Rikshpati Grafikan* (U12.) emän *Estiké-Berczy Akvamarinin* siskon *Estiké-Berczy Andran* poika *Bosco vom Libris Hort* (U17.) ja tytär *Frida vom Libris Hort* (N14.).
- **RAIGOMILLIN LANCELOT (U18.)**

Yhdistelmä tehty nartun *Raigomillin Adalat* (N7.) kanssa. Tästä tytär *Rowanstars One Lovely Star* (N19.), jolla tehty kaksi kertaa sama yhdistelmä uroksen *Raigomillin Choco* (U6.) kanssa.
- *Metsätalon Aqulina* (N13.) ja *Metsätalon Adolf* (U20.) ovat *Besiktas No More Champagnen* (N11.) jälkeläisiä. *Besiktas No More Champagne* (N11.) on *Besiktas No More Ace To Playn* (U8.), *Besiktas No More Coffeen* (U48.) ja *Besiktas No More Hangover'n* (N60.) sisko. *Besiktas Chandelier Indeed* (N3.) on *Besiktas No More Hangover'n* (N60.) tytär.
- *Chevillan Curvy Countess* (N2.) on *Neaira Amma Us Arsnouphis'n* (N16.) tytär.
- *Maitokuonon Eco Etevä Elnan* (N8.) emänemä on *Maitokuonon Bumpuli Behmo* (N12.)
- *Hyväntahdon Zuklaa Zuttura* (N6.) on tytär yhdistelmästä *Raigomillin Exodus* (U4.) ja *Hyväntahdon Suttura* (N20.).

Yleensä ottaen landseereissa käytetään enemmän linja- ja ulkosiitosta kuin sisäsiitosta. Jo käytetyimpien urosten lista kielii vahvasti esiin tulevista lähisukulaisuuksista ottaen huomioon, että myös eniten käytettyjen narttujen listalla on näiden urosten emä ja jälkeläinenkin. Tuottaa huomattavaa vaikeutta löytää trendi-uroksen lähisukua olevalle nartulle sopiva uros, etenkin jos narttu on sitä jo toisessa polvessa. Pahimmillaan voidaan törmätä kahden ”matadorin” linjoista syntyneeseen jälkeläiseen, jolloin sopivan partnerin löytyminen on entistä vaikeampaa. Huomioitavaa on, että pentueesta tai puolisisaruksista useampaa yksilöä on käytetty jalostukseen. Lisäksi tarkastelujaksolla on uusittu samoja yhdistelmiä. Landseereista harmillisen vähän saadaan ns. kotikoiria ”kaivettua esiin” jalostuskäyttöön ja tämä osittain johtaa samojen urosten käyttämiseen.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Vain Pohjoismaissa ja mannermaalla Euroopassa tunnetaan landseer, eli ei esimerkiksi Englannissa tai USA:ssa.

Pentuja syntyy eniten Saksassa ja Alankomaissa, Suomi lienee tällä hetkellä rekisteröinneissä tilastokolmonen. Melko aktiivista landseerharrastus on myös Virossa, Ruotsissa ja Ranskassa. Norjassa on muutamia kasvattajia; Belgiassa, Sveitsissä, Unkarissa ja muualla Keski- ja Itä-Euroopassa on myös rodun suosio noussut harrastajien keskuudessa.

Suomalaiset ovat olleet paljon yhteistyössä ulkomaisten kasvattajien ja rodun erimaalaisten yhdistysten kanssa. Meillä ja Ruotsilla on harrastajia palvelevat mainiot julkiset tiedostot, Koiranet ja Hunddata. Tämä on monille ihmetyksen aihe, sillä useista muista maista on lähes mahdoton saada etenkään terveystietoja, rekisteröinneistä ja koetuloksista puhumattakaan.

Saksa on suurin landseer-maa, siellä toimii myös kaksi eri rotuyhdistystä. Toisen jäsenmäärä on kuutisen sataa, toisen vajaa viisisataa. Niiden kasvattajalistoilta on yhteensä reilut sata kasvattajaa, mutta kaikki eivät luonnollisesti ole aktiivisia. Saksassa on pitkään pidetty tärkeimpänä jalostuskriteerinä sukusiitoksen välttämistä, joten sieltä löytynee parhaiten hieman vierassukuisempia koiria.

Hollannissa aktiivisia kasvattajia on kymmenkunta, jäseniä heidän yhdistyksellään on kolmisen sataa.

Lähes kaikissa maissa on ainakin vanhempien lonkka- ja kyynärpääkuvaus rekisteröinnin ehtona. Moni vaatii myös geenitestin verenvuototaudin (CTP) osalta. Cystinuria-testi (CYS), silmäpeilaus sekä sydäntutkimus ovat tietävästi pakollisia myös useassa Keski-Euroopan maassa. Viime vuosien aikana on myös yleistynyt geenitestit selkäydinrappeuman eli degeneratiivisen myelopatian (DM) ja lihasrappeuman eli muscular dystrophyn (MD) sekä värin haalistumisen, D-locus diluutio-geenin (DIL) osalta.

Kaikissa maissa on aika lailla samat ongelmat: pieni geenipooli, tietyt perinnölliset sairaudet ja viat sekä ulkomuodolliset epäkohdat ja hajanainen rotutyyppe. Aktiiviset harrastajat etsivät jatkuvasti uutta jalostusmateriaalia pitkienkin matkojen takaa ja vaihtavat tietojaan toisten kasvattajien kanssa. Nykyään sosiaalinen media on helpottanut tutustumista uusiin rotua harrastaviin ihmisiin sekä helpottanut myös tiedonsaantia ja -vaihtoa, mutta on muistettava myös lähdekritiikki tuolla suhteellisen villillä alustalla liikuttaessa.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Paljon käytettyjä uroksia on useita. Vuonna 1988 tai sen jälkeen syntyneistä uroksista yli 200 pennun määrään nousi yksi uros, Dukecaesar Bono (218). Yli sadan meni Mister-Marvin Van Bellandseer (104).

Lähes sata jälkeläistä on uroksilla Paddy Thorn Asgard (94) ja livari (86). Huomattavaa on, että edellä kerrotuista neljästä uroksesta ensimmäisenä ja viimeisenä mainitulla on sama isä, tuontiuross Hilliges Bero (synt. 1986); jolla silläkin oli 120 jälkeläistä. Nämä kaikki koirat löytyvät tämän päivän landseerien sukutauluista.

2010-luvulta lähtien käytettyjen urosten ja narttujen määrä on lähentynyt toisiaan vuositason tasolla, samoja uroksia ei ole enää käytetty yhtä suurella mittakaavalla kuin vielä 1990-luvulla. Silti nykyäänkin on muutamia uroksia, joita on käytetty jalostuksessa useita kertoja lyhyessä ajassa jo ennen kuin edes tiedetään, mitä ne periyttävät. Tehollisen populaation suhdeluvun painuessa lähelle 50 % tai jopa alle, on tulevaisuudessakin yhdistelmiin sopivien urosvalintojen tekeminen ja sukusiitosasteen pitäminen kurissa entistä haasteellisempaa. Yhdistelmien uusiminen ei paranna tehollista populaatiota.

Tuontikoirien suosio on ollut suurta, mutta järin kaukaista ”uutta verta” nämä eivät ole rotuun tuoneet. Tuontikoirat ovat olleet pääosin joko suomalaislandseerien tai toisten tuontikoirien lähisukulaisia. Landseereja ei käytännöllisesti katsoen löydy muualta kuin Euroopan tietyistä maista. Tämä aiheuttaa ongelmia löytää jalostukseen uusia koiria, oikeastaan täysin uutta verta ei löydy mistään. Kun rodun kasvatusta aloitettiin Suomessa 1980-luvulla, uuden jalostusmateriaalin hankintaa rajoittivat sen aikaiset tiukat maahantuontimääräykset ja näistä syistä yhdistelmiä uusittiin ja jalostukseen käytetyt koirat ikään kuin kaluttiin loppuun. Kun rajat aukesivat rabioksen myötä, landseereja tuotiin Belgiasta, Alankomaista ja Saksasta. Toisen maailmansodan aikana rotu miltei katosi, joten Euroopan koiratkin olivat alkujaan hyvin suppeista linjoista lähtöisin. Näistä syistä landseerien kasvattajat ovat Euroopassa samassa veneessä ja käyttämässä lähes samoja sukulinjoja. Tuontikoirien suosio kasvatuksessa näkyy tilastoissa, sillä kahdestakymmenestä eniten käytetystä uroksesta kymmenen on tuontikoiria. Huomion arvoista näissä on yhteinen isä- tai emälinja listan viidellä uroksella sekä sen lisäksi on näiden jälkeläisiä, suomalaisuroksia kaksi kappaletta (isä 6. sijalla ja tämän poika sijalla 3, jotka periytyvät myös listalla olevasta, joskin eri linjaisesta, uroksesta sijalla 4). Landseereista harmillisen vähän saadaan ns. kotikoiria ”kaivettua esiin” jalostuskäyttöön ja tämä osittain johtaa samojen urosten käyttämiseen.

Landseerien pentumäärän rajoittamisesta on keskusteltu, mutta sitä ei ole haluttu liittää PEVISA-ohjelmaan. Rotuyhdistyksen jalostussuosituksia on kiristetty 1.1.2018 alkaen, suositusten mukaan koiralla olisi elinaikanaan korkeintaan 30 jälkeläistä (lukema oli aikaisemmin 60). Jalostustoimikunta pyrkii edelleen jalostustiedusteluita käsitellessään aktiivisesti ohjaamaan ja tarjoamaan urosvaihtoehtoja.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttööminaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Landseerin rotumääritelmässä ei mainita mitään luonteesta tai käyttötarkoituksesta. Suomi on osallistunut kansainvälisiin landseertapaamisiin, joihin on kutsuttu kaikkien Euroopan maiden eri landseeryhdistykset. Viime vuosina ei enää ole näitä kansainvälisiä kokouksia saatu pidettyä, syynä eri maiden rotujärjestöjen eroavaisuudet taloudellisissa taustoissa sekä mahdollisuuksissa osallistua tapaamisiin. Aiemmissa kansainvälisissä tapaamisissa on kuitenkin yhdessä sovittu, miten luonne kuvataan rotumääritelmään. Tapaamisissa Saksa ja Sveitsi sitoutuivat viemään asian FCI:lle. Vain nämä kaksi maata voivat puuttua landseerin rotumääritelmään.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rodun rekisteröintimäärät ovat pienet ja aktiivisia, vuosikymmenen tai useamman vuosikymmenen rotua kasvattaneita kasvattajia on vähän. Rotu ei ole jakautunut näyttely- ja käyttölinjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminäisyyksien testaus ja/tai kuvaus

Landseerilla ei ole PEVISA-ohjelmaan liitettyä vaatimusta jalostukseen käytettävien koirien luonteen testaamisesta tai kuvaamisesta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Landseerin tulee olla luonteeltaan avoin ja ihmisystävällinen, ei varautunut, arka tai aggressiivinen. Landseer on vilkas ja toiminnallinen rotu, joka osaa tarpeen vaatiessa myös rauhoittua. Rodulla esiintyy dominanssia, mikä on syytä ottaa huomioon koulutuksessa. Landseer vaatii kunnollisen sosiaalistamisen pentuaikana ja muutenkin tapakasvatusta kehittyäkseen yhteiskuntakelpoiseksi koiraksi. Landseer ei sovi pihan perällä pidettäväksi vahtikoiraksi, se on syvästi perheeseensä kiintyvä koira, joka haluaa osallistua ja olla siellä, missä ihmisetkin ovat.

Luonnetesteissä testattavien ominaisuuksien ulkopuolelta on syytä nostaa esiin landseerilla suhteellisen usein esiintyvä taipumus dominanssiin. Dominanssia esiintyy pääasiassa koirien keskinäisissä suhteissa ja se on syytä ottaa huomioon useamman koiran talouksissa eletessä ja mahdollisissa kohtaamisissa vieraiden koirien kesken. Landseer pyrkii yleensä koiralaumassa ottamaan johtajan roolin ja jos aiheesta syntyy konflikteja, aikuinen landseer harvoin on suosiolla alistuva osapuoli. Landseer saattaa osoittaa dominanssia myös ihmistä kohtaan, jolloin voidaan huomata selkeää ihmisten asettamien sääntöjen kyseenalaistamista ja rajojen testaamista tai joitain hienovaraisempia dominanssin muotoja. Tämä luonteenpiirre vielä korostaa entisestään kunnollisen sosiaalistamisen ja johdonmukaisen tapakasvatuksen tärkeyttä.

Luonnetesti

Landseerille on laadittu luonneprofiili vuonna 2018. Luonneprofiilia tehtäessä on mietitty rodun historiaa, käyttötarkoitusta, nykytilannetta ja sitä, mitä voidaan pitää ihanteena rodulle. Lähtökohtana on ollut tavoite, että luonnetestin millään osa-alueella miinus pisteet eivät ole ihanne, mutta toisaalta luonteen kokonaisuutta katsottaessa jonkin osa-alueen vahvuudet voivat tasapainottaa toisen osa-alueen puutteita, joten liian tiukaksi ei rajaa tule vetää.

Luonneprofiilin tarkoituksena on toimia työvälineenä rodun luonneominaisuuksia jalostettaessa. Luonnetestattuja koiria tulee toivottavasti lisätä koko ajan ja luonneprofiili on eräänlainen kuvaus siitä, mihin suuntaan rodun luonnetta tulisi pyrkiä kehittämään. Lievät poikkeamat eivät vaikuta yksilön jalostuskelpoisuuteen. Kahta koiraa, joilla on puutteita samoissa ominaisuuksissa, ei tulisi yhdistää jalostuksessa.

Landseereja on luonnetestattu Suomessa 178 koiraa eli vain hyvin pieni otos kannasta. Taulukossa on tarkasteltu luonnetestien tuloksia vuosilta 2010–2020 (107 luonnetestikäyntiä, joista kaksi koiraa on käynyt kahdesti ja neljän koiran luonnetesti on keskeytetty).

TAULUKKO 5. LUONNETESTITULOKSET OSA-ALUEITTAIN 2010–2020

Arvosana	Toimintakyky	Terävyys	Puolustus-halu	Taistelu-tahto	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Suhtautuminen laukauksiin
+ 3	0 %	20 %	37 %	3 %	0 %	21 %	5 %	78 %	+++ 62 %

+ 2	1 %	0 %	3 %	61 %	0 %	53 %	0 %	20 %	++	32 %
+1	45 %	80 %	43 %	0 %	94 %	22 %	69 %	3 %	+	1 %
- 1	50 %	0 %	18 %	28 %	6 %	5 %	0 %	0 %	-	6 %
- 2	4 %	0 %	0 %	9 %	0 %	0 %	27 %	0 %	--	0 %
- 3	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %		

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä.

Toimintakyky – ominaisuus, joka saa koiran ilman ulkopuolista pakotetta pitämään puolensa todellista tai kuviteltua vaaraa vastaan, inhimillisesti sanottuna rohkeus – on luonnetestatuilla koirilla ollut lähes poikkeuksetta pieni tai kohtuullisen pieni tai kohtuullinen. Kaksi viimeksi mainittua ovat arvosanan +1 alakohtia (+1a kohtuullinen ja +1b kohtuullisen pieni) ja ne on taulukossa yhdistetty. Ihanneprofiilin mukaan toivottu arvosana on +1a kohtuullinen tai +1b kohtuullisen pieni. Ihanneprofiilin mukaisen arvosanan toimintakyvyn osalta on saanut 45 % luonnetestatuista landseereista. Hyväksyttäviä arvosanoja ovat +3 suuri, +2 hyvä ja -1 pieni, näihin arvosanoihin osuu 51 %:n enemmistö luonnetestatuista landseereista. Epätoivottavina arvosanoina ovat -2 riittämätön ja -3 toimintakyvyn (tämän arvosanan saaneen koiran luonnetesti keskeytetään). Epätoivotun arvosanan toimintakyvystä on saanut 4–8 % luonnetestatuista landseereista, vaihteluvälin johtuessa mahdollisista toimintakyvyn puuttumisen takia keskeytetyistä luonnetesteistä.

Terävyys – ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi – jakautuu luonnetestatuilla landseereilla kahteen eri arvosanaan. Selkeästi suurin osa koirista on saanut arvosanan +1a pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua tai +1b ei osoita lainkaan terävyyttä. Joka viides landseer on osoittanut testissä kohtuullista terävyyttä ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+3). Ihanteellinen arvosana terävyyden osa-alueesta on luonneprofiilin mukaan +1a pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Hyväksyttäviä arvosanoja ovat +3 kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua ja +1b koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä. Ei-toivottuja arvosanoja ovat +2 suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua, -1 pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin, -2 kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin ja -3 suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin. Ihanneprofiilin mukaisen arvosanan terävyydestä on saanut kolmannes landseereista; taulukossa arvosana +1 esitetään yhtenä massana, mutta tässä osa-alueessa vain +1a vastaa ihannetta. Loput luonnetestatuista koirista sijoittuvat arvosanaltaan hyväksytyyn reaktioon, ei-toivottuja terävyyden asteita ei luonnetesteissä ole esiintynyt.

Puolustushalulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysyrityksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa tai reviiriään. Landseerille ihanteelliseksi on luonneprofiilissa määritelty arvosana +3 kohtuullinen, hillitty puolustushalu, jonka on saavuttanut luonnetestissä 37 % rodun edustajista. Pieni puolustushalu (+1) ja haluton (-1) ovat myös hyväksyttävissä olevia arvosanoja ja jommankumman näistä on saanut arvosanaksi 61 % landseereista. Epätoivotuiksi puolustushalun asteiksi on luonneprofiilissa katsottu +2 suuri, -2 erittäin suuri tai -3 hillitsemätön. Kolme prosenttia luonnetestatuista landseereista on sijoittunut ei-toivottuun arvosanaan +2 suuri, hillitty puolustushalu.

Taisteluhaluksi kutsutaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon. Käytöstä voidaan kutsua tietynlaiseksi leikkihaluksi, koiran haluksi käyttää leukojaan ja lihaksiaan. Taisteluhalu on koiralle moottori, liikkeelle paneva voima, jota voisi kuvata myös eräänlaiseksi sinnikkyydeksi. Landseerin luonneprofiilissa ihanteena ovat taisteluhalussa arvosanan +2 molemmat alakohdat eli +2a kohtuullinen taisteluhalu ja +2b kohtuullisen pieni taisteluhalu. Ihanneprofiilin sisälle taisteluhalun osalta osuu 61 % luonnetestatuista landseereista. Taisteluhalussa hyväksyttäväksi arvosanaksi katsotaan rodulla myös +3 suuri taisteluhalu (3 % testatuista) ja toisaalta -1 pieni taisteluhalu (28 % testatuista). Epätoivottua on, jos taisteluhalu on +1 erittäin suuri, -2 riittämätön tai -3 haluton. Epätoivotun

arvosanan on saanut 9 % luonnetestissä käyneistä landseereista ja kaikilla niillä taisteluhalu on katsottu riittämättömäksi.

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynäistä heikko- tai vahvahermoisuutta sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Ihannelandseer olisi luonneprofilin mukaan joko +3 tasapainoinen ja varma tai +2 tasapainoinen. Yhtäkään ihanneprofilin mukaista testitulosta ei hermorakenteen osalta ole, vaan 94 % landseereista on saanut arvosanaksi joko +1a hieman rauhaton tai +1b hermostunein pyrkimyksin. Nämä molemmat +1-arvosanat ovat hyväksyttäviä arviointeja. Epätoivotun arvioinnin -1 vähän hermostunut on saanut 6 % testatuista koirista; muita ei-toivottuja eli -2 hermostunut tai -3 erittäin hermostunut ei ole tilastoitu, tosin keskeytettyjen luonnetestien osalta ei varmuudella tiedetä keskeytyksen syytä, joka voi olla myös hermorakenne, jolloin periaatteessa 4 % testatuista voisi olla erittäin hermostuneita.

Temperamentti luonnetestitermein tarkoittaa käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta (tarkkaavaisuutta) sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Suurin osa sopeutumiskykyisistä koirista on vilkkaita; vilkas koira on tarkkaavainen ja se vastaanottaa nopeasti uusia ympäristön ärsykeitä sekä tottuu niihin. Ihanneprofilin mukaan landseer on temperamentiltaan +2 kohtuullisen vilkas ja ihanteen täyttää 53 % luonnetestatuista landseereista. Hyväksyttäviä arvosanoja ovat myös +3 vilkas (21 % testatuista) ja +1 erittäin vilkas (22 % testatuista). Miinusmerkkiset arvosanat -1a häiritsevän vilkas, -1b hieman välinpitämätön, -1c impulsiivinen, -2 välinpitämätön ja -3 apaattinen ovat landseerille ei-toivottuja ominaisuuksia ja näistä joko häiritsevän vilkkaita, hieman välinpitämättömiä tai impulsiivisia ovat olleet 5 % luonnetestatuista koirista.

Kovuus tarkoittaa koiran taipumusta joko muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia. Huomionarvoista landseerin kohdalla on, että kovuutta ei tule sekoittaa dominanssiin. Luonneprofilissa ihanteelliseksi on määritetty, että landseer on +1 hieman pehmeä. 69 % luonnetestatuista landseereista on hieman pehmeitä. Hyväksyttäviä arvosanoja ovat ihanteen lisäksi +3 kohtuullisen kova, jonka on saanut 5 % testatuista sekä -2 pehmeä, jonka on saanut 27 % testatuista landseereista. Huomionarvoista on, että luonneprofilissa kielletään Suomen Kennelliiton ohjeistuksen mukaisesti kahden -2 pehmeän saaneen koiran yhdistäminen jalostuksessa. Epätoivottavia kovuuden asteita ovat -1 erittäin kova ja -3 erittäin pehmeä eikä näitä arviointeja ole landseereilla, pois lukien mahdolliset liiallisen pehmeiden vuoksi keskeytetyt luonnetestit.

Luoksepäästävyys arviointi kattaa kolme erillistä luonteenpiirrettä: Hyväntahtoisuuden, luoksepäästävyys ja avoimuuden. Hyväntahtoinen koira osoittaa hyökkäävyyttä ainoastaan uhkaavissa tilanteissa. Luoksepäästävä koira hakeutuu mielellään ja oma-aloitteisesti tapaamiensa vieraiden ihmisten seuraan tekemään tuttavuutta. Avoimen koiran mieliala ilmenee selvästi sen käyttäytymisestä, olkoon tuo käyttäytyminen ihmisen näkökulmasta katsottuna myönteistä tai kielteistä. Landseerin ihanne on olla hyväntahtoinen, luoksepäästävä ja avoin eli arvosana +3. Ihanteen mukaisen arvosanan on saanut 78 % luonnetestatuista koirista. +2-arvosanat luoksepäästävä, mutta aavistuksen pidättyväinen tai luoksepäästävä, mutta hieman pidättyväinen on saanut 20 % landseereista ja nämä ovat molemmat hyväksyttäviä arviointeja. Myös +1 mielistelevä on luonneprofilissa katsottu hyväksytyksi ja sen on saanut luonnetestissä 3 % landseereista. Selvästi pidättyvät -1a ja -1b -arvioinnit ovat epätoivottuja huolimatta siitä, yrittääkö testattava koira purra vai ei. Epätoivottuja arvosanoja ovat myös -2 hyökkäävä tai -3 salakavala. Mikään luonnetestatuista landseereista ei ole saanut ei-toivottuja arvosanoja luoksepäästävyydestä.

Suhtautuminen laukauksiin kertoo koiran mahdollisesta ääniarkuudesta. Laukausvarma (arviointi +++) koira joko käyttäytyy välinpitämättömästi tai kiinnostuu laukauksista vain luonnollisella tavalla. Laukauskokematon (++) koira reagoi ensimmäisiin laukauksiin, mutta kuultuaan useamman laukauksen, sen

levottomuus pienenee. Paukkuärtyisälle (+) koiralle ampuminen aiheuttaa selviä aggressiivisia reaktioita äänen suuntaan. Laukausaltis (-) koira osoittaa melko selvästi epänormaalia, mutta ei hermostunutta käyttäytymistä ja reagoi suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen. Laukausarka (--) koira reagoi hermostuneesti jokaiseen laukaukseen osoittaen yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta ja sillä on vaikeuksia mielentasapainonsa palauttamisessa. Ihanneprofiilin mukainen landseer on laukausvarma ja testatuista laukausvarmoiksi on todettu 62 %. Laukauskokemattomuus on hyväksyttävä ominaisuus ja 32 % landseereista on testattu laukauskokemattomiksi. Epätoivottua suhtautumista on paukkuärtyisyys, laukausalttius ja laukausarkuus. 1 % koirista on ollut paukkuärtyisiä ja 6 % laukausalttiita.

Luonnetestituloksia ihanneprofiiliin verratessa voidaan todeta landseerien nykyluonteiden olevan varsin hyvällä tolalla. Lainkaan epätoivottuja testituloksia ei ole havaittu luoksepäästävyyydessä, terävyydessä eikä kovuudessa. Nämä ovat hermorakenteen ohella suurikokoisen perhekoiran tärkeimmät luonneominaisuudet.

Millään osa-alueella epätoivottujen arvosanojen esiintyvyys ei ylitä kymmentä prosenttia. Vesityöskentelyominaisuuksien kannalta tarkasteltuna taistelutahtoa ja toimintakykyä voisi olla hieman enemmän. Toimintakykyyn liittyy myös alusta-arkuus, joka on jonkin verran heikentänyt toimintakyvystä luonnetesteissä annettuja arvosanoja. Alusta- ja ääniarkuus eivät ole suotavia ominaisuuksia nyky-yhteiskunnassa elävälle koiralle jo koiran oman hyvinvoinnin kannalta katsottuna, joten toimintakyvyn lisäksi myös laukauksiin suhtautumisessa voisi olla vieläkin vähemmän ei-toivottavia testituloksia.

MH-luonnekuvaus

Suomessa on MH-luonnekuvattu 21 landseeria vuodesta 2010 alkaen. MH-luonnekuvauksessa tarkastellaan muun muassa koiran leikkisyyttä, pelkoa, saalisviettiä ja sosiaalisuutta. Tyypillinen landseer on MH-luonnekuvauksessa sosiaalinen, kontaktinhaluinen ja käsiteltävissä oleva eikä se osoita uhkauseleitä tai aggressiota. Landseerit ovat leikkisiä ohjaajan lähellä, mutta kaukana ohjaajasta eivät niinkään. Vahvaa puruotetta ja saalisviettiä landseerit eivät ole näyttäneet. Aktiviteettitasot ovat antaneet viitteitä hyvästä hermorakenteesta. Ääniherkkyyttä landseereilla ei ole MH-luonnekuvauksessa ollut eikä säikähdyksestä palautumisessa ole ollut ongelmia, koirilla ei kuitenkaan ole ollut paljoakaan kiinnostusta tutustua säikähdyksen aiheuttaneeseen kohteeseen.

Käyttäytymisen jalostustarkastus

Suomen Kennelliiton kehittämä käyttäytymisen jalostustarkastus keskittyy erityisesti arkipäiväisiin tilanteisiin ja asioihin, kuten käsiteltävyyteen, alusta-arkuuksiin ja ääniherkkyyteen. Tarkastus tarjoaa täydennystä tietoon, jota saadaan luonnetestistä ja MH-luonnekuvauksesta.

Landseerille on laadittu vuonna 2019 käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili. Yksi käyttäytymisen jalostustarkastus on järjestetty tähän mennessä ja siihen osallistui seitsemän landseeria. Kaikkien osallistuneiden koirien tarkastus oli hyväksytty. Aineiston vähäisyyden vuoksi analyysijä ei ole tehty.

Käyttäytyminen näyttelyissä

Näyttelyarvostelulomakkeessa arvioidaan koiran käyttäytyminen suhteessa tuomariin ja yleisesti. Landseereille ei ole annettu arviointeja, että ne olisivat yleisesti pelokkaita tai vihaisia koirille. Suhtautuminen tuomariin on ani harvoin väistävää, lähes poikkeuksetta landseerit ovat käsiteltävissä.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Tarkkoja tietoja landseerien luonteista Suomen ulkopuolelta on vaikeaa saada. Ruotsia lukuun ottamatta kaikenlaiset luonnetestit tai muut vastaavat ovat tuntemattomia landseerharrastajien keskuudessa. Ruotsissa 70 landseeria on käynyt MH-luonnekuvauksessa ja kolmisenkymmentä landseeria on suorittanut BPH-testin, joka on ruotsalainen koiran käyttäytymisen ja luonteen kuvaus. Muutoin yleisesti ottaen

Euroopassa rodun harrastajilla ja kasvattajilla vaikuttaa olevan hyvän luonteen määritelmänä se, että landseer on lempeä ja ystävällinen ihmisille sekä hallittavissa suhteellisen helposti arjessa. Suomeen tuotujen ulkomaisten koirien luonteet antavat osviittaa siitä, ettei mitään perustavanlaatuisia eroavuuksia ole olemassa.

Sukupuolten väliset erot käyttäytymisessä

Virallisissa luonteen testimuodoissa ei ole havaittavissa merkittäviä eroja urosten ja narttujen välillä. Dominanssia uroksilla esiintyy enemmän kuin nartuilla.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttötarkoitus

Landseerilla ja newfoundlandinkoiralla on yhteinen historia. Rotujen alkuperäisenä käyttötarkoituksena on ollut kalastajien apuna ja pelastuskoirana toimiminen. Ne ovat pelastaneet veden varaan joutuneita ihmisiä ja vetäneet karille ajautuneita aluksia, kantaneet ja vetäneet raskaita verkkoja, sukeltaneet ylös rantakiviin takertuneita verkkoja, paikallistaneet kaloja hajuaistinsa avulla ja vartioineet kalastajan omaisuutta eli venettä ja verkkoja. Koirat ovat myös auttaneet vetämällä kuormia ja kantamalla tavaroita.

Ulkoisilta ominaisuuksiltaan tällaisen vedessä työskentelevän koiran on täytynyt olla tarpeeksi suuri ja kaikin puolin voimakas kyetäkseen selviytymään tehtävistään haastavissakin olosuhteissa. Karvapeite on kylmien vesien työskentelijälle soveltuvasti vettä hylkivä ja tiheä ja pohjavillaa on kauttaaltaan. Rodulle ominaisena yksityiskohtana landseerille on kehittynyt varpaiden väliin melko pitkälle ulottuvat vahvat räpylät. Lisäksi häntä on tyvestään erityisen vahva ja koira käyttää sitä uidessaan peräsimenä.

Työ on vaatinut koirilta rohkeutta ja kykyä itsenäisiin ratkaisuihin eli toimintakykyä ja hyvää hermorakennetta. Koirien on täytynyt osata rauhoittua lepäämään aina tilaisuuden tullen, jotta ne ovat jaksaneet taas toimia tarvittaessa. Taisteluhalu on ollut tärkeä, sillä koirien on täytynyt olla sitkeitä ja kestäviä työskentelijöitä vaikeissakin keliolosuhteissa. Luonteiden pehmeys ei ole ollut suotavaa, jotta koirat eivät ole antaneet epämiellyttävien kokemusten haitata työntekoaan. Kalastajien apurit ovat olleet valppaita, tarkkaavaisia ja ne ovat olleet hyvin sopeutuvaisia erilaisiin olosuhteisiin. Koirat ovat osoittaneet jonkin verran vartiointitaipumusta isäntiensä omaisuutta kohtaan.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Suomen Landseeryhdistys ry:n sääntöihin on yhdeksi yhdistyksen toiminnan tarkoituksiksi kirjattu rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisten vesityöskentelyominaisuuksien vaaliminen. Yhdistys järjestää vuosittain leirin, jossa landseereja ja niiden ohjaajia koulutetaan vesipelastukseen. Vesipelastuskoe on landseerien ja newfoundlandinkoirien rodunomainen koemuoto, jolla on erityisesti tarkoituksena pitää yllä näiden rotujen alkuperäistä pelastusvaistoa ja uintitaitoa. Landseeryhdistys järjestää useita vesipelastuskokeita joka kesä ja osallistuu aktiivisesti koemuodon kehittämiseen.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Suomen voidaan sanoa olevan landseerien vesipelastusharrastuksen kärkimaa ainakin kokeissa käyvien koirien lukumäärillä ja koekäynneillä mitattuna. Vesipelastuskokeita järjestetään useissa Euroopan maissa, mutta tarkkaa tietoa niihin osallistuneiden landseerien lukumäärästä ja saavutettuja tuloksia ei ole tiedossa kuin muutaman maan osalta: Virossa ei ole muita vesipelastusvalion arvon saavuttaneita landseereja kuin kaksi suomalaista koira ja kaiken kaikkiaan Virossa on kilpaillut kahdeksan landseeria vesipelastuksen

alokasluokassa. Tanskassa yksi landseer on saavuttanut Tanskan vesipelastusvalion arvon ja tämä koira on ruotsalainen. Landseer on saanut osallistumisoikeuden vesipelastuskokeisiin Tanskassa vuonna 2011 ja siitä lähtien 21 landseeria on läpäissyt niin sanotun soveltuvuuskokeen. Vuosittain kokeisiin osallistuu vajaa kymmenen rodun edustajaa. Ruotsissa on Tanskan tapaan käytössä soveltuvuuskoe, joka koiran on läpäistävä kilpaillakseen vesipelastuskokeissa. Viimeisten viiden vuoden aikana soveltuvuuskokeen on läpäissyt 4–17 landseeria ja ylempiin koeluokkiin on osallistunut 6–10 landseeria. Ruotsin vesipelastusvalion arvon on saavuttanut kaksi landseeria, joista toinen on suomalainen koira.

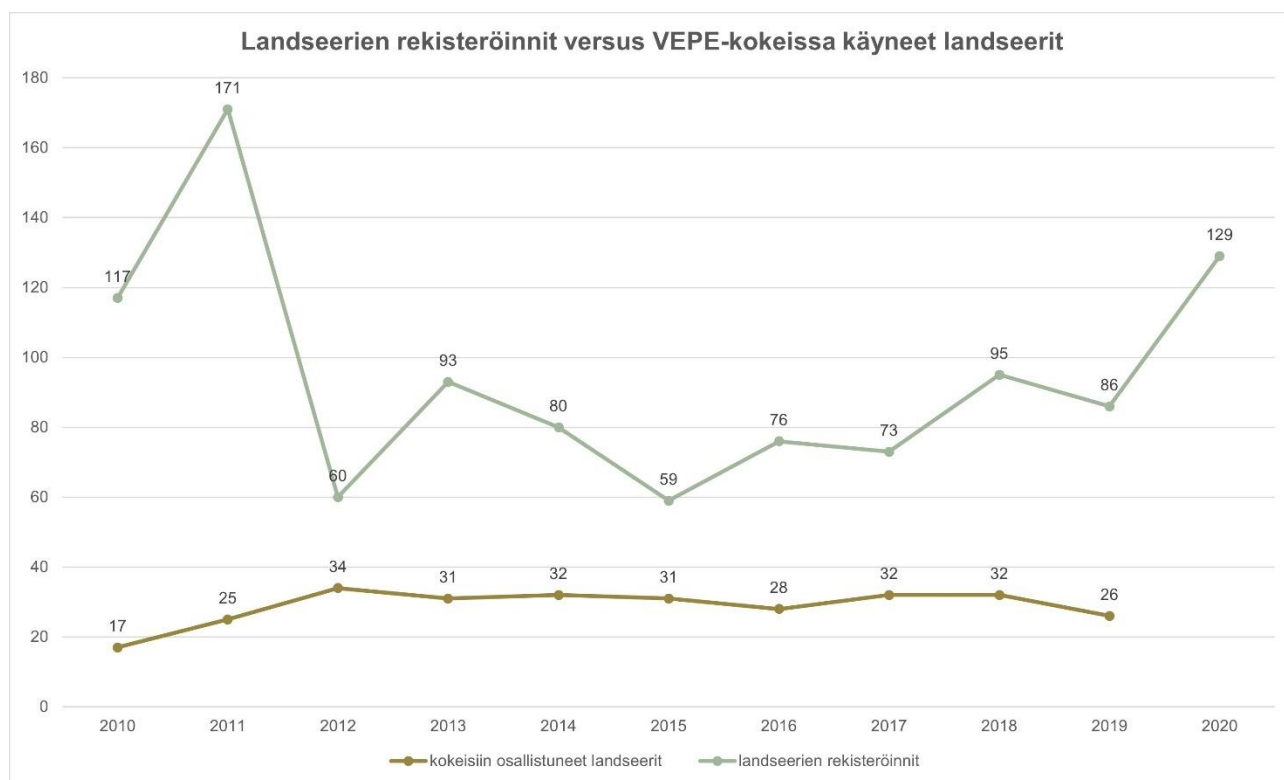
Landseerit kokeissa

Vesipelastuskoe

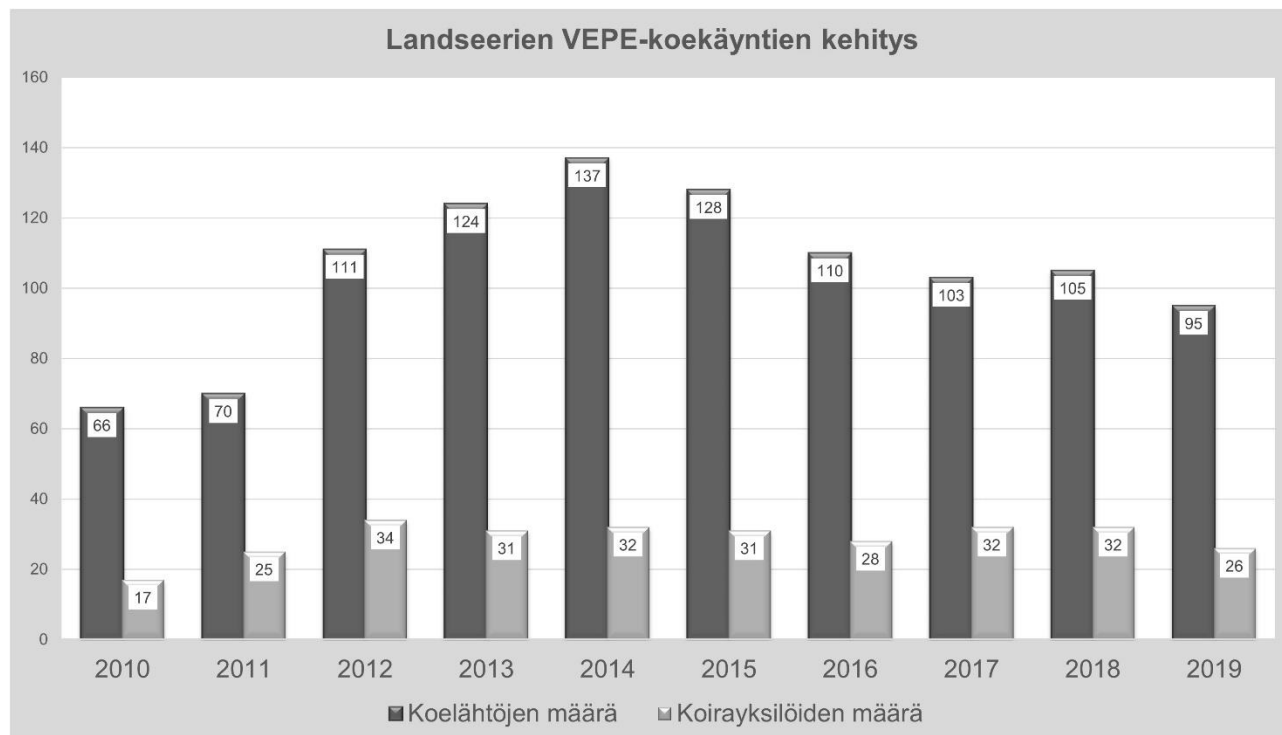
Landseerien ja newfoundlandinkoirien rodunomaisen kokeen, VEPE-kokeen, nykymuotoiset säännöt ovat olleet voimassa vuodesta 2017 alkaen. Kokeessa testataan koirien luontaisia taipumuksia työskennellä vedessä ja virallinen koemuoto se on ollut vuodesta 1992 alkaen.

Vuosien saatossa 12 landseeria on saavuttanut Suomen vesipelastusvalion tittelin. Kaksi landseeria on lisäksi saavuttanut Viron vesipelastusvalion arvon ja yksi landseer on saavuttanut Ruotsin vesipelastusvalion arvon.

Alla olevassa graafissa esitetään virallisiin VEPE-kokeisiin osallistuneiden eri koirayksilöiden määrä rodussa ja rekisteröintimäärät vuosina 2010–2020. Landseereilla ja newfoundlandinkoirilla on lisäksi epävirallinen JUN-koeluokka (junioriluokka) 9–15 kuukauden ikäisille koirille. JUN-luokan koekäynnit eivät näy tilastoissa, koska niitä ei kirjata virallisiksi tuloksiksi. Huomionarvoista on myös, että vuonna 2020 ei järjestetty ollenkaan vesipelastuskokeita maailmanlaajuisen koronapandemian vuoksi.

Landseerien VEPE-koekäyntien kehitys -pylväsdiagrammista voidaan todeta kokeissa käyvien koirayksilöiden määrän nousseen päättyneen vuosikymmenen alussa ja pysytelleen sen jälkeen suhteellisen tasaisena muutaman kymmenen koirayksilön paikkeilla. Koekäyntien määrä on huippuvuosista hieman laskenut, mutta landseereja osallistuu jatkuvasti eri koiraroduista eniten vesipelastuskokeeseen, kun suhteutetaan koekäynnit rotujen rekisteröintimääriin.

Alla esitetyissä tulostaulukoissa esitetään landseerien koekäynnit vuosilta 2010–2019 vesipelastuksen eri virallisissa koeluokissa ja saavutetut tulokset siten, että taulukoissa on jokaisen koiran jokainen tulos. Vuosi 2020 ei ole mukana taulukoissa, koska koko vuotena ei järjestetty vesipelastuskokeita.

TAULUKKO 6. LANDSEERIEN VEPEKOEKÄYNNIT 2010–2019

Koetulos	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
VOI1	4	2	3	4	16	18	22	8	15	5
VOI2	2	0	0	0	3	8	8	2	2	0
VOI3	2	3	6	5	13	14	6	11	9	8
VOI0	0	1	3	8	10	10	4	3	9	7
VOI-	0	0	1	3	5	1	3	3	2	3
AVO1	2	5	9	12	13	4	3	14	7	7
AVO2	0	0	3	6	4	1	1	0	0	2
AVO3	16	14	16	20	13	24	16	10	10	9
AVO0	14	15	31	11	26	12	11	15	10	20
AVO-	1	4	0	7	0	2	5	5	2	4
ALO1	9	11	11	15	9	14	13	11	15	12
ALO2	3	2	0	2	1	1	2	3	3	1
ALO3	9	8	17	23	7	10	10	9	12	10

ALO0	3	3	10	8	15	8	3	7	8	6
ALO-	1	2	1	0	2	1	3	2	1	1

Alla olevasta taulukosta nähdään miten landseerien koekäynnit jakautuvat eri koeluokkien kesken.

TAULUKKO 7. LANDSEERIEN VEPEKOEKÄYNTIEN OSUUDET LUOKITTAIN 2010–2019

Koetulos	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
VOI	12 %	9 %	12 %	16 %	34 %	40 %	39 %	26 %	35 %	24 %
AVO	50 %	54 %	53 %	45 %	41 %	34 %	33 %	43 %	28 %	44 %
ALO	38 %	37 %	35 %	39 %	25 %	27 %	28 %	31 %	37 %	32 %

Landseerit etenevät alokasluokasta avoimeen luokkaan erittäin hyvin, mutta avoimesta luokasta voittajaluokkaan eteneminen ei ole niin suurta. Avoin luokka näyttäytyy tilastojen perusteella vaikeimpana koeluokkana, sillä 1-tulosten suhteellinen osuus on siellä alhaisin ja nousee taas voittajaluokassa, jos koirakko sinne pääsee nousemaan. Tämä nähdään alla olevasta taulukosta, jossa on prosenttiosuudet saavutetuista 1-tuloksista kyseisen luokan koekäyntien osalta.

TAULUKKO 8. LANDSEERIEN VEPE-KOKEISSA SAAVUTTAMAT 1-TULOKSET LUOKITTAIN 2010–2019

Koetulos	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
VOI	50 %	33 %	23 %	20 %	34 %	35 %	51 %	30 %	41 %	22 %
AVO	6 %	13 %	15 %	21 %	23 %	9 %	8 %	32 %	24 %	17 %
ALO	36 %	42 %	28 %	31 %	26 %	41 %	42 %	34 %	38 %	40 %

Muut koemuodot

Tottelevaisuuskokeeseen landseereja osallistuu säännöllisesti 10–20 koekäynnin vuosivauhdilla. Kymmenen viime vuoden aikana TOKO-kokeisiin on osallistunut parikymmentä eri koiraa. Koulutustunnuksia on alokas- ja avoimesta luokasta, muutama koira on kilpaillut VOI-luokassa. Rodulla on yksi tottelevaisuusvalion arvo 1990-luvulta.

Rally-TOKO on noussut landseerien keskuudessa TOKO:n rinnalle ja ohi, ratastarttien pyöriessä vuositason parinkymmenen startin liepeillä ja ylikin. Rally-TOKO:lla ei ole vielä pitkää historiaa virallisena koelajina, mutta vuodesta 2014 lähtien rallyssa on kilpaillut 13 landseeria. Koulutustunnuksia ylimmästäkin luokasta on muutamalla koiralla, joten ensimmäinen valionarvo rodussa voi tulla saavutetuksi jo lähitulevaisuudessa.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeeseen osallistuu muutama koira vuosittain. Rodulla on kaksi Suomen jäljestämisvaliota, FI JVA, joista toinen on lisäksi saavuttanut Ruotsin jäljestämisvalion arvon.

Landseerilla on palveluskoirien koeoikeudet, mutta vuoden 2016 (jolloin koeoikeudet myönnettiin rodulle) jälkeen vain yksi landseer on osallistunut palveluskoirakokeisiin. Koira saavutti tuloksen palveluskoirien hakukokeen alokasluokasta. Sama koira on osallistunut myös Palveluskoiraliiton alaisiin pelastuskoirakokeisiin hyväksytyin tuloksin hakukokeen osalta. Käyttäytymiskokeeseen osallistuvien landseerien määrä on ollut nousujohteinen saldon ollessa tällä hetkellä 20 hyväksyttyä käyttäytymiskoetta.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Tiedossa ei ole, että Suomessa olisi landseereita käytetty virkatoiminnassa. Ainakin kaksi landseeria on ollut viranomaisen hyväksymänä hälytystason pelastuskoirina. Muutamia landseereja on Kennelliiton Kaverikoirina ja useita koiria käy omistajansa mukana näiden työpaikoilla, enimmäkseen sosiaali- ja

terveysalalla, epävirallisesti koira-avusteisessa toiminnassa. Mainittakoon myös, että kaksi landseeria on palkittu Sankarikoiran arvonimellä niiden hälytettyä apua perheenjäsenen saatua sairaskohtauksen.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Landseerilla ei ole rodunomaisia käyttäytymistarpeita siinä mielessä kuin esimerkiksi metsästysrotuisilla koirilla. Suurin osa landseereista nauttii suunnattomasti päästessään toteuttamaan itseään vesityöskentelyn parissa jossain muodossa, oli se sitten tavoitteellista VEPE-harjoittelua tai kaislojen pelastamista rantavedestä, mutta landseerin toimintatarmon voi suunnata monenlaisiin harrasteisiin koiran ja omistajan mieltymysten mukaisesti.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Landseer on kohtalaisen aktiivinen ja tekemistä kaipaava rotu. Kun koira saa sopivasti liikuntaa ja pääänvaivaa aktiviteettien ja virikkeiden muodossa, välttään todennäköisesti turhautumisen aiheuttamilta ongelmilta. Puhdasta eroahdistusta rodussa tavataan harvoin.

Landseer on luonteeltaan perussosiaalinen rotu ihmisiä kohtaan, niin tuttuja kuin vieraitakin. Kaikkein koirasosiaalisin rotu landseer ei ole – hillitsemätöntä aggressiivisuutta ei esiinny, mutta taipumus dominanssiin tulee ilmi suhtautumisessa toisiin koiriin ja etenkin urokset voivat mittailla voimiaan tilaisuuden tullen. Kuitenkin on hyvin paljon useamman koiran talouksia (samaa tai eri sukupuolta), joissa ongelmia ei esiinny ja koirat tulevat hyvin toimeen keskenään. Harmoninen yhteiselämä muodostuu monista eri tekijöistä, joista vähäisimpänä ei voida pitää koiran suhdetta omistajaansa ja perheen muihin ihmisiin.

Landseerit asuvat tyypillisesti maalais- tai taajamaolosuhteissa, mutta myös kaupunkikoiria on. Asuinympäristöjen erilaisista ärsykkeistä huolimatta ei ole tiedossa arkielämää haittaavia pelko- tai stressitiloja. Landseer on hyvin sopeutuvainen rotu, joka on tyytyväinen, kun saa olla oman perheensä parissa, olivat olosuhteet millaiset tahansa.

Pelkästään ikään liittyviä käytöshäiriöitä ei ole rodussa tavattu. Terveydelliset seikat on aina syytä ensimmäiseksi sulkea pois, jos koiralla on käyttäytymiseen liittyviä muutoksia tai ongelmalliseksi koettua käytöstä, oli koira minkä ikäinen tahansa. Kaikki poikkeamat koiran rakenteessa voivat aiheuttaa kuormitusta ja kiputiloja, jotka heijastuvat käytökseen. Landseerin oikeanlainen rakenne on tasapainoinen ja terve vailla liioiteltuja piirteitä, joten rodussa ei näiden syiden vuoksi ole perustavanlaatuisia ongelmia.

Yhdistyksen tietoon tulee satunnaisesti uutta kotia etsiviä landseereja. Yleensä kyseessä on elämäntilanteiden muuttuminen koiranpidolle epäedulliseen suuntaan, mutta toisinaan synnä on ongelmalliseksi koettu käyttäytyminen ja tällöin koira on tyypillisesti nuori uroskoira.

Jalostustietojärjestelmän mukaan 15 landseeria on lopetettu käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi eikä yhdistyksen tiedossa ole enempää tapauksia. Muutamalla yksilöllä on omistajien ilmoituksen mukaan esiintynyt salakavaluutta tai äkillistä aggressiota ihmisiä kohtaan.

Lisääntymiskäyttäytymisessä ei ole ongelmia. Astutukset sujuvat luonnollisesti ja emot hoitavat pentunsa erinomaisesti.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Landseerien luonteissa eikä käyttäytymisessä ole sellaisia vakavia ongelmakohtia, jotka vaatisivat akuutteja toimenpiteitä. Arkoja tai aggressiivisia koiria ei tule käyttää jalostukseen ja kasvattajien tulee valistaa pennunostajia kunnollisen tapakasvatuksen tärkeydestä. Landseer on mitä suurimmissa määrin erinomainen seura- ja harrastekoiria.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Landseerien PEVISA-ohjelma on astunut voimaan 1992 ja silloin rekisteröinnin ehtona oli jalostukseen käytettäviltä landseereilta lonkkanivelen kehityshäiriön kuvauslausunto ilman raja-arvoa.

PEVISA-ohjelmaan asetettiin 1.1.2012 lonkkakuvausvaatimuksen lisäksi myös vaatimus kyynärnivelen kasvuhäiriön kuvauslausunnosta sekä lonkkaniveldysplasian raja-arvoksi dysplasian aste C.

1.1.2017 voimaan tulleen PEVISA-ohjelmaan lisättiin jäsenistön ehdotuksesta, edellä lueteltujen rekisteröinnin ehtojen lisäksi, kyynärniveldysplasian raja-arvoksi 1.

Viimeisimpänä PEVISA-ohjelman muutoksena astuu voimaan 1.1.2022 kuvausiän alarajan asettaminen 18 kk:een. Eli PEVISA-ohjelmakaudella 1.1.2022 – 31.12.2027 landseerien rekisteröinnin ehtoina tulee olemaan lonkkaniveldysplasialausunnon raja-arvo C ja kyynärnivellausunnon raja-arvo 1 sekä kuvausiän alaraja 18 kk.

Vuosi	Lonkat	Kyynäreet	Ikä
1.1. 1992	x		12 kk
1.1. 2012	raja-arvo C/C	x	
1.1.2017		raja-arvo 1/1	
1.1.2022			18 kk

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen ja se määritellään perinnölliseksi sairaudeksi. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttavat useat eri geenit sekä ympäristö. Sairauteen ei ole geenitestiä.

Lonkkavian pääongelma on lonkkanivelen löysyys. Lonkkanivelen löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi, mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutuminen on täydellistä ja yleensä kasvuajan kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon, mutta ei aina.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiläroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina

voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Aikuiset koirat voivat myös oireilla lonkkia, jolloin oireiden syynä on usein nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa.

Lonkkavikaa hoidetaan tulehduskipulääkkeillä ja pistoksena tai suun kautta annettavina nivelnesteinä ja nivelruston koostumusta parantavilla aineilla. Hyvä lihaskunto on ensisijaisen tärkeää, sillä sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Lonkkavian hoitona on nykyisin myös kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus sekä tekonivelleikkaus. Kirurgisesti hoidettua koira ei saa käyttää jalostukseen ja Suomen Kennelliitto suosittelee operoidun koiran siirtämistä EJ-rekisteriin.

(Lähteet: Lonkkanivelen kasvuhäiriöt: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>. Anu Lappalainen 30.9.2013. Luettu 20.12.2020)

Lonkkaniveldysplasian vastustamisohjelma perustuu landseerilla lonkkien röntgenkuvaustutkimukseen. Landseerilla kuvausiän alaraja on 1.1.2022 alkaen 18 kk, tätä ennen kuvausiän alaraja oli 12 kk (SKL:n yleinen lonkkatutkimuslausunnon kuvausikäraja). PEVISA-ehdona (rekisteröinnin ehdona) jalostukseen käytettävillä koirilla kuvaustulos ei saa olla huonompi kuin C/C. Suomen Landseeryhdistyksen jalostuksen vähimmäisvaatimuksissa on, että mikäli C-lonkkaista koira käytetään jalostukseen, on sille käytettävä A- tai B-lonkkaista partneria.

Suomessa landseerien lonkkaniveltilanne on hyvä. Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä tehdyn otannan mukaan lonkkakuvattuja landseereja on 11 vuoden aikana ollut yhteensä 464 koira. Näistä terveiksi ja lieviä muutoksia omaaviksi luettuja (A- ja B-aste) on ollut 69 % kuvatuista koirista. Vakavien dysplasioiden (asteet D–E) osuus on ollut vuosina 2010–2020 13 %. Vakavien dysplasioiden esiintyminen ei ole merkittävästi muuttunut joitakin hypähdyksiä lukuun ottamatta. Kokonaistilanne on pysynyt samansuuntaisena.

Muissa Euroopan maissa kuvataan myös lonkat jalostukseen käytettäviltä koirilta. Tuontikoirien terveystilastoja katsottaessa Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä, voidaan niiden todeta olevan samansuuntaiset kuin Suomessa syntyneiden koirien.

Laskettuna vuosien 2010–2020 landseerien kokonaisrekisteröintimäärästä (sisältäen pentuerekisteröinnit ja tuonnit) rodun lonkkatutkimusten määrä on noussut viimeisen viiden vuoden aikana alle 30 %:sta nykyiseen 44 %:iin. Kuvattujen koirien määrä on kasvanut noin 14 %-yksikköä viimeisen viiden vuoden aikana. Tutkituista koirista lonkkien osalta PEVISA-ehdot täyttää 39 %. Vaikka lonkkakuvausprosentti on noussut, rotu tarvitsee enemmän koiria virallisiin kuviin, jotta saisimme täsmällisempää tietoa terveystilanteesta sekä jalostukseen käytettäviä koiria mahdollisimman laajasti eri linjoista.

TAULUKKO 9A. LANDSEERIEN LONKKANIVELN KUVAUSTILASTO 2010–2020

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä
2010	28	5	12	10	1	56

2011	26	14	7	6	0	53
2012	26	10	9	4	1	50
2013	10	10	4	4	0	28
2014	17	10	8	3	1	39
2015	14	10	10	2	2	38
2016	22	10	9	11	0	52
2017	13	4	4	1	1	23
2018	29	8	7	2	0	46
2019	20	9	5	2	3	39
2020	20	9	5	4	2	40
Yhteensä	225	99	80	49	11	464

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 1.1.2021.

TAULUKKO 9B. LANDSEERIEN LONKKANIVELEN KUVAUSTILASTO 2010–2020 PROSENTTEINA

Vuosi	A	B	C	D	E
2010	50%	9%	21%	18%	2%
2011	49%	26%	13%	11%	0%
2012	52%	20%	18%	8%	2%
2013	36%	36%	14%	14%	0%
2014	44%	26%	21%	8%	3%
2015	37%	26%	26%	5%	5%
2016	42%	19%	17%	21%	0%
2017	57%	17%	17%	4%	4%
2018	63%	17%	15%	4%	0%
2019	51%	23%	13%	5%	8%
2020	50%	22%	12%	10%	5%
Yhteensä	48%	21%	17%	11%	2%

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 30.6.2021.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriössä on erilaisia muotoja, joita ovat muun muassa varislisäkkeen sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke. Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykasityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuus sairauden ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla ja liikunnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus. Sairauteen ei ole geenitestiä.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai syklittäistä. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö voi olla molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla lainkaan ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena hoitamattomana kehittyy yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin, kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Kyynärniveldysplasian ennaltaehkäisyssä keskeistä ovat paitsi jalostusvalinnat (käytetään vain tutkittuja, terveitä koiria), myös kasvuajan optimaalinen liikunta, ruokinnan tasapainoisuus ja liikalihavuuden välttäminen pitämällä pentu hoikkana koko sen kasvuajan. Koska koiran painosta suurin osa on eturaajojen varassa ja kyynärnivelel on ahdas ja monimutkainen nivel, ovat pienehkötkin nivelrikkomuutokset koiralle kivuliaita ja invalidisoivia.

Kyynärnivelen sairauden vuoksi leikatut tai kasvuajana selvänä ontumisena oireilleet nivelet haittaavat ajoittain suurta osaa koirista, erityisesti iän karttuessa. Koiraa voidaan joutua lääkitsemään toistuvasti kipujen vuoksi ja liikuntaa sekä muuta toimintaa voi olla vaikeampi harrastaa normaaliksi katsottavaa määrää. (Lähde: Kyynärnivelen kasvuhäiriöt: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>. Anu Lappalainen 30.11.2020. Luettu 20.12.2020.)

Landseerien kyynärniveldysplasian ehkäisemiseksi tulee jalostuksessa ottaa huomioon koiran oman kuvaustuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso, näin poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Suomen Kennelliiton ohjeen mukaisesti, kyynärnivelestään leikattua koiraa ei tule koskaan käyttää jalostukseen.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöiden vastustamisohjelma perustuu landseerilla kyynärnivelen röntgenkuvaukseen. Landseerilla kuvausiän alaraja on 1.1.2022 alkaen 18 kk, tätä ennen kuvausiän alaraja oli 12 kk. PEVISA-ehtona (rekisteröinnin ehtona) jalostukseen käytettävillä koirilla kuvaustulos ei saa olla huonompi kuin 1/1. Suomen Landseeryhdistyksen jalostuksen vähimmäisvaatimuksissa ohjataan, että mikäli 1-kyynäristä koiraa käytetään jalostukseen, suositellaan sille käytettäväksi 0/0-kyynäristä partneria.

Suomessa landseerien kyynärnivelen kasvuhäiriötilanne on hyvä. Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 2010–2020 kyynärniveltä kuvattuja landseereja on ollut yhteensä 454 yksilöä. Näistä terveiksi tai lieviä muutoksia omaaviksi (0- ja 1-aste) on lausuttu 93 % kuvatuista koirista. Vakava-asteisia kyynärmuutoksia (asteet 2–3) on ollut vuosina 2010–2020 7 %. Vakavien dysplasioiden esiintyminen ei ole merkittävästi muuttunut vuosien varrella, joitakin hypähdyksiä lukuun ottamatta.

Muissa Euroopan maissa kuvataan kyynärnivelet jalostukseen käytettäviltä koirilta. Suomeen tuotujen tuontikoirien terveystilastoja katsottaessa Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä, voidaan niiden todeta olevan samansuuntaiset kuin Suomessa syntyneiden koirien.

Vuosien 2010–2020 landseerien kokonaisrekisteröintimäärästä (sisältäen pentuerekisteröinnit ja tuonnit) kyynärniveltä kuvattiin 44 % koirista. Vaikka kyynärkuvausprosentti on kohtuullinen, rotu tarvitsee enemmän koiria virallisiin kuviin, jotta saisimme täsmällisempää tietoa terveystilanteesta sekä jalostukseen käytettäviä koiria mahdollisimman laajasti eri linjoista.

TAULUKKO 10A. LANDSEERIEN KYYNÄRNIVELKUVAUKSET 2010–2020

Vuosi	0	1	2	3	Yhteensä
2010	40	7	6	1	54
2011	41	8	1	2	52
2012	35	7	2	2	46
2013	18	10	0	0	28
2014	32	5	1	0	38
2015	26	7	4	0	37
2016	38	8	4	0	50
2017	21	2	0	0	23
2018	33	7	2	4	46
2019	34	4	1	1	40
2020	37	3	0	0	40

Yhteensä	355	68	21	10	454
----------	-----	----	----	----	-----

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 1.1.2021.

TAULUKKO 10B. LANDSEERIEN KYYNÄRNIVELKUVAUKSET 2010–2020 PROSENTTEINA

Vuosi	0	1	2	3
2010	74%	13%	11%	2%
2011	79%	15%	2%	4%
2012	76%	15%	4%	4%
2013	64%	36%	0%	0%
2014	84%	13%	3%	0%
2015	70%	19%	11%	0%
2016	76%	16%	8%	0%
2017	91%	9%	0%	0%
2018	72%	15%	4%	9%
2019	85%	10%	2%	2%
2020	92%	8%	0%	0%
Yhteensä	78%	15%	5%	2%

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 30.6.2021.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Verenvuototauti, CTP

Landseereilla tavataan verihiutaleiden toimintahäiriöstä johtuvaa perinnöllistä verenvuotosairautta, canine thrombopathia (CTP). Tällä hetkellä tiedetään, että yksi geenipari määrää taudin ilmenemisen.

Sairastuakseen koiran pitää saada geeni molemmilta vanhemmiltaan. Periytyminen ei ole sidoksissa koiran sukupuoleen. Narttukoiralle sairaus on kiima-aikojen takia kuolemaan johtava (letaali), mutta uros saattaa hyvällä onnella pysyä elossa, ellei joudu esim. onnettomuuteen, jossa vuotaisi runsaasti verta. Sairaista suomalaisuroksista onkin kaksi elänyt normaalin elämän. Sairaus ilmenee nuorella pennulla viimeistään hampaiden vaihtumisen aikaan. Sitä ennen vuototaipumus tulee harvoin ilmi.

Ennen kuin geenitesti kehitettiin, ainoa mahdollisuus tutkia pikkupentuja ennen rekisteröintiä oli tehdä ns. viiltotesti ja mitata, kauanko aikaa kului verenvuodon tyrehtymiseen. Suomessa on verenvuototapauksia todettu viidessä pentueessa, yhteensä yhdeksällä koiralla. Nuo linjat ovat nyt lähes hävinneet kasvattajien voimakkaan karsinnan ansiosta.

Kului lähes kolme landseersukupolvea, ennen kuin sairaudelle saatiin geenitesti. Vuoden 2006 aikana tapahtui läpimurto sairauden tutkimisessa. Yhdysvalloissa, Auburnin yliopistossa, Mary K. Boudreaux'n

tutkimusryhmä löysi sairauden aiheuttavan geenin ja kehitti geenitestin, jolla verinäytteestä (myös pakastespermasta on testattu) voidaan todeta, onko yksilö kantaja, terve tai sairas.

Verenvuototaudin vastustamiseksi suositellaan koirien DNA-testausta. Koirat voivat olla myös vapaita verenvuototaudista vanhempien terveiden testitulosten perusteella. Jalostukseen käytettävien koirien osalta yhdistys suosittelee DNA-testausta, mutta testausta suositellaan myös rodulle mahdollisimman laajan tiedon keräämiseksi. Rodun pienen jalostuspohjan vuoksi yhdistyksen jalostussuosituksissa hyväksytään geenitestillä todetun kantajan ja ei-kantajan yhdistelmä. Liian tiukkaan kantajien käyttökieltoon ei haluta ryhtyä, sillä se johtaa jalostuspohjan supistumiseen vaarallisen pieneksi. Yhdistys ei suosittele kantaja-kantaja-, kantaja-sairas- tai sairas-terve -yhdistelmiä.

Tällä hetkellä Suomen Landseeryhdistyksen tietojen mukaan suomalaisia koiria on testattu 91 kappaletta, joista terveitä on 74, sairaita on kolme ja kantajia 14. Osa näistä on jo kuollut vuosia sitten, mutta sukua on yhä niukasti tallella. Sairaita koiria ei tiettävästi ole syntynyt 2000-luvun alun jälkeen maailmassa yhtään. Ulkomailla koiria testataan myös melko aktiivisesti. Tämänhetkistä tarkkaa testitulosmäärää ei ole tiedossa, mutta esimerkiksi Hollannissa oli kevääseen 2009 mennessä testattu 65 koiraa. Niistä 16 oli kantajia ja yksi sairas. Landseereita on paljon testattu, etenkin ulkomailla, myös ns. riskilinjojen ulkopuolelta ja ne ovat kaikki olleet terveitä tämän sairauden suhteen. Hollannissa, Belgiassa ja Saksassa toisessa yhdistyksessä (siellä on kaksi landseeryhdistystä) on jalostukseen käytön ehtona mm. geenitesti verenvuototaudin osalta.

Yhdistys on järjestänyt joukkotestaustilaisuuksia, jolloin verinäytteiden otto ja edelleen lähetys on tullut edullisemmaksi koiraa kohden. Niitä on tarkoitus järjestää jatkossakin, jotta saataisiin kannasta suurempi otanta ja ongelman laajuudesta ja vakavuudesta voitaisiin tehdä paremmin johtopäätöksiä. Toiveena on, että geenitestin tulos saataisiin näkyviin myös Kennelliiton ylläpitämään jalostustietojärjestelmään.

Epilepsia

Epilepsia on koirien yleisin hermostosairaus. Se voi johtua perinnöllisistä ja ei-perinnöllisistä syistä, joita voivat olla kasvaimet, trauma, infektiot tai aineenvaihdunnan häiriöt. Perinnöllisen epilepsian tavallisimpia oireita ovat toistuvat, yleensä muutamassa minuutissa ohi menevät ns. tajuttomuus-kouristelukohtaukset, tai sellaiset kohtaukset, joissa tajunnan taso on hetkellisesti alentunut (ns. poissaolokohtaukset). Epilepsia on monissa koiraroduissa perinnöllinen sairaus, mutta sen periytymismallia ei tunneta. Taudin taustalla voi olla useita perimän riskitekijöitä.

Epilepsia-kohtaus johtuu aivojen sähkökemiallisesta häiriöstä. Jos epilepsia-kohtauksen syynä on paikallinen häiriö aivoissa, kohtaus voi ilmetä myös vain jonkin tietyn ruumiinosan oireiluna vain kehon toisella puolella, esimerkiksi raajan nykimisenä tai kouristumisena.

Perinnöllinen epilepsia puhkeaa tavallisesti 0,5–5 vuoden ikäisillä koirilla, mutta tauti voi alkaa myös nuoremmilla tai vanhemmilla koirilla. Tauti diagnosoidaan ns. poissulkumenetelmällä. Jos toistuvilla kohtauksilla ei löydetä muuta syytä, kuten aineenvaihdunnan sairautta tai muuta aivojen sairautta, diagnoosi on epilepsia. (<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/neurologiset-sairaudet/epilepsia/>. Luettu 31.12.2020.)

Koiran epilepsia-kohtausta saattaa edeltää niin sanottu esitila, jolloin koira voi vaikuttaa hiukan poissaolevalta ja käyttäytyä levottomasti. Esitilan aikana koira voi hakeutua isäntäväen läheisyyteen pelokkaana tai mennä piiloon. Epilepsia-kohtaus alkaa usein levossa, mutta sen voi myös laukaista jokin ulkoinen ärsyke. Koiralla kohtauskynnystä laskevat samat seikat kuin ihmisellä: kirkkaat valot tai äänet, kuume, väsymys, hormonaaliset tekijät, lääkkeet tai koiraa stressaava tilanne.

Yleistyneessä epilepsiahoitoon koirat menettävät tajuntansa, kouristelee ja kuolaa, pää ja niska ovat usein voimakkaasti taaksepäin taivutettuna. Lisäksi koirat voivat ulostaa tai virtsata alleen hoitoaikana. Hoito kestää muutamista sekunneista joihinkin minuutteihin.

Kohtauksen jälkitilavaiheissa koirat ovat väsyneitä ja poissaolevia. Jälkivaihe kestää muutamista minuuteista aina kahteen päivään. Osa koirista vetäytyy omiin oloihinsa tai voi olla jopa aggressiivinen jälkivaiheen aikana. Hoitoajan jälkeen koirat voivat olla sekavia ja väsyneitä. Koiran on parasta antaa toipua hoitoaikasta kaikessa rauhassa.

Sairauden tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn ei ole olemassa vielä DNA-testiä. Taudin hoitoon on olemassa lääkehoito, jonka eläinlääkäri yksilöllisesti määrää. Lääkehoito on elinikäinen. Kaikille koirille hoitotasapainoa ei löydy ja lisäksi lääkehoito rasittaa sisäelimiä niin, että joillakin koirilla maksat eivät kestä lääkehoidosta. (<https://evidensia.fi/hoitovinkit/koiran-epilepsia/>. Luettu 31.12.2020.)

Landseerilla esiintyy jonkin verran epilepsiaa ja epileptistyyppisiä kohtauksia. Landseeryhdistys on osallistunut omalta osaltaan sairauden tutkimisen edistämiseen järjestämällä joukkonäytteenottoja professori Hannes Lohen epilepsiatutkimusryhmän tukemiseksi. Yhdistys on kerännyt myös tietoa sairastuneista koirista ja yhdistelmistä niiden takana. Yhdistyksen tiedossa on vuosilta 2008–2020 yli 35 yhdistelmää, joista on syntynyt epilepsiaa sairastavia koiria Suomesta ja ulkomailta. Osassa näistä on havaittavissa, että toinen vanhemmista saattaa esiintyä useammassa yhdistelmässä, josta on syntynyt epilepsiaa sairastava jälkeläinen. Osa yhdistelmistä on puolestaan yksittäisiä sairastuneiden jättäneitä.

Epilepsian yleistymisen vastustamiseksi yhdistyksen jalostussuosituksissa sanotaan, että epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen, eikä tule uusia yhdistelmää, josta on syntynyt epilepsiaa sairastava yksilö. Epilepsiaa sairastavan koiran vanhempia, sisaruskoiria tai jälkeläisiä ei tule käyttää jalostukseen. Rajausta on rodun käytettävissä olevan jalostusmateriaalin kannalta katsottuna tiukka, mutta sairauden ennaltaehkäisyksi ja leviämisen estämiseksi katsottu tässä vaiheessa aiheelliseksi. Epilepsian jalostussuosituksen pohjana on professori Hannes Lohen tutkimusryhmän näkemys tämänhetkisestä (v. 2020) epilepsian tutkimustiedosta sekä taudin leviämisen hallinnasta. Taudin kokonaistilannetta seurataan aktiivisesti ja uusimpien tutkimusten tietoja pyritään hyödyntämään.

Spondyloosi, SP

Spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai luusiltoja. Spondyloosi kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi, joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. Nykyisin on kuitenkin havaittu, että selkärangan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle eriasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat, kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen, eli nikamien alapuolelle muodostuva, siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosoimiseksi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia- (CT) tai magneettitutkimuksen (MRI). Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja

jopa vaikeaa spondyloosia sairastava koira voi olla täysin oireeton, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti erittäin tärkeää.

Suomen Kennelliitto aloitti kaikkien rotujen selkäkuvausten lausumisen 1.6.2013, spondyloosi-kuvauksia ryhdyttiin lausumaan 1.7.2012. Spondyloosin tutkimiseksi Kennelliitto suosittelee kuvauksen alaikärajaksi 24 kk, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös. (Lähde: Suomen Kennelliitto ry: perinnölliset selkämuutokset, Anu Saikku-Bäckström. Poimittu 21.12.2020)

Landseerien selkäkuvaukset ovat lisääntyneet vuosien 2015–2020 välillä. Ennen vuotta 2015 ei yhtäkään virallista selkäkuvauslausuntoa ole rodussa annettu. Vuosina 2020–2021 Landseeryhdistys on taloudellisesti tukenut jäseniensä omistamien 2–4-vuotiaiden landseerien laajaa selkäkuvausta, minkä ansiosta koirien selkäkuvausten määrä on kasvanut. Kaikkiaan spondyloosilausunto on annettu 85 koirasta. Tutkituista koirista terveeksi tai lieviä selkämuutoksia omaavaksi lausuttuja (aste 0–1) on noin 78 %. Asteiden 2–4 osuus kuvatuista oli noin 22 %.

TAULUKKO 11A. LANDSEERIEN SPONDYLOOSILAUSUNNOT 2015–2020

Vuosi	0	1	2	3	4	Yhteensä
2015	3	0	0	0	0	3
2016	7	1	1	2	0	11
2017	1	2	1	0	0	4
2018	12	0	3	2	1	18
2019	10	2	4	0	0	16
2020	26	3	3	1	0	33
Yhteensä	59	8	12	5	1	85

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 2.1.2021.

TAULUKKO 11B. LANDSEERIEN SPONDYLOOSILAUSUNNOT 2015–2020 PROSENTTEINA

Vuosi	0	1	2	3	4
2015	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
2016	64 %	9 %	9 %	18 %	0 %
2017	25 %	50 %	25 %	0 %	0 %

2018	67 %	0 %	17 %	11 %	6 %
2019	62 %	12 %	25 %	0 %	0 %
2020	79 %	9 %	9 %	3 %	0 %
Yhteensä	69 %	9 %	14 %	6 %	1 %

Vuonna 2019 järjestettyyn Suomen Kennelliiton terveystutkimukseen vastasi 191 landseerin omistajaa. Tässä kyselyssä 6,3 % (12 kpl) vastaajista ilmoitti koirallaan olevan eläinlääkärin diagnosoiman spondyloosin, joka oli oireillut.

Kennelliiton ohjeen mukaisesti pelkästään spondyloosilöydöksen perusteella ei kannata koiraa sulkea pois jalostuksesta kuin ainoastaan vaikeissa tapauksissa, jotta jalostuspohja ei pienene liikaa. Koska spondyloosin tarkkaa periytymismekanismia ei tiedetä, on huomioitava, että käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sukua tulee katsoa laajemminkin eli myös vanhempien ja pentuesisarusten lausunnot kannattaa huomioida koiran perimän ja ilmiäisun vaikutuksen arvioimiseksi.

Suomen Landseeryhdistyksen jalostussuosituksissa suositellaan koirien selkätutkimusta SP:n, LTV:n ja VA:n osilta. Selkätutkimukset eivät ole vielä vähimmäisvaatimus, vaan suositus.

Mikäli koiralla on SP-kuvaustulos, jalostuksen vähimmäisvaatimuksena yhdistyksellä on, että SP1–2 -tuloksen saanut koira voidaan yhdistää saman sairauden osalta vain SP0-tuloksen saaneen koiran kanssa. SP3-tuloksen saanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen – SP4 jää jalostuksen ulkopuolelle jo Kennelliiton rajaaman asteikon huonoimman tuloksen perusteella.

Välimuotoinen lanneristinikama, LTV

Välimuotoinen lanne-ristinikama on synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan sellaista nikamaa, jolla on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällä otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi LTV:n osalta tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ylhäältäpäin.

Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin seitsemän nikaman sijaan näillä koirilla on kahdeksan tai kuusi lannenikamaa. L8 eli lumbalisaatio tarkoittaa, että ristiluun ensimmäinen nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että seitsemäs lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja sen toteamiseen tarvitaan sekä rinta- että lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma.

LTV:stä voi saada virallisen lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvosteluasteikko on LTV0 – LTV4 välillä. Välimuotoisen lanne-ristinikaman tuloksen merkitys koiralle:

LTV1: Tämä muutos ei nykytietämyksen valossa aiheuta koiralle oireita.

LTV2 – LTV4: Muutokset voivat altistaa lanne-ristiluualueen rappeutumissairauksille, jotka saattavat aiheuttaa oireilua (ns. cauda equina-oireyhtymä). Rotukohtaisia eroja esiintyy ja myös koiran työ- tai harrastuskäyttö voi vaikuttaa. Usein koirat ovat täysin oireettomia.

LTV3 voi olla yhteydessä synnynnäiseen vinolantioon ja toispuoleiseen lonkkanivelen kasvuhäiriöön.

(Lähde: ELT SKL Anu Lappalainen https://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/ltv_arvostelun_perusteet_0.pdf ja <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>. Luettu 1.1.2021)

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliitto suosittelee jättämään kaikki oireilevat koirat pois jalostuksesta ja kaikkia oireettomia koiria voi käyttää jalostuksessa.

Suomen Landseeryhdistyksen jalostussuosituksissa suositellaan koirien selkätutkimusta SP:n, LTV:n ja VA:n osilta. Selkätutkimukset eivät ole vielä vähimmäisvaatimus, vaan suositus.

Mikäli koiralla on LTV-kuvaustulos, jalostuksen vähimmäisvaatimuksena yhdistyksellä on, että LTV1–2-tuloksen saanut koira voidaan yhdistää saman sairauden osalta vain LTV0-tuloksen saaneen koiran kanssa. LTV3–4-tuloksen saanutta koira ei tule käyttää jalostukseen.

Selkärangan nikamien epämuodostumat, VA

Nikamien epämuodostumia esiintyy useilla koiraroduilla. Selkärangan nikamien epämuodostumat (VA) sisältävät useita erilaisia epämuodostumia, joista koiralla voi olla vain yksikin. Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa jalostustietojärjestelmässä. Yleisin tällainen muutos on viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari, joita landseereilla on tavattu muutamia tapauksia.

Niin sanotuilla "korkkiruuvihäntäisillä" roduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi) saattaa koko selkäranka olla korkkiruuvihäntään liittyen epämuotoinen. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolินิกamat ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta). Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suojaa. Myös häntä ja ristiluu ovat em. roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla em. tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä. Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetään asteikkoa normaalista vaikeaan: VA0 – VA4. (Lähde: ELT Anu Lappalainen <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>. Luettu 1.1.2021)

Suomen Landseeryhdistyksen jalostussuosituksissa suositellaan koirien selkätutkimusta SP:n, LTV:n ja VA:n osilta. Selkätutkimukset eivät ole vielä vähimmäisvaatimus, vaan suositus.

Mikäli koiralla on VA-kuvaustulos, jalostuksen vähimmäisvaatimuksena yhdistyksellä on, että VA1–tuloksen saanut koira voidaan yhdistää saman sairauden osalta vain VA0-tuloksen saaneen koiran kanssa. VA2–4-tuloksen saanutta koira ei tule käyttää jalostukseen.

Landseerien välimuotoista lanne-ristinikamaa (LTV) ja selkärangan nikamien epämuodostumaa (VA) on ryhdytty tutkimaan vasta viime vuosina. Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 2017–2019 kaikki tutkitut landseerit olivat LTV- ja VA-lausuntojen osalta terveitä. Hajontaa kuitenkin löytyi hiukan vuonna 2020, jolloin koiria myös kuvattiin enemmän kuin aikaisempina vuosina.

TAULUKKO 12. LTV- JA VA-LAUSUNNOT VUOSILTA 2017–2021

VUOSI	LTV	VA
2020	33 lausuntoa	29 lausuntoa
	LTV0 24 kpl LTV1 8 kpl LTV4 1 kpl	VA0 26 kpl VA1 3 kpl
2019	17 lausuntoa	12 lausuntoa
	LTV0 17 kpl	VA0 12 kpl
2018	20 lausuntoa	19 lausuntoa
	LTV0 20 kpl	VA0 19 lausuntoa
2017	7 lausuntoa	7 lausuntoa
	LTV0 7 kpl	VA0 7 kpl

(Lähde: Suomen Kennelliitto Ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 16.2.2021)

Polven ristisidevaurio

Polven etummaisen ristisiteen vaurio on yleinen sairaus monissa roduissa. Myös landseerilla tavataan polven ristisidevaurioita. Ristisidevaurio on Suomen Kennelliiton mukaan yleisin kirurgista hoitoa vaativa nivelsairaus. Ristisidevaurio on periytyvä ominaisuus ja operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Polvessa on etu- ja takaristiside. Eturistiside on toiminnallisesti takaristisidettä tärkeämpi, koska se tukee reisiluun pään sääriluun nivelpinnalle takajalan työntövaiheen aikana. Eturistiside rajoittaa myös polvinivelen kiertoa. Kun eturistiside pettää, polvinivel löystyy ja reisiluun pääsee liukumaan taaksepäin sääriluun nivelpinnalla. Liike vaurioittaa nivelkierukoita ja rustopintoja. Ristisidevaurion seurauksena polviniveleen kehittyy nopeasti tulehdusreaktion seurauksena rappeuttava nivelrikko. Polven toimintakyvyn palauttamiseksi eturistisidevaurio täytyy viipymättä hoitaa kirurgisesti. Kirurgisia leikkausmenetelmiä on tänä päivänä monia. Hoitotulos on yleensä hyvä, mutta ei täysin estä nivelrikon kehittymistä polviniveleen.

Nykyään tiedetään, että noin 80 % ristisidevaurioista on aluksi osittaisia. Vähitellen vaurio etenee, kun ristiside ei parane, vaan pettää asteittain rappeutuessaan. Polveen kehittyy usein nivelrikkomuutoksia jo ristisidevaurion ja nivelen löysyyden edetessä.

Altistavana tekijänä ristisidevaurioon pidetään takajalan puutteellista kulmautumista, jossa reisiluun ja sääriluun välinen kulma on sivusta katsottuna liian pieni. Tämä aiheuttaa lisärasitusta eturistisiteelle, ja sitä pidetään tärkeänä eturistisidevauriolla altistavana tekijänä. Lonkkien kipeytyminen lisää polvinivelen kuormitusta ja altistaa ristisidevauriolla. Iäkkäillä koirilla yleiskuntoon vaikuttavat sairaudet, erityisesti kilpirauhasen vajaatoiminta ja kortisolin liikaeritys (Cushingin tauti) altistavat eturistisidevaurioille. Myös ylipaino on merkittävä ristisidevauriolla altistava tekijä.

Suomen Kennelliiton ohjeen mukaisesti ristisidevaurio on voimakkaasti perinnöllinen sairaus ja operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Operoidut koirat tulisi siirtää Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti EJ-rekisteriin. Jos koiraa on jo käytetty jalostukseen, sairausriski täytyy ottaa huomioon jälkeläisten jalostuskäyttöä suunniteltaessa. Suurin osa eturistisidevauriolla altistavista tekijöistä liittyy koiran rakenteeseen tai muihin sairauksiin ja niiden aiheuttamaan toimintahäiriöön polvinivelessä. Tämän vuoksi myös eturistisidevaurio on voimakkaasti perinnöllinen sairaus. Sairauden esiintyvyys vaihtelee voimakkaasti roduittain ja jopa pentueittain. Ristisidevaurioita tavataan kaikenikäisillä koirilla. Esiintymisikä voi antaa viitteitä sairauden taustasyystä rodussa. (Lähde: ELL Juha Kallio <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polven-ristisidevaurio>. Luettu 21.12.2020)

Kennelliiton vuonna 2019 tekemään terveystarkastukseen vastasi 191 landseerin omistajaa. Tässä kyselyssä 4,2 % (8 kpl) vastaajista ilmoitti koirallaan olleen polven ristsidevaurio.

Polven ristsideongelmien ennaltaehkäisyä yhdistys ei suosittele operoitujen koirien jalostuskäyttöä. Kennelliiton ohjeistuksen mukaisesti ne tulisi siirtää EJ-rekisteriin. Mikäli koira operoidaan jälkeläisten syntymän jälkeen, tulee jälkeläisten jalostuskäytössä huomioida, ettei riski ristsidevaurioihin kertaannu molempien vanhempien puolelta. Rakenteellisena ominaisuutena suora polvikulmaus altistaa ristsidevaurioille, joten jalostuksessa siihen tulisi kiinnittää huomiota.

DM, degeneratiivinen myelopatia

Degeneratiivinen myelopatia on selkäydinrappeumasairaus, joka periytyy koiralle molemmilta vanhemmilta. Taudin ensioireena ovat epävaka kävely, koordinaatiohäiriöt, huojuminen ja vapina. Taudin mennessä eteenpäin koiran takapää halvaantuu ensin ja halvaus etenee lopulta myös eturaajoihin. Lisäksi saattaa esiintyä virtsan ja ulosteen karkaamista. Yleensä taudin ensimmäiset merkit ilmaantuvat myöhemmällä iällä (keski-ikä 8 vuotta), mutta tauti voi puhjeta myös nuoremmille koirille. DM on parantumaton, hiljalleen etenevä sairaus. Sairauteen on olemassa DNA-testi. Tällä testillä koira voidaan todeta sairaudesta terveeksi (N/N). Tällöin koira ei kannata virheellistä alleelia, eikä siis kuulu riskiryhmään. Tällainen koira jättää normaalia perimää jälkeläisilleen sairauteen altistavan geenin suhteen. Koira voidaan todeta taudin kantajaksi (N/DM), jolloin koira kantaa sekä tervettä että sairasta alleelia perimässään. Koira siirtää sairauteen altistavaa geeniä jälkeläisilleen 50 %:n todennäköisyydellä. Itse koira ei ole sairas, ainoastaan kantaja. Koira voidaan todeta myös geneettisesti sairasalttiiksi (DM/DM), jolloin koira on perinyt molemmilta vanhemmiltaan virheellisen alleelin. Koiralla on korkeampi riski sairastua jossain vaiheessa elämänsä. Koira siirtää sairauteen altistavaa geeniä jälkeläisilleen 100 %:n todennäköisyydellä. (Lähde: www.movet.fi. Degenerative myelopathy koirilla. Poimittu 16.3.2021.)

Suomen Landseeryhdistys ry on järjestänyt DNA-testien joukkonäytteenottoja, jotta sairauden laajuudesta kannassa saataisiin käsitystä. Vuosina 2010–2020 on saatu 149 landseerilta DM-tulos. Näistä terveitä (N/N) on ollut 132 kpl (88,6 %), kantajia (N/DM) 14 kpl (9,4 %) ja sairaita (DM/DM) 3 kpl (2 %). Yhdistys suosittelee taudin vastustamiseksi jalostukseen käytettävien koirien DNA-testausta. Koirat voivat olla myös vapaita DM-sairaudesta vanhempiensa terveiden testitulosten perusteella. Rodun pienen jalostuspohjan vuoksi yhdistyksen jalostussuosituksissa hyväksytään geenitestillä todetun kantajan ja ei-kantajan yhdistelmä. Liian tiukkaan kantajien käyttökieltoon ei haluta ryhtyä, sillä se johtaa jalostuspohjan supistumiseen vaarallisen pieneksi. Yhdistys ei suosittele kantaja-kantaja-, kantaja-sairas- tai sairas-tervehdistelmiä.

MD, muscular dystrophy

MD on landseerilla tavattu lihasrappeumasairaus. MD on perinnöllinen sairaus, joka aiheuttaa etenevää lihasheikkoutta ja johtaa kuolemaan. Tämän taudin aiheuttaa geenimutaatio kollageenityypissä ja vika on tunnistettu vain landseer-rodussa. Taudin oireet alkavat pienillä pennuilla, usein 5–15 kk iässä. Koirilla on vakavia vaikeuksia kävelyssä. Seistessä koiran selkä on kaareva ja raajat asettuvat vatsan alle. Tunnusteltaessa koiran lihaksia havaitaan, että raajojen lihakset näyttävät olevan surkastuneita ja raajojen nivelten liikerata on pienentynyt. Sairaant koirat kärsivät nivelkivusta. Sairaant pennut lopetetaan 5–15 kuukauden iässä. Lääkitystä sairauteen ei ole, mutta sairaus voidaan testata DNA-testillä.

Sairaus on perinnöllinen. Tauti kehittyy koirilla, jotka perivät mutatoituneen geenin molemmilta vanhemmiltaan. DNA-testissä koira voidaan todeta sairaudesta terveeksi (N/N). Tällöin koira ei kannata virheellistä alleelia eikä kuulu riskiryhmään. Tällainen koira jättää normaalia perimää jälkeläisilleen sairauteen altistavan geenin suhteen.

Koira voidaan todeta taudin kantajaksi (N/MD), jolloin koira kantaa sekä tervettä alleelia että sairasta alleelia perimässään. Koira siirtää sairautteen altistavaa geeniä jälkeläisilleen 50 %:n todennäköisyydellä. Itse koira ei ole sairas, ainoastaan kantaja. Koira voidaan todeta myös sairaaksi (MD/MD), jolloin koira on perinyt molemmilta vanhemmiltaan sairaan alleelin ja koira sairastuu.

(Lähteet: Muscular dystrophy, Genomia.cz.MD-test. Poimittu 26.12.2020.)

Suomen Landseeryhdistys ry on järjestänyt DNA-joukkonäytteenottoja, jotta sairauden laajuudesta kannassa saataisiin käsitystä. Vuosina 2010–2020 on saatu 135 landseerin MD-tulos. Näistä terveitä (N/N) on ollut 148 kpl, kantajia (N/MD) 7 kpl ja sairaita (MD/MD) 0 kpl.

Suomessa tautia ei ole toistaiseksi tavattu, mutta Keski-Euroopassa tiedetään syntyneen muutama sairas pentue 2010-luvulla.

Yhdistys suosittelee taudin vastustamiseksi jalostukseen käytettävien koirien DNA-testausta. Koirat voivat olla myös vapaita MD-sairaudesta vanhempiensa terveiden testitulosten perusteella. Rodun pienen jalostuspohjan vuoksi yhdistyksen jalostussuosituksissa hyväksytään geenitestillä todetun kantajan ja ei-kantajan yhdistelmä. Liian tiukkaan kantajien käyttökieltoon ei haluta ryhtyä, sillä se johtaa jalostuspohjan supistumiseen vaarallisen pieneksi. Yhdistys ei suosittele kantaja-kantaja-, kantaja-sairas- tai sairas-terveyshdistelmiä.

Hammaspuutokset ja purentaviat

Synnyttäiset hammaspuutokset ovat yleisiä monissa roduissa. Hampaita voi puuttua yksi tai useita. Useimmiten puuttuvat hampaat ovat premolaareja. Hampaan puuttuminen voi johtua joko siitä, ettei hammas ole puhjennut, tai siitä, ettei se ole lainkaan kehittynyt. Hammaspuutokset ovat todennäköisesti useissa tapauksissa perinnöllisiä, mutta periytymismekanismi ei ole selvillä.

Aikuisella koiralla on 42 hammasta ja koiranpennulla 28 maitohammasta. Pennun maitohampaat vaihtuvat 6–7 kuukauden ikään mennessä. Koiran normaali purenta on leikkaava saksipurenta. Saksipurennasta poikkeavia purentavirheitä voivat aiheuttaa hampaiden asentovirheet tai leukaluiden epäsuhtainen pituus toisiinsa nähden. Leukaluuperäiset purentavirheet ovat yleensä perinnöllisiä, mutta niiden periytymiskaavaa ei vielä tunneta. Yleisin terveyttä haittaava ja operoitava purentavirhe on kapea ja lyhyt alaleuka ja/tai alakulmahampaiden liian pysty asento. Tällöin ongelmana on hampaiden painuminen yläikeneen tai kitalakeen niin, että alueelle muodostuu pehmytkudokseen selvä kuoppa. Tila aiheuttaa koiralle kipua ja pahimmillaan johtaa avanteen muodostumiseen nenäonteloon saakka.

(Lähde: <https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/hammassairaudet/hammaspuutokset/>. Luettu 14.1.2021. <https://www.anident.fi/images/lataukset/artikkelit/koiran-purentaviat.pdf>. Luettu 14.1.2021.)

Landseerille ihanteellinen purenta on leikkaava purenta, täysi hampaisto ja hampaat ovat suorassa kulmassa leukaluihin nähden. Rodulla tavataan jonkin verran sekä ylä- että alapurentaa, välihampaiden puutoksia sekä vinoa tai liian pientä alaleukaa. Landseerilla esiintyy myös erittäin pieniä hampaita sekä ienten liikakasvua ja hampaiden painumista ikenien sisään. Jalostustarkastusten myötä purentaa ja hammaspuutoksia pyritään kartoittamaan, myös ulkomuototuomarien koulutuksessa painotetaan puuttumaan virheellisiin hampaisiin ja purentoihin. Landseeryhdistys suosittelee jättämään purentavirheiset koirat jalostuksen ulkopuolelle. Kahta pienihampaista koiraa ei tule yhdistää jalostuksessa, kuten ei myöskään kahta koiraa, joilta puuttuu hampaita tai joilla on vinot leuat. Purentoihin ja hampaisiin tulee kasvattajien kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

Vatsalaukunkiertymä

Kennelliiton terveystarkastuksen 2019 mukaan landseerien omistajista 93,2 % vastasi, ettei koirallaan ole ollut merkittäviä mahavaivoja. Kuitenkin 4,2 % vastaajista kertoi koirallaan olleen vatsalaukun kiertymän, sekä 3,1 % vastaajista totesi koiralla olleen muita vatsavaivoja (näristystä, suoliston kaasuuntumista jne.) ja 1 % totesi koiralla olevan jatkuvaa herkkämahaisuutta (oksentelu, ripulointi).

Vatsalaukunkiertymä tarkoittaa vatsalaukun kiertymistä itsensä ympäri. Vatsalaukku täyttyy kaasusta ja aiheuttaa hengenvaarallisen tilan koiralle. Vatsalaukunkiertymä on yleisin suurikokoisilla koirilla, sekä koirilla, joilla on syvä rintakehä. Vatsalaukun kiertymässä vatsalaukku sulkeutuu, eikä vatsassa oleva kaasu pääse ulos vatsasta. Vatsalaukku kehittää jatkuvasti lisää kaasua, minkä vuoksi vatsalaukku alkaa turvota. Koira saattaa yrittää oksentaa, mutta mitään ei tule ulos. Pullistunut vatsalaukku alkaa painamaan pallean, mikä aiheuttaa koiralle hengitysvaikeuksia ja kipua. Rintakehä voi turvota kaasusta. Itse kiertyminen ja sen aiheuttamat komplikaatiot voivat tapahtua hyvinkin nopeasti. Koira saattaa menehtyä jopa muutamassa tunnissa, jos oireita ei oteta vakavasti tai huomata. Vatsalaukunkiertymä on hengenvaarallinen ja koira tulee viedä eläinlääkəriin välittömästi.

Koiran hoito tapahtuu leikkaamalla. Leikkauksen jälkeen vatsalaukku ommellaan kiinni ja usein vatsalaukku ommellaan paikoilleen, jotta kiertyminen ei toistuisi. Vatsalaukunkiertymä rasittaa kehoa, erityisesti verenkiertoa. Kiertymä vaikuttaa sydämen toimintaan ja voi aiheuttaa sydänvaivoja. Onneksi kuitenkin suurin osa vaivoista häviää itsestään, kun koira toipuu vatsalaukunkiertymästä ja leikkauksesta.

Vatsalaukunkiertymän syntymekanismeja ei vielä täysin ymmärretä. Kiertymälle altistavia riskitekijöitä on tutkittu laajasti, mutta tulokset ovat osin ristiriidassa keskenään. Syvärintainen ruumiinrakenne, suuret ruoka-annokset, syöminen vain kerran päivässä, ruoan hotkiminen, syöminen korotetulta alustalta ja liikunta juuri ennen tai jälkeen ruokailun ovat mahdollisia altistavia tekijöitä.

Luonteellakin saattaa olla vaikutusta: hermostuneilla koirilla vatsalaukunkiertymää esiintyy muita koiria enemmän. Vatsalaukun kiertymän perinnöllisyydestä ei ole täyttä varmuutta, mutta ensimmäisen polven lähisukulaisella ollut vatsalaukunkiertymä on riskitekijä.

(Lähde: <https://www.agria.fi/koira/artikkeleita/sairaudet-ja-terveys/koiran-vatsalaukunkiertyma-vaatii-pikaista-hoitoa/> <https://evidensia.fi/hoitovinkit/koirien-mahalaukun-kiertyma-eli-torsio/>. Luettu 12.2.2021)

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 2010–2020 on menehtynyt 30 landseeria vatsalaukunkiertymään.

SILMÄSAIRAUDET

Kennelliiton terveystutkimuksessa 2019 vastaajista 94,8 % ilmoitti, ettei koiralla ole mitään silmien tai silmäluomien sairauksia. Muista luomi- ja ripsiongelmissa ilmoitti 3,7 % vastaajista. Tähän joukkoon luettiin makroblepharon, silmäluomen ulospäin kiertyminen, vilkkuluomen ruston kiertymä, näppy alaluomella jne. 1 % ilmoitti koiralla olevan entropium eli silmäluomen sisäänpäin kääntyminen ja muiden silmänsairauksien osuus vastauksista oli alle 1 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä katsottuna virallisia silmätutkimuksia lausuttiin vuosina 2010–2020 yhteensä 74 koiralle. Näistä terveitä oli 55 koiraa (74 %) ja suurin silmätutkimuslöydös oli makroblepharon (liian suuri luomirako) tai silmäluomen uloskiertymä, joita oli 13:lla (18 %) tutkituista koirista. Muita lausuttuja silmänsairauksia löytyi yksittäistapauksina, kuten ylimääräisiä ripsiä (distichiasis ja ektooppinen cilium) kolmella koiralla ja harmaakaihia (katarakta) kahdella koiralla.

Makroblepharon

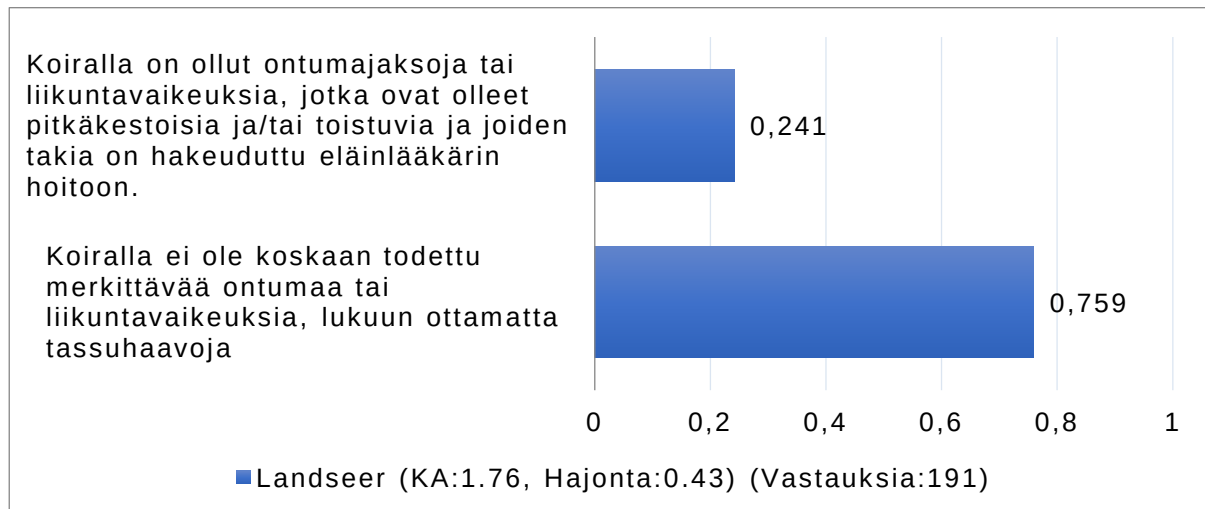
Luomen uloskiertymä (ektropion) sekä liian suuri luomirako (makroblepharon) on melko tavallinen löydös erityisesti suurilla koiraroduilla. Pahimmillaan luomiraot ovat niin suuret, että ala- ja yläluomi ovat keskeltä uloskiertyvät ja reunoilta sisääнкиertyvät. Esiin pilkottavien luomien sisäpintojen ja silmämunan sidekalvot ovat avoimia ja alttiita vedolle, pölylle ja UV-säteilylle ja toistuvat sidekalvon tulehdukset ovat tyypillisiä. Kyynelen levittyminen voi olla puutteellista ja siten sarveiskalvojen pinnat voivat ahavoitua ja tulehtua. Vanhemmiten ihon elastisuuden muuttuessa luomet alkavat roikkua usein entistä pahemmin. Suomen Kennelliitto suosittelee, että lieviä ektropion- ja makroblepharon-diagnoosin saaneita koiria voi käyttää jalostukseen, mutta parituskumppaniksi on valittava em. vaivan suhteen terve yksilö. Vakavia

tapauksia ei pidä käyttää jalostukseen lainkaan. (Lähde: Suomen Kennelliitto.

<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>. Luettu 16.2.2021)

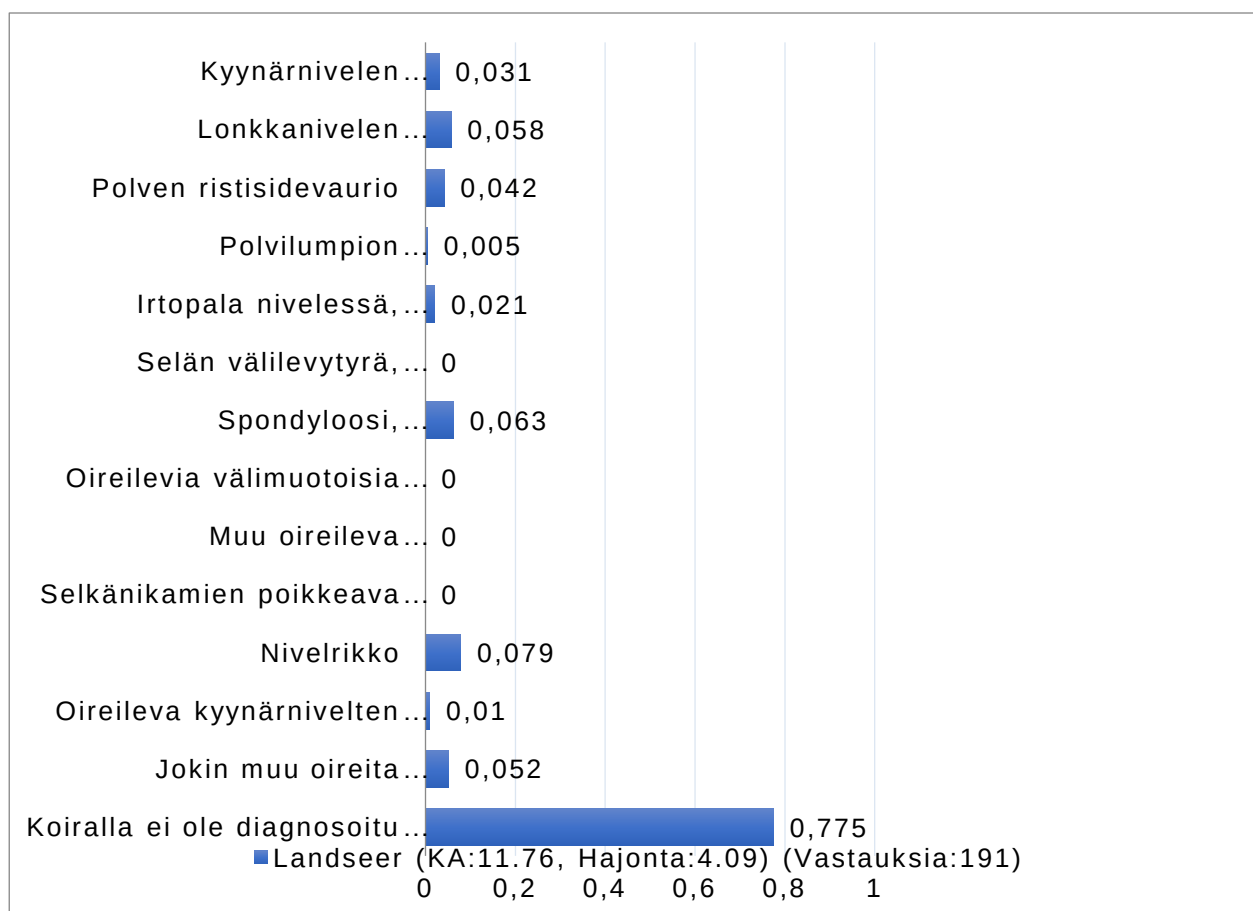
Muuta terveydestä

Suomen Kennelliiton terveystarkastuksen 2019 perusteella landseerit ovat verrattain terveitä koiria. Kennelliiton terveystarkastuksessa 2019 omistajat kokivat merkittävimmäksi terveyshaitaksi koiransa tuki- ja liikuntaelinten vaivat. Vastaajista 24 % kertoi koiralla olleen ontumajaksoja, joihin oli haettu apua ja 76 % kertoi landseerinsa olleen ontumaton.

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Terveystarkastus 2019.

Tuki- ja liikuntaelinten sairauksien osalta kyselyyn vastanneista 77,5 % ilmoitti landseerinsa olevan terve. Yleisimmät diagnoosit olivat yleinen nivelrikko (7,9 %), oireileva spondyloosi (6,3 %), lonkkaniveldysplasia (5,8 %) sekä polven ristsidevauriot (4,2 %).

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Terveyskysely 2019.

Iho- ja korvaongelmien kohdalla omistajat vastasivat noin 90 %:n koirista olevan terveitä ja ulkokorvan tulehduksia esiintyi 4,2 %:lla. Hotspotista on kärsinyt 1,6 % ja noin 4 % kertoi, että koiralla on esiintynyt hiivaa, eriasteisia allergioita tai muuta kutinaa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän (1.1.2021) mukaan yleisin kuolinsyy vuosina 2010–2020 oli vanhuus. Vanhuuden jälkeen yleisin kuolinsyy on luusto- ja nivelsairaudet, kolmanneksi yleisimmäksi nousevat kasvainsairaudet ja syöpä. Edellisessä jalostuksen tavoiteohjelmassa samat kuolinsyyt esiintyivät kuolinsyytilastossa samassa järjestyksessä. Kaikki jalostustietojärjestelmään ilmoitetut kuolemat summataan antaa kuolinsyytilasto landseerin keskimääräiseksi eliniäksi 7 vuotta 11 kuukautta.

Vanhuuteen kuolleet koirat ovat iäkkäitä (11,5 v.), mutta keskimääräinen elinikä on alhainen etenkin luusto- ja nivelsairauksien osalta. Tähän rotujärjestö pyrkii puuttumaan muun muassa PEVISA-ohjelmassa vaadittujen lonkka- ja kyynärkuvausten raja-arvojen avulla.

TAULUKKO 13. LANDSEERIEN KUOLINSYYT 2010–2020

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä

Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 6 kuukautta	46
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 2 kuukautta	14
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 3 kuukautta	13
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 5 kuukautta	53
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	34
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 3 kuukautta	22
Selkäsairaus	6 vuotta 4 kuukautta	14
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 0 kuukautta	21
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 6 kuukautta	63
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 10 kuukautta	39
Kaikki yhteensä	7 vuotta 11 kuukautta	351

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimittu 1.1.2021.

4.3.4 Lisääntyminen

Landseerien pentuekoot saattavat vaihdella suurestikin. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vuosina 2010–2020 syntyneiden pentueiden keskimääräinen koko oli 6,7 pentua. Suuria pentueita (yli 10 pentua) syntyy lähes vuosittain, samoin pieniä muutaman pennun pentueita. Vuosina 2010–2020 syntyi vuosittain pentueita 8 – 22 ja vuosittaiset kotimaisten pentueiden rekisteröintimäärät vaihtelivat 55–146 pentua/vuosi. Suurimpana syynä vuosien 2012–2017 todella matalien pentuerekisteröintien määriin oli epilepsian ilmentyminen. Vuonna 2018 pentuerekisteröinnit alkoivat pikkuhiljaa nousta ja vuonna 2020 syntyi 105 pentua, joka alkoi olla lähellä 2010-luvun hyviä vuosia.

Landseerien astutukset sujuvat lähes poikkeuksetta ongelmitta. Astutusyrityksistä pieni määrä epäonnistuu eri syistä, joista yleisin on väärä astutuspäivä. Uroksen astumishaluttomuutta tavataan satunnaisesti, se ei ole yleistä.

Kennelliiton terveystutkimuksessa 2019 koirien omistajilta kysyttiin, oliko synnytyksessä tai astuttamisessa havaittu ongelmia. Vastaajista noin 74 % kertoi, ettei ongelmia ole ilmennyt. Vastaajista noin 12 % kertoi avoimessa lisätietokohdassa synnytyksen vaikeutuneen kuolleen pennun ollessa synnytyskanavassa, nartun jääneen astutuksesta tyhjäksi tai että uroksen spermassa ei ollut siittiöitä. Vastaajista 5,1 % oli kokenut nartun tyhjäksi jäämisen ja 3,4 % oli tarvinnut keisarinleikkauksen synnytyksen avuksi.

Tiinehtymisvaikeudet

Landseerien tiinehtymisvaikeuksista ei ole tarpeeksi tietoa, mutta harvemmin vaikeudet johtuvat muusta kuin väärästä astutuspäivästä tai syy voi olla myöskin anatominen rakenteellinen vika.

Synnytysongelmat

Synnytysongelmia ja pentukuolleisuutta on ani harvoin. Synnytysongelmista tavallisimmat ovat polttoheikkous ja synnytyksesteet. Polttoheikkoutta aiheuttavat pienet tai suuret pentueet, nartun alikuntoisuus, nartun korkea ikä (rappeutunut kohtu) ja väsyminen suurta pentuetta synnyttäessä. Jos nartulla on toistuvaa polttoheikkoutta tai sille joudutaan tekemään keisarinleikkaus, ei narttua tulisi käyttää enää jalostukseen. Nartut yleensä hoitavat pentunsa moitteettomasti, mutta ensisynnyttäjillä saattaa olla alkuhämmennystä. Kasvattajat pitävät landseeria hyvänä emänä ja synnyttäjänä. Rodussa ei tavata pentujen hylkimistä tai tappamista.

Pentukuolleisuus

Suurissa pentueissa saattaa syntyä kuolleita pentuja, joka usein johtuu irronneesta istukasta. Suuren kokonsa vuoksi emä saattaa myös maata vahingossa alle kaksiviikkoisen pennun päällä ja pentu voi kuolla tähän. Tätä voi tapahtua etenkin suuremmissa pentueissa, jolloin emän huomio ei ole kaikissa pennuissa yhtä aikaa.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Pentujen synnynnäisistä vioista sekä epämuodostumista ei ole tarpeeksi tietoa, mutta muutamia yksilöitä on lopetettu synnynnäisen sisäelinvian, sydämvian, lonkkamaljattomuuden tms. takia, mutta luotettavaa tutkimustietoa ei ole.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Rodulla ei ole ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille. Landseerien rakenteessa on harvoin luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Rodun terveyden, hyvinvoinnin ja lisääntymisen keskeisin ongelmakohta on sama kuin kaikilla koiraroduilla: landseer on jalostettu pienestä joukosta kantakoiria. Tämä näkyy perinnöllisten sairauksien muodossa, mutta näitä ongelmia voidaan jalostusvalinnoilla sekä tietoa hankkimalla ja jakamalla parantaa ja saada jalostuspohjaa laajakantaisemmaksi.

Jalostusvalinnoissa tulisi ottaa huomioon, ettei kahta samaa vikaa, haittaa tai puutosta kantavaa koiraa yhdistettäisi. Myöskään yhdistelmien sukusiitosprosentti ei saisi kasvaa liian suureksi missään vaiheessa (yli 5 %) sekä yhdistyksen suosituksen mukaisesti yksi koira ei saisi jättää yli 30 jälkeläistä. Terveyden edistämisen näkökulmasta on tärkeää kiinnittää huomiota jalostuskoirien DNA-testaukseen ja sairaiden

koirien jalostuskäytön välttämiseen. Kuten Kennelliitto ohjeistaa, sairauden tai vaivan vuoksi (pois lukien tapaturmat) operoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen. Rodun omat sairaudet CTP-verenvuototauti ja MD-lihasrappeumasairaus ovat hallittavissa DNA-testein ja yhdistyksen tulee kerätä tietoa vuosittain sairauden tilasta DNA-tulosten muodossa sekä järjestää joukkotestauksia.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

YLEISVAIKUTELMA: Landseerin tulee antaa vaikutelma suuresta, voimakkaasta, tasapainoisesti rakentuneesta koirasta. Erityisesti uroksella on suhteellisesti korkeammat raajat kuin newfoundlandinkoiralla. Lihaksikkaiden raajojen liikkeet ovat kevyet ja maatavoittavat.

PÄÄ: Pään on oltava leveä ja massiivinen, niskakyhmy selvä. Rypytön pää, jossa lyhyt ja hieno karva.

OTSAPENGER: Selvä, ei kuitenkaan niin jyrkkä kuin bernhardinkoiralla.

KIRSU: Kirsu ja huulet ovat mustat.

KUONO: Kuonon pituus on yhtä suuri kuin syvyys kuonon tyvessä.

HUULET: Kuivat, mahdollisimman tiiviit, ei kuolaavat; ylähuuli peittää kevyesti alahuulen.

LEUAT / HAMPAAT: Säännöllinen ja täydellinen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat tiiviisti yläleuan etuhampaiden takapintaa. Hampaat suorassa kulmassa luihin nähden.

POSKET: Kohtuullisen voimakkaat, liittyvät vähitellen kapenevaan kuono-osaan.

SILMÄT: Mantelinmuotoiset, keskikokoiset, suhteellisen syvällä sijaitsevat. Väriltään ruskeat tai tummanruskeat. Vaaleanruskea väri hyväksyttävä. Vilkkuluomi ei saa näkyä. Ystävällinen ilme. Selvän vaaleat, rikin- tai harmaankeltaiset silmät ovat virheelliset samoin kuin liian lähekkäin sijaitsevat silmät.

KORVAT: Keskisuuret, kolmiomaiset, ulottuen silmän sisäkulmaan saakka. Alhaalta vähän pyöristyneet. Korkealle, ei kuitenkaan liian taakse kiinnittyneet, sileästi ja tiiviisti päänmyötäiset. Hieno, lyhyt karvapeite. Pitempi karvoitus vain korvan tyven takaosassa.

KAULA: Poikkileikkaukseltaan soikea, lihaksikas ja voimakas. Lähes yhtä pitkä kuin pää. Löysä kaulanahka ei toivottu.

RUNKO: Rungon pituus on kaksi kertaa pään pituus.

SELKÄ: Jäntevä ja suora, hyvin leveä ja voimakas.

LANTIO: Leveä, voimakas ja lihaksikas.

RINTAKEHÄ: Hyvin leveä ja syvä. Voimakkaasti kaartuvat kylkiluut.

ALALINJA JA VATSA: Vatsalinja vain hieman nouseva. Selvästi erottuva kuve. Heikko selkä, notkoselkä, veltto lanne, liian lyhyt rintakehä ja voimakkaasti nouseva vatsaviiva ovat virheitä.

HÄNTÄ: Vahva, korkeintaan vähän alle kinnerkulman ulottuva, tuuheakarvainen, ei kuitenkaan lippumainen. Koiran seistessä rauhallisesti on hännän oltava riippuva, kärki saa hieman kaartua. Koiran liikkuesssa hännän kärki saa olla hieman kaarella suoraan ylöspäin.

RAAJAT:

ETURAAJAT, YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat ja hyvin kulmautuneet. Liikkeet kevyen joustavat.

LAVAT: Lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Tiiviit.

TAKARAAJAT, YLEISVAIKUTELMA: Takaraajojen luusto ja lihaksisto on vahva. Liikkeet ovat vapaat ja joustavat. Puutteelliset kulmaukset sekä pihtikinttuisuus ovat virheitä.

REIDET: Leveät.

KÄPÄLÄT: Suuret ja tiiviit ns. kissankäpälät. Ei uloskiertyneet. Varpaiden välissä on oltava vahvat räpylät melko pitkälle varpaiden kärkiin ulottuen.

LIIKKEET: Lihaksikkaat raajat liikkuvat vapaasti ja maatavoittavasti. Pitkä askel.

KARVAPEITE; KARVA: Karvan on oltava päätä lukuun ottamatta pitkää, mahdollisimman sileää, tiheää ja hienolta tuntuva. Kauttaaltaan pohjavillaa, ei kuitenkaan niin tiheää kuin newfoundlandinkoiralla. Hieman aaltoileva peitinkarva selässä ja reisissä on sallittua. Kun koiran turkkia harjataan vastakarvaan, on sen palauduttava entiseen asentoonsa.

VÄRI: Pohjaväri on puhtaan valkoinen, jossa epäsäännöllisen muotoisia mustia läiskiä rungossa ja lanneosassa. Kaula, eturinta, vatsa, raajat ja häntä ovat valkoisia. Pää on musta. Luonteenomaista on valkea kuono-osa, ja valkea, symmetrinen, ei liian leveä läpikulkeva otsapiirto. Epäpuhdas valkea ei ole virhe, mutta ei toivottava.

KOKO, SÄKÄKORKEUS: Uroksella 72–80 cm, nartulla 67–72 cm. Pienet poikkeamat ylös- tai alaspäin voidaan hyväksyä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen
- Kannukset, mutkahäntä tai selän päällä rullalla kannettu häntä

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Rodun rotumääritelmä löytyy internet-osoitteesta <https://www.kennelliitto.fi/en/files/landseer-1>
Landseereilla ei ole hyvinvointiongelmille altistavia vaatimuksia rotumääritelmässä.

4.4.2. Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Näyttelyt

Näyttelykäyntejä landseereille on kertynyt tarkastelujaksolla vuosien 2010–2020 aikana kaikkiaan 4573 kpl; lukemassa ei ole mukana pentuluokkien tuloksia. Vuositasolla enimmillään näyttelykäyntejä kertyi 549 kpl (v. 2014) ja vähimmillään 336 kpl (v. 2018). Vuonna 2020 koronarajoitusten myötä tapahtumia peruttiin ja näyttelykäyntien määrä jäi vain 86 kpl:een, eikä kyseistä vuotta ole huomioitu tässä otannassa. Vuosina 2010–2019 landseereilla on ollut keskimäärin 448,7 näyttelykäyntiä vuodessa.

TAULUKKO 14. NÄYTTELYKÄYNTIEN MÄÄRÄ VUOSITTAIN JA NÄYTTELYLUOKITTAIN 2010–2020

Vuosi	Näyttelykäynnit	JUN	NUO	AVO	VAL	VET
2010	438 kpl	109	50	111	144	24
2011	472 kpl	87	62	114	178	31
2012	527 kpl	127	81	128	166	25
2013	471 kpl	75	70	119	171	36
2014	549 kpl	144	84	128	154	39
2015	470 kpl	132	69	121	122	26
2016	412 kpl	85	63	116	115	33
2017	475 kpl	135	50	116	115	59
2018	336 kpl	54	61	78	109	34
2019	337 kpl	69	67	62	106	33
2020	86 kpl	19	21	23	20	3

Lähde: Suomen Kennelliitto ry: Jalostustietojärjestelmä. Poimintapäivä 19.1.2021

Vuosittaisissa näyttelyihin osallistumismäärissä näkyy alhaisten rekisteröintimäärien vuodet, mutta myös eri aikakausien hieman vaihteleva kiinnostus näyttelyharrastusta kohtaan. Yleensä ottaen kuitenkin näyttelyissä käydään suhteellisen tasaisella aktiivisuudella. Eri luokkiin osallistuminen on myös melko tasaista, valioluokka on ollut suosituin (1400 tulosta) ja vähiten on osallistuttu veteraaniluokkaan (343 tulosta).

TAULUKKO 15. NÄYTTELYISTÄ SAATUJEN LAATUARVOSTELUIDEN OSUUDET LUOKITTAIN 2010–2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	51,3 %	34,0 %	12,3 %	0,4 %	0,7 %	1,0 %	1036 tulosta
Nuorten luokka	60,5 %	28,0 %	9,0 %	1,5 %	0,6 %	0,4 %	678 tulosta
Avoin luokka	56,5 %	31,0 %	10,0 %	1,4 %	0,6 %	0,5 %	1116 tulosta
Valioluokka	83,0 %	14,3 %	1,5 %	0,3 %	0,5 %	0,4 %	1400 tulosta
Veteraaniluokka	89,2 %	8,4 %	1,0 %	0,3 %	0,6 %	0,5 %	343 tulosta
Yhteensä	65,7 %	24,6 %	7,6 %	0,8 %	0,7 %	0,6 %	4573 tulosta

Laatuarvosteluissa erinomaisen (ERI) saaneita on eniten, keskimäärin kahden kolmanneksen verran. Eniten ERI:n saaneita koiria on veteraaniluokassa (89,2 %) ja toiseksi eniten valioluokassa (83 %). Erittäin hyvän (EH) on saanut näyttelyihin osallistuneista landseereista noin neljännes (24,6 %). Hajonta jaettujen laatuarvosteluiden välillä on luokittain katsottuna pientä. ERI:ä jaetaan eniten ja EH:ta toiseksi eniten

jokaisessa luokassa. Osuus arvosanalla hyvä (H) on ollut myös keskimäärin tasaista luokkien kesken, mutta veteraaneille on tätä jaettu selvästi vähiten. Laatuarvostelut tyydyttävä (T), ei voida arvostella (EVA) ja hylätty (HYL) esiintyvät tarkastelujaksolla erittäin pienillä, mutta tasaisilla osuuksilla näyttelyluokittain tarkasteltuna. EVA jaetaan useimmiten, jos esimerkiksi koiran liikkeitä ei pystytä arvostelemaan ontumisen tai ravin puuttumisen vuoksi (peitsaus, vallattomuus) tai koiralta ei saada hampaita ja purentaa tarkastettua. HYL-arvosanaan on usein syynä koirassa oleva virhe, kuten vääränlainen purenta tai hammaspuutos.

Vuonna 2010 ERI:n saaneita junioriluokan koiria oli vain 29 %, nyt jäljempinä vuosina on oltu lähempänä 50 %:a, korkeimmillaan osuus oli 62 %. Myös muissa luokissa on havaittavissa samansuuntaista parannusta laatuarvosteluissa. Keskimäärin vuonna 2010 ERI:n sai 48 % näyttelyihin osallistuneista landseereista ja tämän jälkeen tarkastelujaksolla vuodesta 2011 vuoteen 2020 saakka on ERI:n saaneiden osuus ollut joka vuosi yli 60 %. Suurikokoisen koirarodun edustajissa arvostusta tuo se, että veteraaneja nähdään kehissä usein ja ne ovat hyvässä kunnossa. Vain aivan yksittäistapauksissa on veteraaneille jaettu EVA tai HYL. Monesti veteraaneille käy niin, että parhaat niistä palkitaan myös paras uros- tai paras narttu-kehissä ja usein peräti rodun parhaiksikin.

Voinemme todeta näyttelyissä käyneiden landseerien tason nousseen vuosikymmenen aikana. Landseereille on tullut myös muutamia RYP- ja BIS-VET-sijoituksia näyttelyissä, joka on aina suuri ilo näinkin pienipopulaatioisen rodun keskuudessa! Toisaalta landseereille on käynyt samoin, kuin monille muillekin koiraroduille, jotka eivät ole käyttökoiria sanan varsinaisessa merkityksessä – SA:sta (sertifikaatin arvoinen) on tullut ”uusi ERI” ja EH:ta pidetään jo turhankin huonona arvosanana, vaikka kyseessä on ”erittäin hyvä”.

Jalostustarkastukset

Landseeryhdistys on vuosien varrella järjestänyt useita jalostustarkastuksia (keskimäärin joka toinen vuosi) käyttäen yhdistyksen laatimaa tarkastuslomaketta. Vuonna 2018 landseerille laadittiin ulkomuodon jalostustarkastuksiin ihanneprofiili, ja samalla alettiin käyttää Kennelliiton jalostustarkastuslomaketta. Rotujärjestö on järjestänyt rodulle tämän jälkeen kolme jalostustarkastusta vuosina 2018–2019. Tarkastukset pidettiin Riihimäellä, Klaukkalassa ja Tervossa ja niihin osallistui yhteensä 19 landseeria. Jalostustarkastuksessa arvioidaan myös koiran yleiskunto ja luonne.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Landseerin ulkomuodossa mikään ei saa olla liioiteltua eikä liioiteltuihin piirteisiin tule landseerien kasvatuksessa pyrkiä. Tämä on rodun ulkomuodon terveenä säilymisen kannalta tärkeää.

Landseeria on alun perin käytetty kalastajien apulaisena ja pelastuskoirana, mutta nykyisin rodun käyttötarkoitus on pääasiallisesti seurakoira. Landseer on kuitenkin suuri sekä vahva rotu ja jo sen koko asettaa suuret vaatimukset fyysikalle. Landseerin tulee pystyä liikkumaan ja käyttäytymään rotutyypillisellä tavalla. Turkin laadulla on iso merkitys siihen, että rotu kykenee työskentelemään kylmässä vedessä, oikeanlainen hampaisto vaikuttaa otekäyttäytymiseen, jota vesipelastuksessa tarvitaan lähes kaikissa tehtävissä ja takaosan sekä rungon liioittelematon rakenne on eduksi, kun koira joutuu äkillisten ponnistusten eteen, esimerkiksi hyppäämään veneestä tai kiskoessaan taakkaa vedestä.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat:

Matalaraajaisuutta esiintyy rodussa. Landseerin tulee antaa vaikutelma korkearaajaisesta koirasta ja tähän tulisi kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa.

Väärät kuonon ja kallon mittasuhteet, kapeat ja suipot kuono-osat, kapeat alaleuat ja pyöreät kallot ovat omiaan joko luomaan epätyypillisen ilmeen tai edistämään sairaalloisia piirteitä. Esimerkiksi liiallinen nahka päässä, roikkuvat silmät ja liian tiiviit silmäluomet edistävät silmien alueen ei-toivottua rakennetta. Liian runsaat huulet johtavat iho-ongelmiin ja kapeat alaleuat johtavat herkästi purentaongelmiin.

Etuosan rakenne on heikentynyt viime vuosina. Puutteelliset eturaajojen kulmaukset, puutteelliset tai liian pyöreät rintakehät; liian kapeat rintakehät saavat usein aikaan kovin kapeat ja löysät liikkeet sekä sen, että eturaajat taipuvat ulospäin (ns. ranskalaisittain). Liian syvä rintakehä taas altistaa vatsalaukun kiertymiselle. Pyöreä, tynnyrimäinen rintakehä on liioiteltu tällä rodulla. Suorat eturaajat edesauttavat terveitä, joustavia etuliikkeitä. Myös ranteiden liiallinen velttous tai jäykkyys heikentävät eturaajoja.

Korkeat hännät, luisut tai pystyt lantiot, ylipäättään takaosan rakenne; liioittelemattomat kulmaukset ja lantion terve rakenne edesauttavat selän, polvien, lonkkien ja ristisiteiden hyvinvointia.

Landseer on kookas ja voimakas koira, mutta se ei saa olla liian raskas. Liiallista voimakkuutta tulee välttää. Puutteelliset tai liialliset takaraajojen kulmaukset; liian avoimet takaraajojen kulmaukset altistavat ristisideongelmille. Jos takaraajat taas ovat hyvin voimakkaasti kulmautuneet, ei koira liiku terveesti, sillä etuosa on harvoin yhtä voimakkaasti kulmautunut. Liian pitkät tai lyhyet rungot, liiallinen pituus tulee usein veltosta ja pitkästä lanneosasta.

Landseereilla tavataan koiran kokoon nähden äärimmäisen pieniä hampaita. Hammaspuutoksia ja purentavirheitä on tullut kasvavassa määrin näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa vastaan. Edellä kuvatut ongelmat ovat edelleen olemassa, näin voi päätellä erikoisnäyttelyjen tuomarien raporteista ja koirien jalostustarkastus- ja näyttelyarvosteluista.

Ongelmien mahdollisia syitä: Kasvattajat arvostavat hyvin erilaisia ominaisuuksia kasvatustyössään, eikä yhdistys ole lähtenyt voimakkaasti edistämään muutaman tietyn ominaisuuden jalostusta. Tämän takia jalostustyö ei ole edennyt kovinkaan määrätietoisesti.

[Katse rakenteisiin](#)

Jalostusnartun tulisi olla oikeantyyppinen, eli korkearaajainen, riittävän voimakasrakenteinen ja varmakäyttöksinen koira. Hyvärakenteiselle, rotutyypilliselle nartulle voi käyttää suvultaan sopivaa, vaikka vähän heikompirakenteistakin urosta, kunhan tietää, mitä on tekemässä ja miksi, toki myös päinvastoin. Pennuille tulee joka tapauksessa geeneistä puolet isältä ja puolet emältä. Kasvattajan tulee tutustua rotumääritelmään ja pohtia, onko hänen narttunsa edes liki sitä kuvausta, mikä rotumääritelmässä annetaan. Muotovalion arvo saattaa olla helppo hankkia, mutta jos aikoo kasvattaa, eivät tittelit saa olla se ainoa kriteeri. Kasvattajan pitää itse tietää, tunnistaa ja tunnustaa koiransa ansiot ja puutteet. Tällaisessa rodussa ei tule panostaa pelkästään käyttöominaisuuksiin. Ehkä nyky-landseer ei toimi enää kalastajien apuna verkkojen nostajina, mutta kannatettavaa on, että landseerien omistajat tarjoavat koirilleen mieleistä tekemistä. Koirien tulee olla riittävän voimakkaita ja hyvärakenteisia kyetäkseen toimimaan likimainkaan alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisissa tehtävissä, kuten esimerkiksi vesipelastuksessa. (Taina Nygård; Erikoisnäyttelyn tuomariraportti, Landseer-lehti 03/19)

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa vuodesta 2010 ja se päättyi vuoden 2015 lopussa.

Rodun toinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa vuodesta 2016 päättyen vuoteen 2021.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Jalostuskoirien jälkeläisiä on kuvattu eri määriä, joten jälkeläistason vertaaminen eri linjojen välillä on vaikeaa. Jälkeläisiä tulisi saada lonkka- ja kyynärkuvattua enemmän, jotta koirien jalostusarvoa voisi mitata kattavammin. Huomionarvoista on myös, että osa tämän hetken eniten käytettyjen jalostuskoirien jälkeläisistä on vielä liian nuoria terveystutkittavaksi.

TAULUKKO 16. UROSTEN JÄLKEÄSTILASTO (SYNTYMÄVUOSIEN 2008–2018 OTANTA)

Isäkoira			Jälkeläiset				Lonkat				Kyynärät			
		Synt. vuosi	Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittuja %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittuja %	Sairas %
Uros														
1	The Best Of Whisky Ballentines Oras	2014	6	38	9	3	6	2	16 %	33 %	6	2	16 %	33 %
2	Achaz Bion Us Arsnouphis	2010	5	37	0	30	16	5	43 %	31 %	16	2	43 %	12 %
3	Raigomillin Quuhullu	2018	4	34	34	34	0	0	0	*	0	0	0	*
4	Raigomillin Exodus	2008	4	31	0	45	11	4	35 %	36 %	11	3	35 %	27 %
5	Ohped Dal Saxan Carvas Papu	2013	4	29	4	14	7	2	24 %	29 %	7	1	24 %	14 %
6	Raigomillin Choco	2014	4	28	9	34	12	0	43 %	0 %	12	1	43 %	8 %
7	Raiko vom Libris Hort	2008	4	26	0	19	6	1	23 %	17 %	6	2	23 %	33 %
8	Besiktas No More Ace To Play	2013	5	25	0	35	17	0	68 %	0 %	17	1	68 %	6 %
9	Terra Haillen Remmis	2014	4	25	0	11	4	1	16 %	25 %	4	0	16 %	0 %
10	Raigomillin Kuokkavieras	2009	4	23	0	0	6	4	26 %	67 %	6	2	26 %	33 %
11	Flugdammens Forest	2016	2	22	0	0	0	0	29 %	*	0	0	0 %	*
12	Hercule vom Libris Hort	2013	3	21	0	20	6	5	55 %	83 %	6	4	29 %	67 %
13	Phaeton Sol Us Arsnouphis	2010	5	20	0	30	11	6	26 %	55 %	11	0	55 %	0 %
14	Rikshpati Grafika	2009	2	19	0	39	5	1	19 %	26 %	5	1	26 %	20 %
15	Ohped Dal Johnny Cash	2008	2	16	0	8	3	2	36 %	19 %	3	1	19 %	33 %
16	Bosco vom Libris Hort	2011	2	14	0	0	5	3	21 %	36 %	5	2	36 %	40 %
17	Gandalf vom Libris Hort	2012	2	14	0	0	3	3	43 %	21 %	3	0	21 %	0 %
18	Raigomillin Lancelot	2009	2	14	0	15	6	1	7 %	43 %	6	3	43 %	50 %
19	Metsätalon Adolf	2016	1	14	0	0	1	0	*	7 %	1	0	7 %	*
20	Hyväntahdon Åperaatio Åsku	2011	2	13	0	12	6	1	43 %	17 %	6	2	46 %	33 %
21	Hyväntahdon Supermies Sulo	2008	3	13	0	1	7	2	54 %	29 %	7	2	54 %	40 %
22	Polarfriend Linosone	2010	3	13	0	31	5	1	38 %	20 %	5	2	38 %	33 %
23	Einstein vom Philippseck	2008	3	12	0	14	3	0	25 %	0 %	3	1	25 %	33 %
24	Neon	2008	2	12	0	17	11	1	92 %	9 %	11	1	92 %	9 %
25	Wesitassun Eloisa Elmeri	2016	2	12	12	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
26	Ohped Dal Pylkkäs-Konsta	2009	1	11	0	11	5	0	45 %	0 %	5	0	45 %	0 %

27	Fuerza Real Leon	2015	1	11	11	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
28	Wild Bear Charger	2008	2	11	0	48	7	4	64 %	57 %	7	2	64 %	29 %
29	Polarfriend Hector	2015	2	11	0	0	2	1	18 %	50 %	1	0	9	*
30	Hitsinpimpula Anselmi	2009	2	11	0	65	9	1	82 %	11 %	9	0	82 %	0 %

TAULUKKO 17. NARTTUJEN JALOSTUSTILASTO (SYNTYMÄVUOSIEN 2008–2018 OTANTA)

Emäkoira			Jälkeläiset				Lonkat				Kyynärät			
Narttu		Synt. vuosi	Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittuja %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittuja %	Sairas %
1	Kultatievan Boff	2009	3	24	0	18	12	4	50 %	33 %	12	4	50 %	33 %
2	Chevillan Curvy Countess	2016	2	23	9	0	1	0	4 %	*	1	0	4 %	*
3	Besiktas Chandelier Indeed	2016	3	21	11	0	2	0	10 %	0 %	2	0	10 %	0 %
4	Litafor	2014	3	20	0	10	6	3	30 %	50 %	6	1	30 %	17 %
5	Ohped Dal Auringon Ruusu	2013	2	19	0	22	5	3	26 %	60 %	5	3	26 %	60 %
6	Raigomillan Adalat	2013	3	17	0	49	9	0	53 %	0 %	9	4	53 %	44 %
7	Hyväntahdon Zuklaa Zuttura	2011	2	17	0	12	6	1	35 %	17 %	6	1	35 %	17 %
8	Maitokuonon Eco Etevä Elna	2011	2	16	0	0	3	3	19 %	100 %	3	1	19 %	33 %
9	Chiron	2008	2	16	0	8	4	0	25 %	0 %	4	0	25 %	0 %
10	Elie Hope of The Sea	2008	2	15	0	0	6	3	40 %	50 %	6	2	40 %	33 %
11	Besiktas No More Champagne	2013	2	15	0	34	9	3	60 %	33 %	9	0	60 %	0 %
12	Ohped Dal Nalle Puh	2009	2	15	0	48	6	4	40 %	67 %	6	2	40 %	33 %
13	Metsätalon Aulina	2016	2	14	4	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
14	Frida vom Libris Hort	2012	2	14	0	2	6	1	43 %	17 %	6	0	43 %	0 %
15	Neaira Amma Us Arsnouphis	2012	3	14	0	31	6	0	43 %	0 %	6	2	43 %	33 %
16	Raigomillan Marimba Melba	2009	2	14	0	39	5	1	36 %	20 %	5	1	36 %	20 %
17	Mareus Dear By Lake	2008	2	13	0	0	2	1	15 %	50 %	2	0	15 %	0 %
18	Rowanstars One Lovely Star	2016	2	12	9	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
19	Hyväntahdon Suttura	2008	1	12	0	17	4	1	33 %	25 %	4	2	33 %	50 %
20	Janisjoplin	2014	2	11	0	9	3	3	27 %	100 %	3	1	27 %	33 %
21	Kanelinkukan Dalia	2017	1	11	0	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
22	White'n Black Gemstone Gilda	2016	1	11	11	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
23	Washakie Wait On Gate	2009	2	11	0	0	4	1	36 %	25 %	4	2	36 %	50 %
24	Ohped Dal Double Sun Up	2016	1	11	0	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
25	Raigomillan Primadonna	2018	1	11	11	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
26	Besiktas No More Loneliness	2013	1	11	0	11	5	0	45 %	0 %	5	0	45 %	0 %
27	Katariina vom Libris Hort	2014	1	10	0	6	4	0	40 %	0 %	4	1	40 %	25 %

28	Wesitassun Coma Cindy	2012	1	10	0	2	7	2	70 %	29 %	7	6	70 %	86 %
29	Wesitassun Cievä Cecilia	2012	2	10	0	23	5	0	50 %	0 %	5	1	50 %	20 %
30	Ohped Dal Poimulehti	2009	1	9	0	0	1	1	11 %	100 %	1	1	11 %	100 %

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

TAULUKKO 18. EDELLISEEN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAAN KIRJATUT JALOSTUSTAVOITTEET ERI OMINAISUUKSIEN SUHTEEN, TEHDYT TOIMENPITEET SEKÄ JALOSTUSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohjan laajentaminen	PEVISA-tutkimusten avustaminen rahallisesti v.2016–2018	Ei selkeää lonkka- ja kyynärniveltten kuvaus-% nousua tarkastelujaksolla
Luonteen ja käyttäytymisen pysyminen rodunomaisena	Luonnetestin järjestäminen joka toinen vuosi. Käyttäytymisen jalostustarkastus uutena testimuotona.	Luonneprofiili on laadittu 2017. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili on laadittu 2019.
Vesipelastusominaisuuksien säilyttäminen	Vesipelastuskoulutusten ja -kokeiden järjestäminen	Vesipelastusleiri on järjestetty vuosittain (pl. 2020). Vesipelastuskokeita on järjestetty useita joka kesä (pl. 2020). Harrastaja- ja koemäärät nousseet jatkuvasti.
Ulkomuodon, koon, värityksen jne. pitäminen rotumääritelmän mukaisena	Tuomarikoulutusten järjestäminen. Ulkomuodon jalostustarkastusten järjestäminen. Rotumääritelmä-seminaarien järjestäminen.	Tuomarikoulutuksia ja -kollegioita järjestetty tarpeen mukaan. Ulkomuodon jalostustarkastuksia järjestetty 2 x 2018, 2019. Ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiili on laadittu 2018. Jäsenistölle suunnattuja rotumääritelmä-seminaareja on järjestetty 2 x 2018.
Jalostukseen käytettävien koirien täytyy olla perusterveitä	Kasvattajien valistaminen. Terveysartikkelien julkaiseminen jäsenlehdessä.	Terveyskyselyiden vastauksissa ei ole tullut ilmi juurikaan allergioita, autoimmuunisairauksia tms.

Jalostuspohjan laajentamiseksi yhdistys maksoi jäsenilleen 40 euron suuruista kuvausavustusta lonkka- ja kyynärniveltutkimuksista, mutta havaittavaa tutkimustulosten kasvua ei saavutettu tarkastelujaksolla, vaikkakin kymmenvuotisjaksolla kuvausmäärät ovat nousseet. Kuvausavustuksen suuruus ei kenties ollut kuitenkaan tarpeeksi merkittävä kokonaiskustannukseen nähden. Suurin osa landseereista päätyy seura- ja perhekoiriksi, joiden omistajat eivät välttämättä pidä terveystutkimuksia tarpeellisina. Kasvattajat ovat avainasemassa omistajien asenteiden muuttamisessa terveystutkimusmyönteisemmiksi.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelman eli PEVISA:n sisällön mukaan 1.1.2017 lähtien jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla ennen astutusta voimassa oleva lonkka- ja kyynärkuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvot ovat lonkkaniveldysplasian aste C ja kyynärniveldysplasian aste 1.

Vuonna 2020 tutkittiin lonkkaniveldysplasia 40 landseerilta. PEVISA-rajoitusten vuoksi jalostuskäytön ulkopuolelle jäi näistä kuusi koiraa eli 15 % tutkituista. Kyynäret tutkittiin 41 landseerilta ja kaikki tutkitut täyttivät PEVISA-vaatimukset.

Vuonna 2019 tutkittiin lonkkaniveldysplasia 40 landseerilta. PEVISA-rajoitusten vuoksi jalostuskäytön ulkopuolelle jäi näistä kuusi koiraa eli 15 % tutkituista. Kyynäret tutkittiin 39 landseerilta ja näistä kaksi ei täyttänyt PEVISA-vaatimuksia, eli jalostuksen ulkopuolelle jäi 5 % tutkituista. Näistä toinen oli jäänyt pois jalostuksesta jo lonkkien osalta.

Vuonna 2018 tutkittiin lonkkaniveldysplasia 46 landseerilta. PEVISA-rajoitusten vuoksi jalostuskäytön ulkopuolelle jäi näistä kaksi koiraa eli 4 % tutkituista. Kyynäret tutkittiin samoin 46 landseerilta ja näistä kuusi ei täyttänyt PEVISA-vaatimuksia, eli jalostuksen ulkopuolelle jäi 13 % tutkituista.

Vuonna 2017 tutkittiin lonkkaniveldysplasia 23 landseerilta. PEVISA-rajoitusten vuoksi jalostuskäytön ulkopuolelle jäi näistä kaksi koiraa eli 8 % tutkituista. Kyynäret tutkittiin samoin 23 landseerilta ja kaikki tutkitut täyttivät PEVISA-vaatimukset.

PEVISA-ehdot eivät ole sulkeneet liikaa yksilöitä jalostuksen ulkopuolelle raja-arvojen ulkopuolisten tulosten jäädessä muutamaa yksilöihin vuosittain.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Landseerien uusi PEVISA-ohjelma tulee voimaan samaan aikaan uuden jalostuksen tavoiteohjelman kanssa, 1.1.2022. PEVISA-ohjelmaan ei yhdistys esitä muita uudistuksia kuin koirien vähimmäiskuvausiän nosto 18 kuukauteen. Yhdistys katsoo, että lonkkaniveldysplasian aste C ja kyynärniveldysplasian aste 1 ovat jatkossakin sopivat raja-arvot jalostukseen käytettäville yksilöille ja muita rajoituksia ei nähdä tarkoituksenmukaisina nykytilanteessa.

Yhdistyksellä on PEVISA-rajoitusten lisäksi jalostusta ohjaavia vähimmäisvaatimuksia ja suosituksia, jotka on ajantasaistettu vuoden 2021 aikana. Vähimmäisvaatimuksissa ja suosituksissa on listattu ominaisuuksia, joista kaikkia ei voida niiden luonteen vuoksi milloinkaan sisällyttää PEVISA-ohjelmaan, mutta jotkut osiot jalostusohjesäännöstä voivat tulevaisuudessa nousta rekisteröinnin ehdoksi, mikäli se tarpeelliseksi rotujärjestössä nähdään.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

TAULUKKO 19. JALOSTUKSEN TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA TOIVOTUT VAIKUTUKSET

	Tavoite	Toimenpide	Vaikutus
JALOSTUS- POHJA	Lonkka- ja kyynärniveldysplasian tutkimus-% nousee 10 %-yksikköä	Tiedottaminen asian tärkeydestä ja sen jatkuva esillä pitäminen	Saadaan enemmän potentiaalista jalostusmateriaalia
LUONNE	Luonteiden pysyminen vähintään nykytasolla ihanneprofiiliin nähden	Luonnetestien järjestäminen vuosina 2022 ja 2024	Tiedonkeruu, tulosten analysointi ja mahdollisten toimenpiteiden suunnittelu
KÄYTTÖ- OMINAISUUDET	VEPE-kokeisiin osallistuvien landseerien lukumäärän kasvattaminen.	VEPE-kokeiden järjestäminen, koiranohjaajien ja koirakoiden kouluttaminen	Rodunomaisten käyttöominaisuuksien ylläpitäminen
TERVEYS	Lonkka- ja kyynärnivelten pysyminen vähintään nykytasolla Selkätutkimusten määrän kasvattaminen Jalostuskoirien DNA-testaus Lisääntyminen: Luonnolliset astutukset, vaivattomat synnytykset, hyvä pentujen hoito	Lonkka- ja kyynärnivelten tutkiminen rekisteröinnin ehtona raja-arvoineen Selkätutkimusten rahallinen tukeminen, kasvattajien ja koiranomistajien valistus Joukkonäytteenottojen järjestäminen, kasvattajien valistus Kasvattajille suunnatun lisääntymiskyselyn laatiminen	Lonkka- ja kyynärnivelten terveys pysyy vähintään nykytasolla Selkätilanteesta saadaan enemmän tutkimustietoa CTP-, DM- ja MD-sairaudet pysyvät hallinnassa Lisääntymisasioista saadaan ajantasaista käytännön tietoa
ULKOMUOTO	Enemmän uroksia ulkomuotoarviointeihin, partnerien yhteensopivuus jalostuksessa	Erikoisnäyttelyiden ja jalostustarkastusten järjestäminen, tiedottaminen asian tärkeydestä	Saadaan enemmän potentiaalista jalostusmateriaalia eikä yhdistetä jalostuksessa kahta samoja puutteita omaavaa koira

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suomen Landseeryhdistyksen jalostustoimikunta on asettanut jalostusta ohjaavaksi säännöksi 1.7.2021 alkaen joukon vähimmäisvaatimuksia, jotka täyttäessään yhdistelmä on jalostustoimikunnan hyväksymä.

Vähimmäisvaatimusten lisäksi jalostustoimikunta on nostanut esiin suosituksia, joita yhdistys pitää tärkeinä huomioida jalostuksessa, mutta jotka eivät vielä ole osa vähimmäisvaatimuksia.

Vähimmäisvaatimukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Jalostukseen käytettävällä koiralla ei saa olla sellaisia sairauksia ja vikoja, jotka vaativat säännöllistä tai toistuvaa lääkehoitoa tai erityisruokavaliota, vaan koiran on rakenteensa ja terveytensä puolesta sovellettava jalostukseen, ja sillä ei ole sen omaa hyvinvointia alentavia, normaalin liikunnallisen elämän estäviä sairauksia ja vikoja. Lyhyesti sanottuna siis sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myöskään sairauden vuoksi kirurgisesti operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Jalostukseen käytettävien nartun ja uroksen iän on oltava vähintään 24 kk. Nartun yläikärajaksi on asetettu seitsemän (7) vuotta ja penikoimisväliksi vähintään 10 kk.

Jalostukseen käytettävien koirien lonkkaniveldysplasian raja-arvo on C. Mikäli C-lonkkaista koiraa käytetään jalostukseen, on sille käytettävä A- tai B-lonkkaista partneria. Kyynärniveltä osalta yhdistyksen asettama raja-arvo on 1. Käytettäessä 1-kyynäristä koiraa jalostukseen, toisen osapuolen on oltava terve (ED-0). Lonkka- ja kyynärniveltuvauksissa koiran alaikäraja on 18 kk.

Rotuyhdistys edellyttää, että jalostukseen käytettävän landseerin tulee olla palkittu näyttelyssä vähintään kahdella laatuarvostelun palkinnolla ”erittäin hyvä” (EH) eri ulkomuototuomareilta, joista vähintään toinen on saatu yli 24 kuukauden iässä. Jalostukseen käytettävälle koiralle hyväksytään näyttelytulosten tilalle myös ulkomuodon jalostustarkastuslausunto yleisarvosanalla EH (erittäin hyvä). Ulkomuodon jalostustarkastuksessa koiran on oltava vähintään 1,5-vuotias. Yhdistys käyttää jalostustarkastuksissaan Kennelliiton jalostustarkastusmallia, johon on myös laadittu ihanneprofiili.

Jalostukseen tulee käyttää vain varmaluonteisia koiria, arat ja vihaiset koirat on ehdottomasti karsittava pois jalostuksesta. Näin ollen koiralla tulee olla arvio sen luonteesta. Arvioksi käy vesipelastuskoe, luonnetesti, MH-kuvaus, BH-koe, käyttäytymisen tai ulkomuodon jalostustarkastus, hyväksytty Kennelliiton Kaverikoira-testi tai näyttelyarvostelulomakkeessa oleva koiran käyttäytymisen kuvaus vähintään kahdelta eri ulkomuototuomarilta.

Vuodesta 2018 alkaen yhdistyksen vaatimuksena on ollut, että yhdellä koiralla saa sen elinaikana olla korkeintaan 30 jälkeläistä Suomessa. Aiemmin jälkeläismäärä oli 60 jälkeläistä, mutta populaation pienentymisen vuoksi suositeltavaa jälkeläismäärää oli myös pienennettävä. Sukusiitosaste saa vähimmäisvaatimusten mukaisella yhdistelmällä olla korkeintaan 5 % laskettuna viidellä sukupolvella.

Rotujärjestön kanta on, että jos koiran status DM-sairauden, MD-sairauden tai CTP-sairauden osalta on tiedossa, niin degeneratiivisen myelopatian sairastumisalttiita DM/DM-koiria, lihasdystrofiasairaita MD/MD-koiria tai verenvuototautisairaita CTP/CTP-koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Sairausgeenin kantajia (DM/N, MD/N, CTP/N) voi käyttää jalostukseen saman sairauden osalta vain N/N-koiran kanssa. Mikäli koiran status ei ole tiedossa DM-, MD- tai CTP-sairauksien osalta, voidaan se yhdistää saman sairauden osalta vain N/N-koiran kanssa. Näin estetään sairaiden pentujen syntyminen. Landseereissa on jo joitain pentueita, joiden kaikkien koirien geneettiset statukset ovat tiedossa vanhempiensa testitulosten perusteella eikä tällaisia koiria ole tarvetta testata erikseen.

Mikäli koiran selkätutkimustulos on tiedossa, niin SP3-tuloksen, LTV3-4 -tuloksen tai VA2-4 -tuloksen saanutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. SP4-koirat jäävät jalostuksen ulkopuolelle jo Kennelliiton yleisten rekisteröintiehtojen perusteella. Lisäksi SP1-2, LTV1-2 tai VA1-tuloksen saanut koira voidaan yhdistää saman sairauden osalta vain SP0 tai LTV0 tai VA0-tuloksen saaneen koiran kanssa.

Suosituksat jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Geenitestejä yksigeenisten, resessiivisesti periytyvien sairauksien DM (degeneratiivinen myelopatia eli selkärangarappeuma), MD (muscular dystrophy eli lihasrappeuma) ja CTP (canine thrombopathia eli landseerien verenvuototauti) suhteen suositellaan tehtävän kaikille jalostuskoirille, mutta suhteellisen uusina testauskohteina niitä ei ole vielä sisällytetty vähimmäisvaatimuksiin.

Epilepsian osalta yhdistys antaa suosituksen, ettei epilepsiaa sairastavaa koiraa luonnollisestikaan saa käyttää jalostukseen, mutta myöskään yhdistelmää, josta on syntynyt epilepsiaa sairastava yksilö, ei tule uusia. Lisäksi yhdistys suositaa, ettei epilepsiaa sairastavien koirien sisaruksia, vanhempia eikä jälkeläisiä tule käyttää jalostukseen.

Jalostukseen käytettävälle landseerille suositellaan tehtäväksi selän röntgentutkimus spondyloosin, välimuotoisen lanne-ristinikaman sekä nikamien epämuotoisuuden osalta. Selkätutkimus suositellaan tehtävän 24–48 kk ikäiselle koiralle.

Purentavirheistä koiraa ei suositella käytettävän jalostukseen. Hammaspuutosten ja muiden anatomisten virheiden, kuten vinon tai kapean alaleuan tai pienten hampaiden osalta suositellaan valittavaksi partneri, jolla ei ole samaa virhettä.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Tavoitteena on, että rotujärjestö tukee luvussa 6.1 esitetyn tavoitteen toteutumista siten, että landseerien rotutyypillinen käyttötarkoitus ja ulkomuoto tulevat yhtä lailla huomioiduiksi.

Rodun taipumusten edistämiseksi yhdistyksen vesipelastustoimikunta järjestää kilpailu-, koulutus- ja leiritoimintaa, joka on avointa kaikille rodun harrastajille.

Rotujärjestön tavoitteena on edelleen kartoittaa landseerien terveyttä ja siihen liittyviä riskitekijöitä ja sairauksia yhteistyössä kasvattajien ja rodun harrastajien kanssa myös kansainvälisen yhteistyön kautta. Rotujärjestö pohtii erilaisia keinoja, miten se voisi tukea erilaisia terveystutkimuksia.

Käynnistettävät tehtävät/toimenpiteet:

- 1) Jalostusneuvonta; jalostusneuvonnan tulee tukeutua rotumääritelmään ja tähän jalostuksen tavoiteohjelmaan.
- 2) Terveys- ja kuolinsyytietojen kerääminen; kerätään tietoa rodun terveydestä sekä kasvattajilta että koirien omistajilta.
- 3) Terveystutkimusten, kuten luustokuvausten ja DNA-testauksen, rahallinen tukeminen (yhdistyksen jäsenille)
- 4) Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjoissa.
- 5) Jalostuksen tavoiteohjelman noudattaminen ja toteutumisen seuranta.
- 6) Jalostustarkastusten järjestäminen.
- 7) Ulkomuototuomareiden koulutus.
- 8) Vesipelastuskoulutusten, -kokeiden ja -leirin järjestäminen. Tehdään yhteistyötä muiden vesipelastusjärjestöjen kanssa.
- 9) Luonnetestien järjestäminen.
- 10) Pentuvälityksen pitäminen ja rotutiedon jakaminen kaikille kiinnostuneille.

11) Yhteydenpito ulkomaisiin rotua harrastaviin yhdistyksiin ja tarvittaessa myös yksittäisiin kasvattajiin.

Jalostuspohjan laajentamisen tavoitteena on saada enemmän landseereja PEVISA-tutkimuksiin eli lonkka- ja kyynärniveldysplasian tutkimuksiin. Tämä on tärkein tavoite jalostuksessa seuraavan viiden vuoden aikana. Valitettavasti aiemmat toimenpiteet, jolloin yhdistys osallistui tutkimuskustannuksiin, eivät tuottaneet juurikaan tuloksia jalostuspohjan laajentamisen näkökulmasta. Yhdistyksen on siis mietittävä toisenlaisia lähestymistapoja. Landseerien, etenkin urosten, omistajia täytyy saada viemään koiriaan terveystutkimuksiin, jotta on jalostusmateriaalia, josta valita ja jota käyttää laajalti. Koirien omistajiin voi vedota yhdistyksen taholta ja laajan kaikille osoitetun tiedottamisen lisäksi yritetään myös henkilökohtaisempaa lähestymistä. Koirien omistajat on saatava ymmärtämään, että terveystutkimukset ovat erittäin tärkeitä niin koirayksilöiden itsensä, kuin koko rodun kannalta. Kasvattajien rooli terveystutkimusten määrän nostamisessa on oleellinen, sillä kasvattaja on aina kontaktissa pennun ostajaan. Kasvattajien tulee erityisesti korostaa terveystutkimusten tärkeyttä. Osallistamisen, yhteisöllisyyden ja rodun parhaaksi toimimisen kannalta olisi hyvin suotavaa, että kasvattajat liittäisivät pennun uudet omistajat jäseniksi Landseeryhdistykseen, mutta kaikki landseerin omistajat eivät suinkaan ole rotujärjestön jäseniä enää myöhemmin, vaikka kasvattaja olisikin ensimmäisen vuoden jäsenyyden heille maksanut. Ei-jäsenten tavoittaminen on vaikeampaa, mutta sosiaalinen media on yksi käyttökelpoinen vaihtoehto vaikuttaa asenteisiin ja näkyä myös sellaisille landseerin omistajille, jotka eivät kuulu yhdistykseen.

Luonneominaisuuksien osalta tavoitteena on nykytason säilyttäminen. Tavoitteena on, että luonnetestitulosten tilastot pysyvät prosentuaalisesti nykyisen kaltaisina suhteessa ihanneprofiiliin. Tärkeää on saada edelleen lisää testituloksia, jotta saadaan tietoa, voiko nykyisten suppeiden otosmäärien perusteella edes vetää johtopäätöksiä landseerien luonneominaisuuksien nykytilasta. Yhdistyksen järjestämiin luonnetesteihin osallistuu aina moninkertainen määrä landseereja, kuin mitä muiden tahojen järjestämissä luonnetesteissä käy, joten yhdistyksen todella kannattaa luonnetestejä järjestää. Sopivan testivälin on käytännössä todettu olevan joka toinen vuosi. Toiveena on saada lisää tuloksia myös MH-kuvauksesta ja käyttäytymisen jalostustarkastuksesta. Yhdistys järjestää seuraavien viiden vuoden aikana ainakin yhden käyttäytymisen jalostustarkastuksen.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen on Landseeryhdistyksen perustoiminto, jota yhdistys toteuttaa järjestämällä koulutusleirin ja useita vesipelastuskokeita. Vesipelastusta harrastavia koirakoita on paljon enemmän kuin kokeissa käyviä koirakoita, joten potentiaalia kokeisiin osallistuvien lukumäärän kasvattamiseksi löytyy. Yhdistyksen järjestämiin VEPE-kokeisiin osallistuvat ensikertalaisetkin mieluusti, joten kokeiden järjestämisellä on tärkeä tehtävä myös houkutella vuosittain uusia harrastajia osallistumaan kokeeseen. Vesipelastus saattaa olla monen landseerin ainoa ohjattu harrastus, jolloin koiran ohjaajalla ei välttämättä ole koulutusaikaa kovinkaan syvällisesti. Yhdistys voi järjestää teoriakoulutusta myös pelkästään ohjaajille esimerkiksi verkkokoulutuksena. VEPE koelajina säilytetään sellaisena, että se antaa tietoa koirayksilöiden synnynnäisistä taipumuksista vesityöskentelyyn. Landseerien vesipelastusharrastusta tuetaan yhdistyksen taholta paikallisesti esimerkiksi osallistumalla taloudellisesti harrastusvälineiden hankintakustannuksiin.

Terveiden osalta landseerien lonkka- ja kyynärniveldysplasian tilannetta voidaan pitää hyvänä. PEVISA-ohjelma sisältää tutkimusvelvoitteen raja-arvoineen rekisteröinnin ehtona ja PEVISA-ohjelma tullaan pitämään voimassa. Lisäksi yhdistyksen jalostustoimikunta ohjaa kasvattajia yhdistämään sallituilla alarajoilla olevat koirat jalostuksessa vain parempia tuloksia saaneiden koirien kanssa. Selkätutkimusten, etenkin spondyloositutkimusten, toivotaan lisääntyvän vapaaehtoisesti edelleen. Valistamalla myös

pennunostajia saadaan varmasti selkätutkimukset lisääntymään, jos yhä useammat pennun hankkijat osaavat kysyä kasvattajilta näistäkin terveystuloksista. Ilahduttavasti monet kasvattajat tutkituttavatkin jo tällä hetkellä jalostuskoiransa ja myös yksittäiset koiranomistajat tutkituttavat landseeriensa selät samalla kuin lonkka- ja kyynärniveletkin tutkitaan. Spondyloosimuutosten lievempiä asteita on jonkin verran tullut tutkimusten myötä esille niin kotimaisissa koirissa kuin tuontikoirissa, mutta sairauden yleisyydestä rodussa ei voida tehdä päätelmiä ilman laajempaa tutkittujen koirien joukkoa. DNA-testien avulla pyritään pitämään CTP-, DM- ja MD-sairaudet hallinnassa siten, että kantajakoirien määrä ei lisäännä kannassa hallitsemattomasti ja siten, että kahta kantajakoiraa ei jalostuksessa yhdistetä vahingossakaan.

Landseerien lisääntyminen on yhdistyksen tiedon valossa pääosin vaivatonta. Yhdistys kuitenkin hankkii seuraavalla viisivuotiskaudella lisääntymiseen liittyvien seikkojen osalta ajan tasalla olevaa tietoa kasvattajilta kyselytutkimuksen avulla. Näin varmistetaan, että koirat suoriutuvat lisääntymisestä edelleen yhtä hyvin. Luonnolliset astutukset, hyvä tiinehtyvyys, vaivattomat synnytykset, suuret pentueet ja vahvat emonvaistot ovat tärkeitä mittareita rodun elinvoimaisuutta tutkittaessa.

Ulkomuodossa landseerilla ei ole yhtä ylitse muiden nousevaa ongelmaa. Rotutyypin yhtenäistäminen viisivuotiskauden aikana ei ole realistinen tavoite, mutta ajatus pidetään taustalla jatkuvasti esimerkiksi tuomarikoulutuksissa. Tärkeää olisi saada lisää yksilöitä käymään näyttelyissä, jotta saadaan puolueettomia arviointeja etenkin uroksien ulkomuodollisista ominaisuuksista. Kaikkien jalostuskoirien ei kuitenkaan tarvitse olla valioita, tämän tavoittelu ajaisi rotua tiettyjen kehätähtien jalostukselliseen liikakäyttöön. Kasvattajat valitsevat jo nykyään jonkin verran jalostusuroksia yksilöistä, joilla ei ole ollenkaan virallista ulkomuotoarvostelua. Näyttelykäyntien määrän noustessa kasvattajat saisivat enemmän valinnanvaraa uroksista, joilla on ulkomuototuomarin näkemys koiran vahvuuksista ja heikkouksista. Samoin näkemys olisi syytä hankkia myös narttujen osalta; tämä auttaisi osaltaan, ettei kahta samoilla puutteilla olevaa koiraa yhdistettäisi jalostuksessa. Yhdistys järjestää ulkomuodon jalostustarkastuksia mahdollisuuksien mukaan ja sinne voidaan myös varta vasten kutsua koiria. Valitettavasti jalostustarkastukset eivät ole täyttyneet osallistujista, joten osallistumisaktiivisuus voisi olla suurempi. Erikoisnäyttelyn yhdistys järjestää joka vuosi ja erikoisnäyttelyn tuomarin valintaan sekä näyttelypaikan valintaan kiinnitetään erityistä huomiota, jotta osallistujia olisi mahdollisimman runsaasti.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

SWOT-analyysi: Jalostuspohja

<u>VAHVUUDET</u> - sukusiitosprosentti hieman noussut, mutta on pysynyt alle 2 % - tehollinen populaatiokoko pysynyt suunnilleen samalla tasolla verrattuna aiempaan - uusien tuontikoirien määrä lisääntynyt	<u>MAHDOLLISUUDET</u> - jalostusmateriaalin tuominen ulkomailta tai keinosiemennys, pakastesperma jo kuolleista koirista - vanhojen jalostukseen käyttämättömien urosten etsiminen ja hyödyntäminen - jalostukseen käytetään mahdollisimman erisukuisia yksilöitä
<u>HEIKKOUEDET</u> useimmat koirat sukua toisilleen	<u>UHAT</u>

• jalostuspohjan kapea käyttö, koirien PEVISA-tutkimuksia ei tehdä riittävästi • nuorten koirien liiallinen käyttö • myös osa tuontikoirista sukua toisilleen	• tuontikoirien taustoista ei välttämättä riittävästi tietoa • tuontikoirien mahdollisesti tuomat perinnölliset sairaudet leviävät nopeasti kannassa • nuorten koirien liiallinen käyttö pienessä ajassa jo ennen kuin on tietoa, mitä perinnöllisiä sairauksia ja vikoja mahdollisesti periyttää • tehollisen populaatiokoon pieneneminen
---	---

SWOT-analyysi: Luonne

<u>VAHVUUDET</u>	<u>MAHDOLLISUUDET</u>
• koirien luonnetesti-, näyttely- ja koekäyntien määrät kasvaneet • lisääntyneistä testi-/koekäynneistä saadaan lisää tietoa rodun luonteen kokonaistilasta	• kasvattajat kiinnittävät yhä enemmän huomiota luonteeseen • testitulosten laajempi hyödyntäminen; ei yhdistetä kahta samoja puutteita omaavaa koiraa
<u>HEIKKOUEDET</u>	<u>UHAT</u>
• rotumääritelmä ei sisällä mainintoja luonteesta • vaikea arvioida, johtuuko huono luonne perintötekijöistä vai epäsovovasta kasvatuksesta	• nuoria koiria lopetetaan luonteen vuoksi • kodinvaihtajat luonteen vuoksi • rotu ei enää sovellu luonneominaisuuksiltaan alkuperäiseen tehtäväänsä

SWOT-analyysi: Terveys ja rakenne

<u>VAHVUUDET</u>	<u>MAHDOLLISUUDET</u>
• terverakenteinen rotu • pääosin terve ja jättikokoiseksi pitkäikäinen rotu	• rakenteen säilyttäminen perusterverakenteisena, ei ylilyöntejä rakenteeseen • terveystutkimukset auttavat ennakoimaan rodun terveyttä • kasvattajat testaavat aktiivisesti jalostusmateriaaliaan ja ovat vastuuntuntoisia
<u>HEIKKOUEDET</u>	<u>UHAT</u>
• perinnölliset sairaudet puhkeavat vasta keski-ikässä, kun koiria on jo ehditty käyttää jalostukseen	• perinnöllisten sairauksien leviäminen vaikeuttaa jalostusmateriaalin löytämistä ja pienentää geenipohjaa

• yksittäisiä perinnöllisiä sairauksia nousee esiin silloin tällöin • yksittäistapausten vuoksi jonkin sairauden perinnöllisyyttä rodussa vaikea selvittää	• jonkin uuden perinnöllisen sairauden esiintulo
---	--

Varautuminen ongelmiin

Rotujärjestö on tunnistanut seuraavat kolme riskiä merkittävimiksi riskeiksi landseerin jalostuksessa: perinnöllisten sairauksien lisääntyminen, luonteiden huononeminen ja rakenteellisten ongelmien yleistyminen.

TAULUKKO 20. RISKIKARTOITUS JALOSTUKSEN ONGELMAKOHDISTA

RISKI	VAIKUTUS	TODENNÄKÖISYYS	EHKÄISEVÄT TOIMENPITEET
Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen	Vaikea löytää tervettä jalostusmateriaalia Geenipohja lähtee pienenemään Uudet sairaudet leviävät nopeasti	Keskiverto	Kasvattajien ja jalostustoimikunnan yhteistyö Tiedottaminen Tehokas seuranta ja ennakointi
Luonteiden huononeminen	Nuoria koiria lopetetaan luonteiden vuoksi Rodun luonteen väärä maine voi karsia ostajia	Pieni	Kasvattajat kiinnittävät yhä enemmän huomiota luonteisiin; ei yhdistetä kahta koiraa, joilla on samoja puutteita luonneominaisuuksissa Tiedottaminen
Rakenteellisten ongelmien yleistyminen	Kaikki epätasapainoisuus aiheuttaa epänormaalia kuormitusta koiran keholle; pelkkä kuvaustulos ei kerro koko totuutta (huonot takakulmaukset, pitkä notkoselkä, löysät ranteet, ulospäinkääntyvät etujalat, pihtikinttuisuus takajaloissa ym.)	Suuri	Kasvattajien ja jalostustoimikunnan yhteistyö Tiedottaminen, valistaminen Jalostuksen vähimmäisvaatimuksissa näyttelytulokset tai jalostustarkastus Ulkomuototuomareiden kouluttaminen rakenteellisista virheistä ja puutteista

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

TAULUKKO 21. TOIMINTASUUNNITELMA 2022–2026

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2022	▪ Vesipelastuskokeiden sekä vesipelastusleirin järjestäminen ▪ Terveys- ja kuolinsyykyselyiden tiedonkeruu, lisääntymiskysely ▪ Ulkomuototuomarikoulutus ▪ Luonnetestin järjestäminen ▪ Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjassa ▪ Aktiivinen PEVISA-tutkimusten määrän lisääminen ▪ DNA-testauksen tukeminen/joukkonäytteenotot
2023	▪ Vesipelastuskokeiden sekä vesipelastusleirin järjestäminen ▪ Terveys- ja kuolinsyykyselyiden tiedonkeruu ▪ Ulkomuototuomarikoulutus ▪ Kasvattajapäivät, jalostustarkastus ▪ Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjassa ▪ Aktiivinen PEVISA-tutkimusten määrän lisääminen ▪ DNA-testauksen tukeminen/joukkonäytteenotot
2024	▪ Vesipelastuskokeiden sekä vesipelastusleirin järjestäminen ▪ Terveys- ja kuolinsyykyselyiden tiedonkeruu ▪ Ulkomuototuomarikoulutus ▪ Luonnetestin järjestäminen ▪ Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjassa ▪ Aktiivinen PEVISA-tutkimusten määrän lisääminen ▪ DNA-testauksen tukeminen/joukkonäytteenotot
2025	▪ Vesipelastuskokeiden sekä vesipelastusleirin järjestäminen ▪ Terveys- ja kuolinsyykyselyiden tiedonkeruu ▪ Ulkomuototuomarikoulutus ▪ Kasvattajapäivät, jalostustarkastus ▪ Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjassa ▪ Aktiivinen PEVISA-tutkimusten määrän lisääminen ▪ DNA-testauksen tukeminen/joukkonäytteenotot
2026	▪ Vesipelastuskokeiden sekä vesipelastusleirin järjestäminen ▪ Terveys- ja kuolinsyykyselyiden tiedonkeruu ▪ Ulkomuototuomarikoulutus ▪ Luonnetestin järjestäminen ▪ Jalostustietojen ylläpito, seuranta ja julkaisu Landseer-lehdessä ja Vuosikirjassa ▪ Aktiivinen PEVISA-tutkimusten määrän lisääminen ▪ DNA-testauksen tukeminen/joukkonäytteenotot

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksen seuraaminen

Tavoiteohjelmassa määriteltyjen strategisten toimenpiteiden toteutumisen seurannasta vastaa yhdistyksen hallitus ja sen asettama jalostustoimikunta. JTO:n toteutumiseen liittyvät asiat, kuten mm. rodun viralliset terveystiedot, toteutuneet jalostusyhdistelmät, jalostustiedustelut, jalostustarkastukset, koulutustilaisuudet ja jalostustoimikunnan toimintakertomukset julkaistaan Landseer-lehdessä ja mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen internetsivuilla.

Tavoiteohjelmassa asetettujen päämäärien saavuttamista mitataan JTO:ssa määritettyjen mittareiden avulla laatimalla tilastoja jalostukseen liittyvistä strategioista ja analysoimalla niitä esim. jalostustoimikunnan toimintakertomuksissa vuosittain.

7. LÄHDELUETTELO

Tilastot: Suomen Kennelliiton Koiranet-jalostustietokanta: <http://jalostus.kennelliitto.fi/fi>

Sukusiitos: SKL/Mäki K., 2013, <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>

Tehollinen populaatio: SKL/Mäki K., 2013, <http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>

Lonkanivelen kasvuhäiriöt: SKL/Lappalainen A., 2013: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkanivelen-kasvuhairiot>

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt: SKL/Lappalainen A., 2013, <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Suomen Landseeryhdistys ry. Jalostuksen tavoiteohjelma 1.1.2017–31.12.2021.

Suomen Landseeryhdistys ry. Tilastot 2020.

Suomen Kennelliitto ry. Terveyskysely 2019.

Epilepsia: <https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/neurologiset-sairaudet/epilepsia/>

Epilepsia: <https://evidensia.fi/hoitovinkit/koiran-epilepsia/>

SP: SKL/Saikka-Bäckström A., <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

LTV: ELT SKL Anu Lappalainen https://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/ltv_arvostelun_perusteet_0.pdf ja <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

VA: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Polven ristsidevaurio: ELL Kallio J., <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polven-ristisidevaurio>

MD: <https://www.genomia.cz/en/test/mdl/>

DM: <https://www.movet.fi/tutkimukset/dm-degenerative-myelopathy-koira/>

Hammaspuutokset ja purentavirheet:

<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/hammassairaudet/hammaspuutokset/>

Hammaspuutokset ja purentavirheet: <https://www.anident.fi/images/lataukset/artikkelit/koiran-purentaviat.pdf>

Vatsalaukunkiertymä: <https://www.agria.fi/koira/artikkeleita/sairaudet-ja-terveys/koiran-vatsalaukunkiertyma-vaatii-pikaista-hoitoa/>

Vatsalaukunkiertymä: <https://evidensia.fi/hoitovinkit/koirien-mahalaukun-kiertyma-eli-torsio/>

Silmäsairaudet: <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Landseerin luonneprofiili:

<https://asiakas.kotisivukone.com/files/landseeryhdistys.kotisivukone.com/tiedostot/luonneprofiili.pdf>

Mäntylä, Marika & Salmelin, Bettina: Newfoundlandin koira – tarunomainen vesipelastaja ja uskollinen ystävä

Suomen Landseeryhdistys ry: 1982–2002 Juhlakirja

Suomen Landseeryhdistys ry: Pentuopas

Landseer-lehti, 03/19: Erikoisnäyttely/Taina Nygård

8. LIITTEET

1. Landseerien ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiili
2. Landseerien luonteen profiili sekä ihanneprofiili luonnetestissä
3. Landseerien käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili

